

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Θ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 |

15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

| ΑΡΙΘ. 14

ΤΟ «ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ» *

Ἀποτελεῖ κατὰ κτησιν τῆς Ἁγίας μας Ἐκκλησίας καὶ σταθμὸν σημαντικὸν εἰς τὰ χρονικά της ἢ ἰδρυσίς τοῦ Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου Κληρικῶν, τὸ ὁποῖον λειτουργεῖ εἰς τὴν Ἱ. Μοῆν Πεντέλης ἀπὸ τριετίας περίπου. Μὲ τὰ 32 Μέλη τῆς λειτουργοῦσης 10ης περιόδου του, προερχόμενα ἐξ 24 Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης καὶ τῆς Δωδεκανήσου, συμπληροῦται ὁ ἀριθμὸς 312 φοιτησάντων ἐν συνόλῳ μέχρι τοῦδε Ἰερέων.

Ὅταν ἐνὸς λαοῦ ὁ Βασιλεὺς — «ὁ Ἐπίσκοπος αὐτὸς τῶν ἔξω» — χορηγῆ, καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος προνοῆ, ὁ δὲ Ἐπιτελικὸς Ὄργανισμὸς τῆς Ἐκκλησίας — ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία — ὀργανώῃ καὶ συντονίσῃ, τότε οἱ οἰωνοὶ εἶναι πλέον ἢ αἴσιοι.

Ὁ ὀμιλῶν, μὲ τὴν ψυχὴν πλημμυρισμένην ἀπὸ ἱερὰ συναισθήματα εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Δοτῆρα παντὸς ἀγαθοῦ, τὸν Ἐδλογητὸν Κύριον, ἐκφράζει συγχρόνως τὰς θερμὰς του εὐχαριστίας πρὸς τὴν Διοικοῦσαν Ἐκκλησίαν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ τιμῶντος διὰ τῆς παρουσίας του τὴν ἐόρτιον ταύτην σύναξιν Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, διὰ τὴν ἐμπιστοσύνην, μεθ' ἧς τὸν περιέβαλεν, ἀναθέσασα τὴν διεύθυνσιν εἰς τοὺς ἀσθενεῖς ὤμους του, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἀνύστακτον ὑπὲρ τοῦ Φροντιστηρίου ἐνδιαφέρον τοῦ Προτιεράρχου της, τὴν θωπεῖαν τῆς πατρικῆς καρδίας τοῦ ὁποῖου πάντες οἱ εἰς αὐτὸ διακονοῦντες ἠσθάνθημεν. Ἡ τιμὴ δι' ἐμὲ μεταφράζεται εἰς εὐθύνην.

Ἄς βεβαιωθῆ δ' ὁ εἰς ἀρχιερέα προαχθεὶς πρόων Διευθυντῆς μας, ἡδὴ Σ. Μητροπολίτης Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Στέφανος, ὅτι οὐδέποτε θὰ τὸν λησμονήσωμεν ὡς τὸν πρῶτον καὶ λαμπρὸν Προϊστάμενον τοῦ Φροντιστηρίου, καταλιπόντα ζωηρότατα τὰ ἔχρη τῆς διαβάσεώς του.

Κατὰ τὴν εἴσημον ταύτην ἡμέραν ὑφώνομεν διάπτυρον τὴν

* Ὅμιλία τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ «Πνευματικοῦ Φροντιστηρίου» Πανοσ. Πρωτοσ. κ. Χρυσόστομον Γιάλορη κατὰ τὴν τελετὴν τῆς ἀπονομῆς τῶν πτυχίων εἰς τοὺς ἀποφοίτους τῆς I' σειράς. Περὶ τῆς τελετῆς ταύτης ἐγένετο λόγος εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 13 προηγούμενον φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας».

ψαλμικήν ἱκεσίαν: «Κύριε σῶσον τὸν Βασιλέα», τὸν δὲ Προκαθήμενον τῆς Ἐκκλησίας μας διατῆρει «σῶον, ἔντιμον, ὑγιᾶ, μακροημερεύοντα καὶ ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας».

Τοῦτο τὸ «ὀρθοτομεῖν» εἰλικρινῶς εὐχόμεθα καὶ εἰς τὴν φερέλυδα Ἀποστολικὴν Διακονίαν, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς ὁποίας τελεῖ τὸ Φροντιστήριον καὶ τὴν ὁποίαν ἐπαξίως ἐκπροσωπεῖ ὁ παριστάμενος Γενικός Διευτὴς κ. Ἀνδρέας Φυτράκης (Καθηγητὴς τοῦ Παν/μίου), τὸν ὁποῖον θερμῶς εὐχαριστοῦμεν.

Τοὺς ἐκλεκτοὺς συνεργάτας μας ἐν τῷ Φρ., κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς, ἐκ βάθους ψυχῆς εὐχαριστῶ διὰ τὴν πολῦτιμον συμπαράστασιν των. Εἶναι δὲ οὗτοι οἱ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίται: Ἀλέξ. Καντώνης, Λαμασκ. Λαζαρίδης, Παντελ. Μπαρδάκος, Χριστοφόρος Παπουτσόπουλος, Γ. Παυλίδης, Παῦλος Πολυμερόπουλος καὶ Παντελ. Χρυσοφάκης, οἱ αἰδεσιμολ. Ἄγγελος Νησιώτης, Κατηχητὴς, Ἐμμαν. Μυτιληγαῖος καὶ Κων. Ἀνδρουλάκης, Πρωτοπρεσβύτεροι, καί, τέλος, οἱ Ἐλλογιμώτατοι Ὑφηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κύριοι Εὐάγγ. Θεοδώρου καὶ Κωνστ. Καλοκύρης, πραγματοποιήσαντες ἐν συνόλῳ 225 ὥρας διδασκαλίας κατὰ τὸ διαρρεῦσαν δίμηνον.

Εὐχαριστίαι ὅμως ὀφείλονται καὶ εἰς ὄσους καθ' οἰονδήποτε τρόπον συνέβαλον εἰς τὴν εὐόδωσιν τῶν σκοπῶν τοῦ Φρ. μας καὶ πρωτίστως εἰς τὸν Συνοδικὸν Ἐπόπτην του Σεβασμ. Μητροπολιτὴν Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Κυπριανόν, τὸν Μητροπολιτὴν Παραμυθίας κ. Τίτον καὶ τοὺς Θεοφιλ. Ἐπισκόπους Ἀρκαδίας (Κρήτης) κ. Τιμόθεον καὶ Κερνίτσης κ. Χρυσόστομον, οἱ ὅποιοι ἐπεσκέφθησαν καὶ κατὰ τὸ λήξαν δίμηνον τὸ Φρ. καὶ ἀπήθνησαν πολυτίμητον ὑποθήκην πρὸς τὰ Μέλη του, ὡς ἐπίσης καὶ τὸν Πανοσιολ. Ἠγούμενον τῆς Ἱ. Μ. Πεντέλης Ἀρχιμ. κ. Ἀθανάσιον, διὰ τὴν φιλοξενίαν, τὸν Αἰδεσ. κ. Νικ. Μανρόπουλον, διδάξαντα στοιχεῖα Βυζ. Μουσικῆς, τέλος δὲ καὶ τὸ λοιπὸν προσωπικὸν τοῦ Φροντιστηρίου, τὸ ὁποῖον εὐσυνειδήτως προσέφερε τὰς ὑπηρεσίας του εἰς τὸ Ἰδρυμα.

Ἄς εἶναι βέβαιοι ἅπαντες οἱ προμνησθέντες, ὅτι «οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον οὐδὲ εἰς κενὸν ἐκοπίασαν» (Φιλιπ. 2,16), ἀποβλέψαντες εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς πνευματικῆς στάθμης τῶν προσφυλῶν Μελῶν τοῦ Φρ., μὲ τὴν βαθυτέραν καὶ ὀλοκληρωμένην ἐννοίαν τῆς πνευματικότητος, μὲ μίαν μετὰ γγισιν ψυχῆς πρὸς ψυχὴν, διὰ τῆς ὁποίας ἐπέτοχον πρωτίστως νὰ καλλιεργήσουν εἰς τὰς ψυχὰς τὴν συνείδησιν τῆς εὐθύνης. Δὲν εἶναι νοσησιαρχικὸν σχολεῖον τὸ Φροντιστήριόν μας. Εἰς τοὺς κόλπους του συντελεῖται ἀθορύβως, κατὰ τὴν διαπίστωσιν ἐκεῖνων, οἱ ὅποιοι τὸ ἐγνώρισαν ἐκ τοῦ πλησίον, μία σοβαρά, εἰς βάθος, ἐργασία. Εἰς περιβάλλον μοναστηριακὸν καὶ το-

πίον ὑποβλητικόν, γαλήνης, περισυλλογῆς καὶ αὐτοσυγκεντρώσεως, μία μυσταγωγία ἐπιτελεῖται. Εἰς τὸ πνευματικὸν αὐτὸ φυτώριον, οἱ προσφιλεῖς συμπρεσβύτεροι, ἱεροπρεπῶς καὶ «ἐν ἀφελότητι καρδίας» ἀναστρεφόμενοι πρὸς ἀλλήλους, αἰσθάνονται ζωηρότερον τὴν ἐν μέσῳ αὐτῶν παρουσίαν τοῦ Κυρίου. Παρέχονται βεβαίως καὶ ἀπαραίτητοί τινες θεωρητικαὶ γνώσεις πρὸς συμπλήρωσιν τῆς φαρέτρας των, ὥστε νὰ καταστοῦν ἱκανοὶ «διδόναι λόγον παντὶ τῷ αἰτοῦντι», ἢ, ἀκριβέστερον, παρέχονται ἀφορμαὶ πρὸς περαιτέρω μελέτας, κυρίως ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ἔργον τοῦ Πνευματικοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον, ἐξεταζόμενον ἀπὸ διαφόρων ἐπόψεων, τὸ Φροντιστήριόν μας ἔρριψε τὸ κέντρον βάρους· χωρὶς, ἐννοεῖται, νὰ παρίδη καὶ τινα ἄλλα στοιχεῖα, ὡς λ. χ. τὴν ἐρμηνείαν τῶν τελουμένων ἐν τῇ λατρείᾳ καὶ ἀναγινωσκομένων βιβλικῶν περικοπῶν, καὶ ὕμνων, ὥστε ὁ λειτουργὸς νὰ «γινώσκῃ ἃ ἀναγινώσκει». Κυρίως ὅμως τὸ Πνευματικὸν μας αὐτὸ Κέντρον ἀπέβλεψεν εἰς τὴν δημιουργίαν ἀτμοσφαιρας Ὁρθοδόξου πνευματικότητος μετὰ δόσιν παλμοῦ καὶ τὸν ἀναβαπτισμόν τῶν ψυχῶν εἰς τὴν κολυμβήθραν τῶν ἱερωτάτων ἐκκλησιαστικῶν μας παραδόσεων. Τοῦ προϋπάρχοντος ζήλου ἢ τόνωσις, καί, τρόπον τινα, τῆς κλήσεως ἢ ἀνανέωσις κατὰ τὴν θεόπνευστον ἀποστολικὴν σύστασιν πρὸς τὸν Τιμόθεον: «Ἀναμνήσκω σε ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ὃ ἐστὶν ἐν σοὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου» (Β' Τιμ. 1,6), ἢ δημιουργία, τέλος, ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως — φρονήματος ἀλλὰ καὶ βιώματος — ἰδοὺ εἰς τί, μετὰ δύο λέξεις, ἀπέβλεψεν ἡ ὄλη, κατὰ κοινοβιακὸν σύστημα συγκρότησις τοῦ Φροντιστηρίου μας, ὥστε οἱ ἐξερχόμενοι ἐξ αὐτοῦ νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀνταποκριθοῦν καλλίτερον εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν κρισίμων καιρῶν μας. Ἡ καθημερινὴ συμπροσενχὴ πάντων τῶν Μελῶν ἐν τῷ Καθολικῷ τῆς Μονῆς, εἰς τακτὰς ὥρας λατρείας, καὶ ἡ ἱερὰ συμμελέτη, ἡ λύσις ἀποριῶν συναφῶν πρὸς τὰ διάφορα προβλήματα τοῦ ἐξομολόγου, οἱ κοινοὶ, ἔπειτα, περίπατοι εἰς τὸν ἄλλον Ναόν, τὸν ἀχειροποιήτον τῆς φύσεως, ἐκεῖ εἰς τὸ Πεντελικὸν τοπίον μετὰ τὴν περισσὴν γοητείαν, ὅπου ἡ ψυχὴ προσομιλεῖ εὐκολώτερον πρὸς τὸν Θεόν, αἱ ἐπισκέψεις εἰς ἱερὰ Προσκνήματα καὶ Βυζαντινὰ Μουσεῖα ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν, ἡ παρακολούθησις ἐκτελέσεων Βυζ. Μουσικῆς καὶ προβολῶν διδακτικῶν ταινιῶν, ἡ ἐν ἀγάπῃ συνεστίασις καί, τέλος, αἱ «ἐκ βαθέων» ἀναβλύζουσαι, γονυκλινεῖς δέ, μετὰ τὸ Ἀπόδειπνον, προσευχαί—πάντα ταῦτα συνθέτουσιν ἐν ἀρμονικῶν σύνολον κατανώξεως καὶ περισυλλογῆς, ἀπαραίτητον προϋποθέσεως διὰ τὴν δημιουργικὴν ἐργασίαν τῶν ἀγαπητῶν μας Σπουδαστῶν ἐν τῇ κοινωσίᾳ. Πρὸς αὐτὰ ἤδη τὰ Μέλη τοῦ Φροντιστηρίου ἐπείγομαι νὰ στρέ-

ρω, ἐν κατακλιδί, τὸν λόγον, μὲ τὴν ἄδειαν τῆς Α. Μακαριότητος.
'Αδελφοί μου συμπρεσβύτεροι. Ἐσήμανεν ἡ ὥρα τοῦ ἀπ' ἀλήλων χωρισμοῦ μετ' ὀλίγον θὰ μείνη εἰς τὰς ψυχὰς σας, ὡς γλυκεία ἀνάμνησις, τὸ διαρρῦσαν δίμηνον. Ἀπερχόμενοι ὁμως, ρίψατε βλέμμα προσεκτικὸν γύρω σας, εἰς τὴν κοινωνίαν. «Αἱ χῶραι λευκαὶ πρὸς θερισμὸν ἤδη». Καὶ ἀναμένουν σᾶς, τοὺς Ἀποστόλους τῆς ἱερωτέρας καὶ ὠραιότερας ἰδεολογίας. Ἡ πρώτη λειτουργία, τὴν ὁποίαν θὰ τελέσετε, Θεοῦ θέλοντος, ἅμα τῇ ἐπανόδῳ εἰς τὴν ἐνορίαν σας, θὰ συμπέσῃ — ὅπως τὸ ἐποθήσατε — μὲ τὴν μεγάλην ἐορτὴν τῶν κορυφαίων Ἀποστόλων. Ὡς Ἀποστόλους βλέπομεν καὶ σᾶς, νὰ ἐξορμάτε ἐνθουσιώδεις διὰ τὰς πνευματικὰς κατακτήσεις. «Ὡς ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων» τὴν σωτηρίαν ψυχῶν, ὑπὲρ ὧν Χριστὸς ἀπέθανε! Μὲ συνοδόν σας τὴν θ. Χάριν, ὑπερήφανοι ἐν Κυρίῳ, διότι «δὲν ὑπάρχει πράγματι, ὅπως ἐλέχθη, ὠραιότερον ἔργον ἀπὸ τοῦ νὰ παίρηται καιεὶς τὰς ἀληθείας τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ τὰς σκορπίῃ εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων»! — Ἐτοιμασθῆτε διὰ τὰ μεγάλα καὶ τὰ ἥρωικά! Ἔργον σας, ἔργον ὄλων μας: ἡ ἀναστήλωσις τῶν ἀξιῶν! Μὲ ἐνθουσιασμὸν δημοουργικόν, ὁ ὁποῖος ἀποκλείει παντάπασιν οἰαδήποτε ἐπαγγελματικὴν περὶ τῆς ἱερᾶς διακονίας ἀντίληψιν, θὰ ἀποβῆτε — εἶμαι βέβαιος — σκαπανεῖς ἐνὸς ὑγινοῦς πολιτισμοῦ, ἐν μέσῳ τῶν τραγικῶν ἐρειπίων τῆς ἐποχῆς μας. Δεῖξατε τὸν Χριστὸν ὡς τὴν μοναδικὴν ἐλπίδα σωτηρίας τοῦ παραπαλινοῦ κόσμου. Βροντοφωνήσατε, ὅτι μόνον ἡ στροφή εἰς τὸν Χριστὸν θὰ στρέψῃ τὸ ρεῦμα τῆς Ἰστορίας. Ναί, εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν πυραύλων καὶ διαστημοπλοίων, κηρύξατε «Χριστὸν καὶ τοῦτον Ἐσταυρωμένον»! Μὲ ἀκοίμητον μέσα σας τὸ πῦρ τῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀγάπης τὴν πνοήν! Ἀποφασισμένοι νὰ ὑπηρετήσατε τὸν Ἄνθρωπον ὡς τὴν ὑπερτάτην ἀξίαν. Θὰ προστεθῆτε εἰς τὴν τιμημένην φάλαγγα τῶν «Ἐπὶ τῆς Μετανοίας Πρεσβυτέρων», ἀνάγοντες εἰς περιωπὴν τὸ κατ' ἐξοχὴν φιλόανθρωπον Μυστήριον τῆς ἰ. ἐξομολογήσεως, τὸ τόσον παραμεληθὲν, ὡς μὴ ὄφελεν, ἔνεκα διαφόρων λόγων, ὅπως κάλλιστα γνωρίζετε. Ἡ ὑπηρεσία τοῦ Θεοῦ εἶναι κατ' ἐξοχὴν ὑπηρεσία πρὸς τὸν Ἄνθρωπον. Ναί, ὑπηρετῆται τῆς σωτηρίας τῶν ἄλλων εἶμεθα ὅλοι μας, ὁποῦδήποτε ἐτάχθημεν. Ἐτοιμοί, ἐπομένως, νὰ νύρωμεν πόδας τῶν ἄλλων. Ἐμπρὸς μας θὰ ἔχωμεν τὴν ἀνθρωπίνην προσωπικότητα, τὴν Εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Θὰ τὸν βοηθήσωμεν νὰ ἐπανέβῃ τὸν ἑαυτὸν του, νὰ σωθῇ. Δὲν θὰ κωφεύσωμεν εἰς τὴν κραυγὴν τῆς ἀγωνίας του. Ἀλλὰ θὰ σπεύσωμεν νὰ ἀνακουφίσωμεν τὸν πολύμορφον πόνον του, νὰ ἐπιδέσωμεν τὰ τραύματά του, νὰ σπογγίσωμεν τὰ δάκρυα. Ὁ

προφητικός λόγος θὰ ἔχη ἐφαρμογὴν καὶ εἰς ἡμᾶς: «Τὸ ἀπολωλὸς ζητήσω, καὶ τὸ πλανώμενον ἐπιστρέψω, καὶ τὸ συντετριμμένον καταδήσω, καὶ τὸ ἐκλείπον ἐνισχύσω καὶ τὸ ἰσχυρὸν φυλάξω» (Ἰεζεκ. 24,16) Δὲν θὰ περιμένωμεν νὰ ἔλθῃ πρὸς ἡμᾶς. Θὰ σπεύσωμεν ἡμεῖς εἰς συνάντησίν του. Ἄναζητήται καὶ καλλιεργηταὶ ψυχῶν, θὰ πλησιάζωμεν, με κίνητρον πάντοτε τὴν ἀνυπόκριτον χριστιανικὴν ἀγάπην, τὸν «κοπιῶντα καὶ πεφορτισμένον». Θὰ κύψωμεν τὸ οὖς εἰς τὴν αἰμάσσουσαν καρδίαν του, διὰ νὰ ἀκούσωμεν τοὺς παλμοὺς καὶ νὰ χύσωμεν τὸ κατάλληλον, δι' ἕνα ἕκαστον, βάλσαμον. Ἀτομικὴν μας χαρὰν θὰ θεωρῶμεν, ὅταν ἐπουλῶνωμεν ξένας πληγὰς. Θὰ αἰσθανθῶμεν τὴν Ἱερουσόνην — ὅπως οἱ μεγάλοι Πατέρες — ὡς μίαν διαρκῆ θυσίαν διὰ τὸν πονεμένον ἀδελφόν, τὸν ἁμαρτωλόν, τὸν κουρασμένον ὀδοιπόρον τῆς ζωῆς. «Γινόμενοι τοῖς πᾶσι τὰ πάντα», διὰ νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ψυχὴν του καὶ εἰς τὴν ζωὴν του. Διὰ νὰ φέρωμεν ἐκεῖ μέσα τοῦ Χριστοῦ τὸ φῶς καὶ τὴν παρηγορίαν. Ἐκεῖνοι, ποὺ μᾶς πλησιάζουν, νὰ φεύγουν ἀπὸ κοντὰ μας ἐνισχυμένοι! Μόνον τότε θὰ σημάνῃ, ὅτι ἔχομεν ἐπιτύχει εἰς τὴν ἀποστολήν μας. Αὐτό, ἄλλως τε, θὰ εἶναι ἡ εὐτυχία δι' ἡμᾶς, ἡ ἐσωτερικὴ μας ἱκανοποίησις, τὴν ὁποίαν δὲν θὰ ἀνταλλάσσωμεν μὲ ὄλους τοὺς θησαυροὺς τοῦ κόσμου. Καὶ μόνον ἔτσι θὰ ἀποβῶμεν ἢ κατ' ἐξοχὴν κοινωρικὴ δύναμις. Καὶ θὰ ἀποδείξωμεν ἐσφαλμένην καὶ ἀδικον τὴν ἀντίληψιν μερικῶν, ὅτι δῆθεν ἡ Ἐκκλησία εἶναι «ἡσυχαστήριον ἢ γηροκομεῖον ἢ ἐργοστάσιον παραγωγῆς ὀπίου διὰ τὸν λαόν...». Ἔτσι θὰ γράψετε καὶ σεῖς, — ναί, σεῖς οἱ ἀφανεῖς ἱερεῖς τῆς ὑπαίθρου, οἱ ἀπὸ πολλοὺς ἐνίοτε παραγνωριζόμενοι — θὰ γράψετε, λέγω, τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας μας, τῆς Χριστιανικῆς Ἑλλάδος τὸ Χρονικόν, εἰς τὰς παρούσας κρισίμους καὶ κοσμογονικὰς ἡμέρας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν κάτι τὸ ἀποκαλυπτικόν... καὶ προβάλλουν ὡς αἷτημα ἐπιτακτικόν: τὴν πρὸς τὸν Ἀνθρώπον ἀγάπην, τὴν τόσον, ἀλλοίμονον!, παραμελουμένην...

Ἀδελφοὶ καὶ Πατέρες!

«Τὴν διακονίαν ὑμῶν πληροφορήσατε» (κατὰ τὸ ἀποστολικὸν Β' Τιμοθ. 4,5, ὀρθῶς, ἐννοεῖται, ἐρμηνεύμενον, δηλ. φέρετε πλήρως εἰς πέρας) καὶ «τὴν διακονίαν ὑμῶν δοξάσατε» (Ρωμ. 11,10) πρὸς δόξαν τοῦ Ἀρχιποίμενος Χριστοῦ καὶ τιμὴν τῆς ἀγίας μας Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας τὰς ἀτιμήτους Ὀρθοδόξους παραδόσεις εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι θὰ τηρήσετε ἀπαρασαλεύτους, διὰ νὰ τιμήσετε τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Πνευματικοῦ μας Φροντιστηρίου. Χριστὸς ἡγείσθω!

Πρωτοσ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ

ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΤΟΣ 1960: Η ΕΝΟΡΙΑ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΤΟ ΤΡΙΠΛΟΥΝ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΕΝΟΡΙΑΣ

Ὑπὸ τοῦ παρὰ τῆς Ἱ. Συνόδου ἐγκριμένον ἐπισήμον «Καταστατικὸν Ὁργανισμοῦ τῆς ἐν τῇ Ἐνορίᾳ Ἐκκλησιαστικῆς δράσεως» (ἀρθρ. Ιον) ὀρίζεται, ὅτι: «Σκοπὸς τῆς Ἐνορίας εἶναι ἡ ἱκανοποίησις τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τῶν ἀποτελούντων ταύτην Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν, ἡ ἐν Χριστῷ πνευματικὴ οἰκοδομὴ τούτων, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ ἡ μόρφωσις αὐτῶν, καθ' ὄλον, εἰς ζῶντα καὶ ἐνεργὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας». Καὶ εἶναι προφανές, ὅτι διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τούτου τῆς Ἐνορίας—διὰ τοῦ ὁποίου ἐξυπηρετεῖται αὐτὸς οὗτος ὁ σκοπὸς τῆς ὑπάρξεως τῆς Ἐκκλησίας, τοῦτέστιν ἡ μόρφωσις ἀληθινῶν πολιτῶν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ πραγματοποίησις, ἄρα, τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς — ἀπαιτοῦνται τρία τινά, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀδιαίρετως καὶ ἀδιασπᾶστος συνηνωμένα μεταξὺ των, ἦτοι: α') Ἡ κανονικὴ λειτουργία τῆς λατρευτικῆς καὶ μυστηριακῆς ζωῆς, β') ἡ ἀδιάλειπτος καὶ κατὰ πάντα πρόσφορος διδακτικὴ ἐνέργεια καὶ γ') ἡ ἔμπρακτος ἀσκήσις τῆς χαρακτηριζούσης τοὺς ἀληθινούς πιστοὺς χριστιανιάτης ἀγάπης. Τὰ τρία δὲ ταῦτα, ἀδιαίρετως καὶ ἀδιασπᾶστος—ἐπιμένομεν—ἠνωμένα μεταξὺ των, ἀποτελοῦν τὸ λειτουργικόν, διδακτικόν καὶ ποιμαντικόν χρέος παντὸς Ἐφημερίου καὶ τὸ ἀναφαίρετον δικαίωμα παντὸς μέλους τῆς Ἐνορίας. Ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν μῆτε καθῆκον ὑπάρχει, χωρὶς ἀντίστοιχον δικαίωμα, μῆτε καὶ δικαίωμα δύναται νὰ νοηθῆ, χωρὶς τὸ ἀντίστοιχον καθῆκον, ἡ ὀρθὴ ἐπιτέλεσις τοῦ Ἐνοριακοῦ ἔργου συνεπάγεται καὶ δικαιώματα μὲν διὰ τοὺς Ἐφημερίους, καθῆκοντα δὲ καὶ διὰ τοὺς Ἐνορίτας. Ὅσον ἀκριβεστέρα, ἐπομένως, εἶναι ἡ ἀντίληψις περὶ τῶν καθηκόντων καὶ τῶν δικαιωμάτων ὄλων καὶ ὅσον ἐπιμονωτέρα εἶναι ἡ προσπάθεια διὰ τὴν ἀνταπόκρισιν ὄλων εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς θέσεως ἐκάστου, τόσον καὶ τὸ ὄλον ἔργον δύναται νὰ προχωρήσῃ ἀποτελεσματικώτερον.

Ἄλλὰ ἄς προσέξωμεν τώρα, εἰδικώτερον, πῶς ἠμποροῦμεν νὰ ἐννοήσωμεν αὐτὴν τὴν τριπλῆν ἐκδήλωσιν τοῦ Ἐνοριακοῦ ἔργου, διότι ἀπὸ τῆν ὀρθὴν περὶ τούτου ἀντίληψιν θὰ ἐξαρτηθῆ καὶ ἡ ὀρθὴ ἐκτέλεσις του.

α') Ἡ λατρευτικὴ καὶ μυστηριακὴ ζωὴ τῆς Ἑνορίας.

Τί ἐννοοῦμεν, ὅταν λέγωμεν, ὅτι πρέπει νὰ λειτουργῇ κανονικῶς, ἢ λατρευτικὴ καὶ μυστηριακὴ ζωὴ τῆς Ἑνορίας;—Μὲ αὐτὸ ἐννοοῦμεν, ὅτι πρέπει εἰς τὸν Ναὸν κάθε Ἑνορίας νὰ τελοῦνται, τακτικῶς καὶ ἀνελλιπῶς καὶ μὲ τὴν ἐπιβαλλομένην ἐκκλησιαστικὴν τάξιν, ὅλαι αἱ προβλεπόμεναι ὑπὸ τοῦ Τυπικοῦ τῆς Ἐκκλησίας μας ἱεραὶ ἀκολουθίαι τοῦ καθημερινοῦ, τοῦ ἐβδομαδιαίου καὶ τοῦ ἐτησίου κύκλου. Καὶ ἀκόμη, ὅτι πρέπει νὰ συμμετέχον εἰς τὰς ἱεράς εὐκαιρίας τῆς θείας λατρείας, καθὼς καὶ εἰς τὰ ἱερά μυστήρια ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ ἀποτελοῦντες τὴν Ἑνορίαν Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, ὅταν καὶ ὅπως ὀρίζει ἡ τάξις τῆς Ἐκκλησίας μας, ἦτοι κατὰ τὰς Κυριακάς καὶ τὰς λοιπὰς εορτασίμους ἡμέρας τοῦ ἔτους, μὲ διάθεσιν δὲ εὐλαβῆ καὶ μὲ προσοχὴν καὶ εὐπρέπειαν, «μετὰ φόβον Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης». Κατὰ τὰς λοιπὰς ἡμέρας, κατὰ τὰς ὁποίας οἱ χριστιανοὶ δὲν ὑποχρεοῦνται ἢ δὲν δύνανται νὰ παρίστανται εἰς τὰς ἱεράς ἀκολουθίας, οἱ Λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας δὲν παραμελοῦν, διὰ τοῦτο, τὸ ἰδικόν των καθήκον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ τακτικὴ τέλεσις τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, κατὰ τὰς ὁποίας ἀπευθύνονται αἱ προσευχαὶ καὶ δεήσεις τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ πάντων τῶν πιστῶν. Ἀποτελεῖ δὲ καὶ τοῦτο μίαν ἀφορμὴν εὐσεβῶν σκέψεων καὶ ἐκ μέρους τῶν μὴ ἐκκλησιαζομένων, οἱ ὁποῖοι γνωρίζουν, ὅτι κατὰ τὴν καθωρισμένην ὥραν ἢ Ἐκκλησία προσεύχεται ὑπὲρ αὐτῶν. Ὅπου ἐπικρατεῖ ἡ πρωΐα καὶ ἑσπέρας καθημερινῆ κροῦσις τοῦ κώδωνος πρὸς τῆς ἱεράς ἀκολουθίας, εἶναι μία ὡραία ὑπόμνησις τούτου πρὸς πάντας καὶ καλὸν καὶ ἐπιβεβλημένον θὰ πρέπη νὰ θεωρηθῇ ἢ γενίκευσις τῆς καλῆς αὐτῆς συνηθείας.

Πῶς θὰ μετάσχη ὁμοῦς ὁ πιστὸς τῆς λατρευτικῆς καὶ μυστηριακῆς ζωῆς τῆς Ἑνορίας, ὅταν καὶ ὅπως πρέπει, ἂν δὲν ὀδηγηθῇ πρὸς τοῦτο; Ἄν δὲν μάθῃ τὴν σημασίαν αὐτῶν τῶν πραγμάτων, διὰ νὰ εἶναι εἰς θέσιν καὶ νὰ τὰ αἰσθανθῇ; Καὶ ἂν δὲν πληροφορηθῇ περὶ τῶν σχετικῶν ἀπαιτήσεων τῆς Ἐκκλησίας καὶ περὶ τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν ὁποῖον ὀφείλει νὰ ἀνταποκρίνεται πρὸς αὐτάς; Μήπως καὶ σήμερον δὲν εἶναι πολλοὶ οἱ προσερχόμενοι εἰς τὰς ἱεράς τελετάς καὶ τὰ μυστήρια, χωρὶς καμμίαν ἐπίγνωσιν ἢ συναίσθησιν τοῦ γινομένου; Καὶ ὀλίγη εἶναι ἡ ταραχὴ καὶ ἡ σύγχυσις, ἢ ὁποία προκαλεῖται, καὶ κατ' αὐτὴν ἀκόμη—κυρίως, μάλιστα, τότε! —τὴν στιγμὴν τῆς μεταδόσεως τῶν Ἀρχόντων Μυστηρίων; Διὰ πόσους δὲν ἔχει ἀχρηστευθῇ ἢ Ἐξομολόγησις, κατὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον; Καὶ διὰ πόσους ἄλλους δὲν ἔχει καταστήσει τὸ μυστήριον τοῦτο ἀπλοῦς τύπος, προεισαγωγικὸς

διὰ τὴν θείαν Κοινωνίαν, κατὰ πλήρη καταστρατήγησιν τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς φύσεως αὐτοῦ; Πόσοι δὲν προσέχον περισσότερον τὰς προλήψεις καὶ τὰς δεισιδαιμονίας καὶ τὴν περιδεῖα τήρησιν τῶν ὑπαγορευομένων ὑπ' αὐτῶν, κατὰ τὴν τέλεσιν τῶν μυστηρίων τοῦ Βαπτίσματος καὶ τοῦ Γάμου, παρὰ αὐτὴν ταύτην τὴν ἱεράν μυσταγωγίαν τῆς Ἐκκλησίας; Διὰ πόσους δὲ καὶ τὰ μυστήρια αὐτὰ δὲν ἔχον καταστήσει ἀπλαῖ κοινωνικαὶ ἢ νομικαί, πλέον, ὑποχρεώσεις, χωρὶς τὴν συναίσθησιν κανερός ἄλλου βαθυτέρου περιεχομένου; Μήπως, τέλος, εἶναι ὀλίγοι καὶ ἐκ τῶν ἐκκλησιαζομένων καὶ ἐκ τῶν προσερχομένων εἰς τὰ μυστήρια, οἱ ὁποῖοι, ἐν τούτοις, διάγουν βίον τελειῶς ἀνάρμοστον πρὸς τὴν χριστιανικὴν τῶν ιδιότητα, ἢ τελειῶς ἀδιάφορον διὰ κάθε ἄλλο ἀπὸ ὅσα ἢ ιδιότης αὕτη ἀπαιτεῖ, ἐκτὸς τοῦ ἐκκλησιασμοῦ καὶ τῆς τυπικῆς συμμετοχῆς τῶν μυστηρίων;

Ὅλοι οἱ Ἐφημέριοι ἔχον πείραν αὐτῆς τῆς καταστάσεως καὶ ὅλοι ποιοῦν δι' ὅλην αὐτὴν τὴν ἀκαταστασίαν, τὴν ὅποιαν εἰς πολλὰ σημεῖα παρουσιάζει ἡ θρησκευτικὴ ζωὴ πολλῶν Ἐνοριτῶν τῶν. Καὶ κανεὶς δὲν εἶναι, πού νὰ μὴ θέλῃ νὰ ἴδῃ τὴν κατάστασιν αὐτὴν βελτιουμένην. Ἄλλὰ τί εἶναι ἐκεῖνο, πού θὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν βελτίωσιν αὐτῆν;

β') Ἡ διδακτικὴ ἐνέργεια τῆς Ἐνορίας.

Ἡ συνεχὴς καὶ συστηματικὴ κατάλληλος διδασκαλία, ἢ ὅποια ἀναγκαίως πρέπει νὰ συνδυασθῇ μὲ τὴν ὅλην θρησκευτικὴν ζωὴν τῆς Ἐνορίας. Αὐτὸ εἶναι τὸ μέσον, πού θὰ βοηθήσῃ εἰς τὸ νὰ γίνῃ συνειδητὴ καὶ ἀξία τοῦ σκοποῦ τῆς ἢ συμμετοχῆς τῶν πιστῶν εἰς τὴν θείαν λατρείαν καὶ τὰ μυστήρια καὶ πού, ἐπὶ πλέον, θὰ δώσῃ τὰς κατευθύνσεις καὶ τὰς ὁδηγίας διὰ τὴν ἀξιολογήσιν τῆς χριστιανικῆς ιδιότητος τῶν πιστῶν, μὲ ζωὴν σύμφωνον καὶ ἀνταξίαν πρὸς τὴν ὀρθόδοξον χριστιανικὴν πίστιν. — Ἡ διδασκαλία εἶναι χρέος τοῦ κάθε Ἐφημερίου καὶ γίνεται — ὅπως θὰ ἴδωμεν ἄλλοτε — μὲ πολλοὺς καὶ μὲ διαφοροὺς τρόπους, ἐκ τῶν ὁποίων, βεβαίως, ὁ σπουδαιότερος καὶ ἀποτελεσματικώτερος εἶναι τὸ ζωντανὸν παράδειγμα τοῦ ἰδίου τοῦ Ἐφημερίου καὶ τοῦ περιβάλλοντός του. Ὑπάρχον δὲ καὶ περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἢ διδασκαλία καὶ δύναται καὶ ἐπιβάλλεται νὰ βοηθῆται καὶ ἀπὸ ἄλλα, ἐπίσης, κατάλληλα καὶ εἰδικευμένα πρόσωπα, διὰ τὰ ὁποῖα ὁμοῦς, καὶ πάλιν, ὑπεύθυνος εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Ἐφημέριος, τοῦ ὁποίου, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ, ἐπιτρέπεται νὰ παραβλέπεται ἢ εὐθύνῃ—καί, ἐπομένως καὶ τὸ δικαίωμά του ὡς πνευματικοῦ ποιμέ-

νος και πατρός—, εις την οποιαν απολύτως κανεις δεν ημπορει να τον αντικαταστήση.

Πρέπει εδω να ληφθῃ υπ' ὄψιν, οτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εις την Ἑνοριαν δεν εἶναι πάντοτε μήτε τῆς ἰδίας μορφώσεως, μήτε τῆς ἰδίας ἀντιλήψεως και οτι, ἐπομένως, μία και ἡ αὐτὴ μέθοδος διδασκαλίας δεν ημπορει να ἔχη ἀποτέλεσμα δι' ὅλους. Δι' αὐτό, ἀκριβῶς, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ θ. Κήρυγμα, πὸν ὑποχρεωτικῶς γίνεται εις κάθε θ. Λειτουργίαν και πὸν εἶναι γενικωτάτου ὁλωσδιόλου χαρακτήρος, ἔχοντος υπ' ὄψιν τὸν μέσον ὄρον τοῦ κοινοῦ τῶν ἐκκλησιαζομένων — διὰ να διεγείρῃ συναισθήματα κατανύξεως ἢ ἐνθουσιασμοῦ, πρὸς περαιτέρω ἀτομικὰς εὐσεβεῖς σκέψεις και ἀποφάσεις —, χρειάζεται ἰδιαίτερα συστηματικὴ διδασκαλία, καθ' ἡλικίαν και κατὰ φύλον. Καί, φυσικά, ἓνα μέρος αὐτοῦ τοῦ ἔργου ἀποτελεῖ τὸ Κατηχητικὸν Σχολεῖον, πὸν προορίζεται διὰ τὰ παιδιὰ τῆς Ἑνορίας.

Ἐπάρχουν σήμερον πιστοί, οἱ ὁποῖοι ὀρθῶς ἐκλήθησαν κάποτε ὡς «ἀναλφάβητοι», ἀπὸ ἀπόψεως θρησκευτικῆς μορφώσεως και τοὺς ὁποίους δεν ἔχομεν δικαίωμα ν' ἀφήσωμεν εις τὴν κατάστασιν αὐτήν. Ἐπίσης, ὑπάρχουν πιστοί, οἱ ὁποῖοι γνωρίζουν τὰ στοιχειώδη τῆς πίστεως, ἀλλὰ ἔχουν ἀνάγκην βαθύτερας και εὐρύτερας θρησκευτικῆς και ἐκκλησιαστικῆς μορφώσεως, εις τρόπον, ὥστε να ἀντιληφθοῦν τὴν πραγματικὴν οὐσίαν και τὸν σκοπὸν τῆς ἰδιότητός των, ὡς μελῶν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπάρχουν, ἀκόμη, ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι δυνατὸν, καταλλήλως ἐνθαρρυνόμενοι και εις τὴν θρησκ. μόρφωσίν των ἐνισχυόμενοι, να γίνωνν καλοὶ λαϊκοὶ ἐργάται τῆς Ἐκκλησίας μέσα εις τὴν Ἑνοριαν, συνεργάται τοῦ Ἐφημερίου εις τὸ ἔργον του. Ἐπάρχουν οἱ νέοι και αἱ νεάνιδες, πὸν ἀντιμετωπίζουν ὁλωσδιόλου νέα και εἰδικὰ προβλήματα, ἀδιανόητα διὰ τὴν προηγουμένην των γενεάν, και ἀπὸ τὴν πνευματικὴν και ἠθικὴν ἐξέλιξιν τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶται αὐτὸ τοῦτο τὸ μέλλον τῆς Ἑνορίας, ἢ αὐριανὴν κατάστασιν τοῦ τμήματος αὐτοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπάρχουν χριστιανοί, πὸν διψοῦν διὰ πνευματικὴν και κοινωνικὴν ἐργασίαν και διὰ τελειότερον βίον. Ἐπάρχουν οἰκογένειαι, πὸν θὰ ημποροῦσαν θαυμάσια να ἐξελιχθοῦν εις ἐκκλησιαστικούς ζωντανὸς πυρῆνας διὰ τὴν Ἑνοριαν, ὅπως ὑπάρχουν ἄλλαι, πὸν κινδυνεύουν να χαθοῦν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, μέσα εις τὸ πνεῦμα τῆς ἀδιαφορίας και τῆς ἀποξενώσεως, ἢ και ἄλλαι, πὸν ἀντιμετωπίζουν ἄλλα ἐσωτερικὰ προβλήματα, ἀπειλοῦντα και αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἐπόστασίν των. Ἐπάρχουν ἄτομα, τέλος, πὸν ἀντικρούζουν ζητήματα συγκλονιστικά, και ἄλλοι, πὸν κνριολεκτικῶς «πνίγονται εις τὰ ρηγά», ἀπὸ ἔλλειψιν τῆς καταλλήλου καθοδηγήσεως. Δι' ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀθρώπους τῆς, δι' ὅλας τὰς

καταστάσεις των, δι' ὅλα τὰ ἐνδιαφέροντα καὶ τὰ ζητήματά των πάντοτε καὶ ἔχει νὰ εἴπῃ ἡ Ἐκκλησία. Αὐτὸ εἶναι τὸ διδακτικὸν ἔργον τῆς Ἐνορίας: Νὰ προσπαθήσῃ ν' ἀνταποκριθῇ εἰς ὅλας αὐτάς τὰς περιστάσεις καὶ νὰ φέρῃ παντοῦ, μὲ τὸν πρόποντα τρόπον, αὐτό, ποῦ ἔχει νὰ εἴπῃ εἰς τὸν πιστὸν καὶ διὰ τὴν κάθε περιπτώσιν ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία.

Ἄλλὰ εἶναι γνωστὸν εἰς ὅσους ἀσχολοῦνται μὲ τὴν μόρφωσιν τῶν ἀνθρώπων, ὅτι μόνον μὲ τὴν διδασκαλίαν τὴν θεωρητικὴν δὲν ἐπιτυγχάνονται ὅλα. Διότι ὑπάρχουν καὶ πράγματα, ποῦ, ὅσον καὶ ἂν ἀναπτύχθωσιν θεωρητικῶς, δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ γίνωνν κτῆμα τῶν ἀνθρώπων, ἂν δὲν συντελέσῃ εἰς αὐτὸ καὶ ἡ πρακτικὴ ἀσκήσις εἰς τὴν ἐφαρμογὴν των, ποῦ θὰ προκαλέσῃ τὸν ἐθισμόν, τὴν συνήθειαν, εἰς τὴν ἐνεργὸν πράξιν. Κανεὶς δὲν ἔμαθε ἀριθμητικὴν, χωρὶς νὰ κάμῃ ἀσκήσεις εἰς τὰς διαφόρους πράξεις τῆς, ὅπως, ἐπίσης, κανεὶς δὲν ἔμαθεν ἀνάγνωσιν ἢ γραφὴν, χωρὶς νὰ ἀρχίσῃ νὰ διαβάξῃ ἢ χωρὶς νὰ προσπαθήσῃ νὰ γράψῃ· εἴτε καὶ ἀπὸ τὰς ἄλλας τὰς ἀπλουστάτας κινήσεις — ὅπως φαίνονται διὰ τοὺς μεγάλους — εἰς καμμίαν δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ συνηθίσῃ τὸ παιδί, ἂν δὲν παρεκινεῖτο εἰς αὐτάς. Διότι, ὅπως ὅλοι βλέπομεν εἰς τὰ μικρὰ παιδιά, αὐτά, τὰ τόσον ἀπλᾶ τώρα δι' ἡμᾶς τοὺς μεγάλους, εἶναι τεράστια ζητήματα δυσκολώτατα καὶ φαίνονται ἀκατόρθωτα διὰ τὰ νήπια, ποῦ ἀρχίζουν διὰ πρώτην φορὰν νὰ περιπατοῦν π.χ. ἢ νὰ τρώγουν μόνα των. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, καὶ ἡ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ ζωὴ τοῦ Χριστιανοῦ, διὰ νὰ γίνῃ πραγματικότης, χρειάζεται ἀσκήσιν εἰς τὴν πράξιν, ποῦ θὰ φέρῃ τὸν ἐθισμόν (τὴν συνήθειαν), αὐτὸς δὲ ὁ ἐθισμὸς εἰς τὸν χριστιανικὸν τρόπον τῆς ζωῆς δημιουργεῖ τὸν πραγματικὸν χριστιανικὸν χαρακτήρα.

γ') Τὸ κοινωνικὸν ἔργον τῆς Ἐνορίας.

Διὰ τὴν ἀσκήσιν εἰς τὴν εὐσέβειαν καὶ εἰς τὴν ἀληθινὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ χρησιμεύουν αἱ εὐκαιρίαι τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, τελετῶν καὶ μυστηρίων, ποῦ διαθέτει ἡ Ἐκκλησία μας καὶ περὶ τῶν ὁποίων ὠμιλήσαμεν εἰς τὴν ἀρχήν. Ἐκεῖ, μέσα εἰς τὸν Ναόν, δίδεται ἡ εὐκαιρία νὰ ἀσκηθῶσιν οἱ πιστοὶ εἰς ὅ,τι καλὸν καὶ ὀρθὸν διδάσκονται περὶ τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ καὶ περὶ τῆς εὐσεβείας καὶ τοῦ διὰ τῶν μυστηρίων τῆς Χάριτος ἀγιασμοῦ. Δὲν εἶναι ὁμως — εἴπομεν καὶ εἶναι καὶ πασίγνωστον — μόνον ἡ ζωὴ τῆς εὐσεβείας, ἡ πίστις καὶ ἡ λατρεία, ποῦ κάμνουν τὸν ἀληθινὸν χριστιανόν. Διότι «ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστίν», ὅπως εἶπεν ὁ Ἀδελφόςθεος Ἀπόστολος, καὶ εἰς τίποτε δὲν ὠφελεῖ μήτε

καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ μαρτύριον ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, ἂν δὲν συνοδεύεται μὲ τὴν ἀγάπην, διακήρυξεν ὁ μέγας Παῦλος, σύμφωνα ὅλα πρὸς τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, ὁ Ὅποιος ἐδήλωσε σαφῶς καὶ ἀπεριφράστως: «Ἐκ τούτου γινώσκονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις». Διὰ τοῦτο, πρὸς ὀλοκλήρωσιν τοῦ Ἑνοριακοῦ ἔργου ἀπαιτεῖται, ἐπὶ πλεόν:

Ἡ ἔμπροκτος ἄσκησις τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης. — Αὐτὸ εἶναι τὸ λεγόμενον σήμερον «κοινωνικὸν ἔργον» τῆς Ἑνορίας, κατὰ ἀνάλογον μίμησιν καὶ ἐφαρμογὴν τοῦ προτύπου τῆς πρώτης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἦτο ἀνεκτὴ ἡ ὕπαρξις στερουμένων καὶ πασχόντων, ἀλλὰ πάντες συνέβαλλον εἰς τὴν ἐπούλωσιν ὄλων αὐτῶν τῶν πληγῶν, διότι «τοῦ πλήθους τῶν πιστευόντων ἦν ἡ καρδία καὶ ψυχὴ μία», κατὰ τὴν χαρακτηριστικὴν ἔκφρασιν τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων. Εἰς αὐτὸ τὸ ἔργον τῆς ἀντιλήψεως τῶν ἐνδεῶν καὶ τῶν πασχόντων, τῆς ἐκδηλώσεως, δηλαδή, τῆς μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν ἐπιβαλλομένης ἀδελφικῆς ἀλληλεγγύης, τὸ ἐν ἐκάστη Ἑνορία τμήμα τῆς Ἐκκλησίας ὀφείλει νὰ καλλιεργῆται καὶ ἐπιμελῶς νὰ προάγεται. Ἀποτελεῖ δὲ τοῦτο, συγχρόνως, καὶ τὸ μέσον τῆς πρακτικῆς ἐξασκήσεως ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἐπὶ μέρους πιστῶν τῆς Ἑνορίας, τοὺς ὁποίους συστηματικὰ ὀφείλει πρὸς τοῦτο νὰ παροτρύνῃ καὶ νὰ καθοδηγῇ ὁ Ἐφημέριος. Δι' αὐτὸ δέ, ἀκριβῶς, θὰ χρειασθοῦν ὅλα ἐκεῖνα αἱ λεπτομέρειαι τῆς ἐνοριακῆς ἀπογραφῆς, τὰς ὁποίας ἀνεφέραμεν ἐνδεικτικῶς εἰς τὸ προηγούμενον. Διότι, ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν τῶν πληροφοριακῶν στοιχείων, θὰ καταρτίζεται κάθε φορὰν τὸ πρόγραμμα τοῦ ἔργου τῆς ἀγάπης ἐν τῇ Ἑνορίᾳ, τῆς κοινωνικῆς δηλ. προνοίας καὶ ἀντιλήψεως, ὅπως ἐπεκράτησε νὰ λέγεται σήμερον. Τὸ ἔργον δὲ αὐτὸ πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν μορφήν καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς μετὰ χαρᾶς καὶ «ἐν ἀφελότητι καρδίας» συνεισφορᾶς ὄλων, ἐν γένει, τῶν ἠθικῶν καὶ ὕλικῶν δυνάμεων, ποὺ εἶναι δυνατὸν νὰ διατεθοῦν ἀπὸ τὴν Ἑνορίαν, διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων τοῦ κάθε πιστοῦ, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀνάγκην ἀδελφικῆς συμπαραστάσεως. Καὶ εἶναι πολύμορφος καὶ πολυειδῆς αὐτὴ ἡ συμπαράστασις, ὅπως πολύμορφος καὶ πολυειδῆς εἶναι καὶ ἡ εἰκὼν, τὴν ὁποίαν παρουσιάζουν αἱ ἀνάγκαι τῶν πιστῶν μέσα εἰς κάθε Ἑνορίαν.

Γενικὸς Κανὼν: Ὁ κάθε Ἑνορίτης δικαιούται — ἀναλόγως τῆς καταστάσεώς του — ἀδελφικῆς συμπαραστάσεως καὶ ἀρωγῆς· ἀλλὰ καὶ ὁ κάθε Ἑνορίτης ὑποχρεοῦται — ἀναλόγως τῶν δυνατοτήτων, ποὺ διαθέτει, — εἰς τὴν παροχὴν αὐτῆς τῆς ἀδελφικῆς συμπαραστάσεως καὶ ἀρωγῆς. Ὁ Ἐφημέριος, εἴτε ἀπ' εὐθείας, εἴτε διὰ τῶν ὀργάνων του — Διακονίσεως, ὅπου ὑπάρχει, καὶ τῶν βοηθῶν

της, ἢ προθύμως προσφερθέντων καλοπροαιρέτων Ἐνοριτῶν, ποῦ θ' ἀποτελέσουν εἰδικὰς οὕτως εἰπεῖν, Ἐπιτροπὰς βοηθείας κλπ.— πληροφοροεῖται τὰς ὑπαρχούσας ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀνάγκας, ἐπιλέγει ὁ ἴδιος ἢ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν ἐπιτελῶν του τοὺς τρόπους τῆς ἀντιμετωπίσεώς των καὶ, γνωρίζων τὰς δυνατότητας τῶν Ἐνοριτῶν του, χρησιμοποιεῖ ταύτας ἀμέσως ἢ ἐμμέσως—ἀναλόγως τῶν περιστάσεων—εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν αὐτῶν τῶν ἀναγκῶν. Καί, τοιοῦτοτρόπως, δίδει εἰς τοὺς Χριστιανούς του τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀσκηθοῦν εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀγάπης καὶ νὰ ἀσκήσουν τὴν ἐντολήν τῆς ἀγάπης. Παρακολουθῶν δὲ τὸν τρόπον τῆς ἐκτελέσεως τῶν ὁδηγιῶν του, χρησιμοποιεῖ πᾶσαν εὐκαιρίαν, διὰ νὰ συμπληρώσῃ ταύτας καὶ νὰ ὑποδείξῃ εἰς τοὺς Χριστιανούς του τὰς, τυχόν, παρατηρουμένας ἐν τῇ πράξει ἐλλείψεις ἢ παραλείψεις καὶ τὸν χριστιανικῶς ὀρθὸν τρόπον τῆς παροχῆς τῶν ὑπηρεσιῶν των, ἐν πνεύματι ἀληθινῆς ἀγάπης, ἢ ὁποία, πρὸ παντός, σέβεται τὴν προσωπικότητα καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ βοηθουμένου ἀδελφοῦ.

Εἰς κάθε Ἐνορίαν — ἀναλόγως τῆς συνθέσεώς της — ποικίλλουν, βεβαίως, καὶ αἱ ἀνάγκαι καὶ αἱ δυνατότητες ἀντιμετωπίσεώς των, ὡς πρὸς τὰς λεπτομερείας, τὸ οὐσιῶδες ὅμως — τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ γενικὸν εἰς ὅλας τὰς Ἐνορίας — εἶναι, ὅτι παντοῦ ὑπάρχουν καὶ ἀνάγκαι καὶ δυνατότητες καλύψεώς των καὶ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἀκρίβειαν τῆς διαγνώσεως καὶ ἀπὸ τὸν τρόπον τῆς χρησιμοποίησεώς των τὸ ἂν θὰ ἐπιτύχῃ ἢ ὄχι ἡ προσπάθεια αὐτή. Ἄλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει: Ἐνορία, εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι ἀνεκτὴ ἡ ὑπαρξίς πασχόντων οἰασδήποτε μορφῆς, χωρὶς καμμίαν σοβαρὰν προσπάθειαν ἀνακουφίσεώς των, δὲν δύναται νὰ κωχῆθῃ, ὅτι ἀνταποκρίνεται εἰς τὸν σκοπὸν της, ὅσονδήποτε μεγαλοπρεπῆ Ναὸν καὶ ἂν διαθέτῃ ἢ ὅσαδήποτε κηρύγματα καὶ ἂν ἀκούῃ.

Τοῦτο ὅμως δὲν δύναται νὰ σημαίῃ, ὅτι εἶναι δυνατόν καὶ νὰ ἱκανοποιῆται μία Ἐνορία, ἂν ἔχῃ μόνον κοινωνικὴν δράσιν, χωρὶς νὰ εἶναι ταντοχρόνως καὶ κέντρον ἀληθινῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ καὶ ἐξαγγελίας τοῦ θελήματός Του. Διότι καὶ οἱ τρεῖς τομεῖς τοῦ Ἐνοριακοῦ ἔργου — θ. λατεία, ἱερὰ διδασκαλία, ἀσκήσις τῆς ἀγάπης —, ἀδιαίρετως καὶ ἀδιασπᾶστος συνηρωμένοι μεταξὺ των, ἀποτελοῦν τὸν σκοπὸν τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς λειτουργίας μιᾶς Ἐνορίας, ὅπως, τὴν ἀπαιτεῖ τὸ πνεῦμα καὶ αἱ ἀνάγκαι τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας ὀφείλει κάθε Ἐνορία νὰ εἶναι ζωντανὸν κῶτταρον.

(ΕΚ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ)

ΕΠΙ ΤΗ ΜΝΗΜΗ ΑΥΤΗΣ

Η ΑΓΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑΣ, Η ΔΙΑΚΟΝΙΣΣΑ

Ἡ πλέον γνωστὴ διακόνισσα τῶν βυζαντινῶν χρόνων, ἡ ὁποία καθ' ὄλους τοὺς αἰῶνας θά ὑμνῆται ὡς ἀπαράμιλλον ὑπόδειγμα γυναικείας διακονίας, εἶναι ἡ ἀγία Ὀλυμπιάς, τῆς ὁποίας ἡ μνήμη ἐορτάζεται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μας τὴν 25ην Ἰουλίου.

Ἡ Ὀλυμπιάς, τῆς ὁποίας ἡ δρᾶσις συνεδέθη στενωτάτα μὲ τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, κατήγετο ἐξ εὐγενοῦς ἑλληνορωμαϊκῆς οἰκογενείας. Ἡ Ὀλυμπιάς ἔμεινεν ὀρφανὴ εἰς πολὺ μικρὰν ἡλικίαν. Εὐτυχῶς ὁ κηδεμὼν καὶ θεὸς τῆς Προκόπιος εἶχεν ἔντιμον καὶ ἐκλεκτὸν χαρακτῆρα. Ἦτο στενὸς φίλος τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ.

Τὴν ὅλην ἀνατροφὴν καὶ διαπαιδαγώγησίν τῆς ἀνέλαβεν ἡ εὐσεβὴς Θεοδοσία, ἣτις ἦτο ἀδελφὴ τοῦ ἁγίου Ἀμφιλοχίου, ἐπίσκοπου Ἰκονίου. Ἡ Ὀλυμπιάς διεκρίνετο διὰ τὴν μόρφωσίν τῆς καὶ διὰ τὴν τεραστίαν τῆς περιουσίαν, τὴν ὁποίαν ἐκληρονόμησεν.

Ὅταν ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς εὕρισκετο εἰς τὴν Κων/πολιν, ἡ Ὀλυμπιάς εἶχε τὴν εὐτυχίαν νὰ ὑποστῇ ἄμεσον τὴν ἐπίδρασιν τοῦ θεωρήμονος πατρὸς.

Ἡ Ὀλυμπιάς, ὑπανδρευθεῖσα εἰς μικρὰν ἡλικίαν, ἔμεινε χήρα μετ' ὀλίγους μῆνας. Τὴν τόσον ταχεῖαν ἀποστέρησιν τοῦ θανόντος συζύγου τῆς ἐξήγησεν ὡς φωνὴν τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία τὴν ἐκάλει εἰς τὸ νὰ ἀφιερωθῇ κατὰ τρόπον ὀλοκληρωτικὸν εἰς τὴν διακονίαν τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης. Δι' αὐτό, ὅταν ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδοσίος ἠθέλησε νὰ τὴν ὑπανδρεύσῃ ἐκ νέου μὲ ἓνα συγγενῆ του, ὀνομαζόμενον Ἐλπίδιον, ἡ Ὀλυμπιάς ἀντέταξε ἐπίμονον καὶ σταθερὰν ἄρνησιν.

Ἡ Ὀλυμπιάς ἀφιερῶθη ὀλοψύχως εἰς τὰ ἔργα τοῦ ἐλέους. Δι' αὐτὸ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νεκτάριος, ἄν καὶ αὕτη ἦτο νέα, τὴν ἐχειροτόνησε διακόνισσαν. Ἡ Ὀλυμπιάς ὡς διακόνισσα ἀνέπτυξεν ἐξαιρετικὴν δρᾶσιν. Ὡς μᾶς πληροφορεῖ ὁ ἱστορικὸς Παλλάδιος, ἡ Ὀλυμπιάς ἦτο σύμβουλος τοῦ Νεκταρίου, συχνὰ ὑποδεικνύουσα εἰς αὐτὸν τὴν λύσιν διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων.

Ὅταν ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἔγινεν ἀρχιεπίσκοπος Κων/πόλεως, ἡ Ὀλυμπιάς ἔγινε πιστὴ καὶ ἀφωσιωμένη πνευματικὴ θυγάτηρ αὐτοῦ. Ὑπὸ τὴν σοφὴν καθοδήγησίν του καὶ μέσα εἰς τὴν φωτεινὴν ἱεραποστολικὴν ἀτμόσφαιραν, τὴν ὁποίαν ἐδημιούργει πέριξ αὐτοῦ ἡ ὑπέροχος προσωπικότης τοῦ ἁγίου ἐκείνου ἀνδρός, ἡ Ὀλυμπιάς ἐξεκόλασεν ὅλα τὰ ἐκλεκτὰ σπέρματα τῆς ψυχῆς τῆς

καὶ παρουσίασε ὄλην τὴν δυναμικότητα τοῦ χαρακτήρος της. Δὲν ὑπάρχει τομεὺς τῆς ἀρχαίας καὶ συγχρόνου γυναικείας διακονίας καὶ ἱεραποστολῆς, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ Ὀλυμπιάς νὰ μὴ παρουσιάσεν ἔξαιρετικὴν καὶ ὑποδειγματικὴν δραστηριότητα.

Ὅταν ὁ πνευματικὸς πατήρ της ὠδηγήθη εἰς τὴν ἔξορίαν, καὶ τότε ἡ Ὀλυμπιάς, ἀδιαφοροῦσα διὰ τὰς θλίψεις καὶ τοὺς διωγμούς, εἰς τοὺς ὁποίους τὴν ὑπέβαλον οἱ ἔχθροὶ τοῦ Χρυσοστόμου, ἔμεινε πιστὴ καὶ ἀφωσιωμένη εἰς αὐτόν.

Ἀξιολογώταται εἶναι αἱ διασωθεῖσαι δέκα ἑπτὰ ἐπιστολαὶ τοῦ ἔξορίστου Χρυσοστόμου πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα. Διὰ νὰ ἐξαγάγη ὁ ἱερὸς πατήρ ἐκ τῆς ψυχῆς της τὴν μελαγχολίαν διὰ τοὺς διωγμούς, τοὺς ὁποίους ὑφίστατο οὗτος, τῆς ὑπενθυμίζει τὰ ἰδικὰ τῆς κατορθώματα: «Ἀπαλλαγεῖσα—τῆς γράφει— τοῦ λογίζεσθαι τί ὁ δεῖνα ἤμαρτε καὶ τί ὁ δεῖνα ἐπλημμέλησεν, ἐννόει σου τοὺς ἄθλους διηνεκῶς τῆς καρτερίας, τῆς ὑπομονῆς, τῆς νηστείας, τῶν εὐχῶν, τῶν παννυχίδων τῶν ἱερῶν, τῆς ἐγκρατείας, τῆς ἐλεημοσύνης, τῆς φιλοξενίας, τῶν ποικίλων καὶ χαλεπῶν καὶ πυκνῶν πειρασμῶν. Ἐναλόγισαι πῶς ἐκ πρώτης ἡλικίας ἕως τῆς παρουσίας ἡμέρας οὐκ ἐπαύσω τρέφουσα πεινῶντα τὸν Χριστόν, διψῶντα ποτίζουσα, γυμνὸν ἐνδύουσα, ξένον συνάγουσα, ἀρρωστοῦντα ἐπισκοποῦσα, πρὸς δεδεμένον ἀπιοῦσα. Ἐνόησόν σου τῆς ἀγάπης τὸ πέλαιος».

Ἐκτὸς τῶν ὕμνων καὶ ἐγκωμίων τοῦ Χρυσοστόμου διὰ τὸ ψυχικὸν μεγαλεῖον τῆς Ὀλυμπιάδος, ὑπέροχον καὶ ἀριστουργηματικὸν εἶναι τὸ πνευματικὸν πορτραῖτον αὐτῆς, ὅπως διασφύζεται μέσα εἰς τὰ ἔργα τοῦ συγχρόνου της ἱστορικοῦ Παλλαδίου. Ἡ Ὀλυμπιάς, κατ' αὐτόν, «ἐπήρκεσε καὶ ἐκκλησίαις εἰς ἀναθήματα ἱεουργικὰ καὶ μοναστηρίοις καὶ κοινοβίοις καὶ πτωχοτροφείοις καὶ φυλακαῖς καὶ τοῖς ἐν ἔξορίαις καὶ πᾶσαν ἀπλῶς τὴν οἰκουμένην κατασπείρασα ταῖς ἐλεημοσύναις... Ἀκενόδοξος βίος, ἀσχημάτιστος εἶδος· ἀπλαστον ἦθος· ἀκαλλώπιστος ὄψις· αὔλον σῶμα· ἀπέρπερος νοῦς· ἄτυφος γνώμη· ἀτάρακτος καρδιά· αὔπνος ἀγρυπνία· ἀπερίεργον πνεῦμα· ἀμέτρητος ἀγάπη· εὐκαταφρόνητος ἐσθής· ἐγκράτεια ἀμετρος· εὐθύτης διανοίας εἰς Θεόν· ἐλπίδες ἀέναοι· ἐλεημοσύνη ἀνεκδιήγητοι· πάντων, ταπεινῶν ἐγκαλλώπισμα... Αἰδουμένη τὴν ἀσκησιν· ἀποδεχομένη παρθενίαν· χηρεῖα ἐπαρκοῦσα· ὄρφανην ἀνατρεφομένη· γήρωσ ὑπερασπίζουσα· ἀσθενοῦντας ἐπισκεπτομένη· ἀμαρτωλοῖς συμπενοῦσα· πεπλανημένους ὀδηγοῦσα· τοὺς πάντας ἐλεοῦσα· τοὺς πενομένους ἀφειδῶς οἰκτεῖρουσα· πολλὰς τε τῶν ἀπίστων κατηχήσασα γυναῖκας, καὶ τὰ πρὸς τὴν ζωὴν ἐπικουρήσασα, αἰμίμηστον χρηστότητος ὄνομα διὰ παντὸς τοῦ βίου κατηλέησεν. Ἀπὸ δουλείας εἰς ἐλευθερίαν τῶν οἰκετῶν μυριῶν ἔσμον ἀνακαλεσαμένη, ἰσοτίμους τῆς ἰδίας εὐγενείας ἀπέφηεν· μᾶλλον δὲ εἰ χρὴ τάληθες εἰπεῖν, καὶ

Α Δ Ε Λ Φ Ι Κ Α Γ Ρ Α Μ Μ Α Τ Α

Ἀγαπητέ μου ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Ὅπως θὰ ξέρης, ἀνέκαθεν, ἀπὸ τὰ παλιὰ τὰ χρόνια, τὸ κήρυγμα ἦταν γιὰ τὸ λαὸ μιὰ πνευματικὴ τροφή καὶ τοῦ εἶχε γίνεи ἀνάγκη. Γι' αὐτό, μετὰ τὸ ἀποστολικὸ καὶ εὐαγγελικὸν ἀνάγνωσμα, ἐγένετο μιὰ ἐρμηνεία τῶν περικοπῶν καὶ ἔβγαιναν μερικὰ ὠφέλιμα συμπεράσματα σύμφωνα μὲ τὸ περιεχόμενον ἢ καὶ τὸ σκοπὸ ποὺ ἐπεδίωκεν ὁ Ἰερεὺς ἢ ὁ εἰδικὸς κήρυξ-ὀμιλητής. Μποροῦσε μάλιστα νὰ μὴ στηριχθῆ καθόλου στὶς περικοπὲς τοῦ Ἀποστόλου ἢ τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλὰ νὰ πάρη κάποιο πατερικὸ τεμάχιο καὶ νὰ τὸ ἀναπτύξῃ. Τὸ ζήτημα ἦταν νὰ μὴ φύγῃ τὸ ἐκκλησίασμα χωρὶς νὰ δεχθῆ τὸ οὐράνιον φῶς τοῦ λόγου, ποὺ τόσο φωτίζει τὰ βάθη τῆς συνειδήσεως, στερεώνει τὰς θρησκευτικὰς καὶ ἠθικὰς πεποιθήσεις καὶ προφυλάσσει ἀπὸ τὴν πλάνη. Κατὰ τὰ τελευταῖα μάλιστα χρόνια, ποὺ ποικίλαι πίστεις ξεμυτίζουν εἴτε στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, εἴτε στὸ ὄνομα τῆς ἐπιστήμης, εἴτε στὸ ὄνομα τῆς καλοζωίας

~~~~~  
εὐγενέστεροι τῶ σχήματι τῆς ἀγίας ταύτης ἐδείκνυντο. Οὐδὲ γὰρ εὐτελέστερόν τι τῶν ἐνδυμάτων ταύτης εὐρεθῆναι ἐδύνατο. Τῶν γὰρ πάνυ ῥακοδυτούντων ἀνάξια ἦν τὰ τῆς ὀσίας ταύτης σκεπάσματα. Τοιαύτη δὲ παρ' αὐτῆς ἠπιότης ἐτρέφετο, ὡς καὶ αὐτῶν τῶν παιδίων ὑπερακοντίσαι τὸ ἀφελές. Ψόγος οὐδεὶς οὐδέποτε οὐδὲ τῶν πέλας παρὰ τῆ χριστοφόρῳ ταύτῃ εὐρίσκετο· ἀλλὰ πᾶς ὁ ταύτης βίος ἐν κατανύξει καὶ συχνῇ δακρύων ὑπῆρχε ῥοῆ· καὶ ἦν ἰδεῖν μᾶλλον πηγὴν τὰ ἑαυτῆς νάματα ἐκλείπουσαν ἐν τοῖς καύμασιν, ἢ τοὺς ἀμετεωρίστους ταύτης καὶ αἰεὶ τὸν Χριστὸν ὀρῶντας ὀφθαλμοὺς διαλιμπάνειν δακρύων ποτέ... Αὕτη τοίνυν, ἢ μηκέτι λοιπὸν τὰ τῆς σαρκὸς φρονούσα, ὑποταττομένη ἀρχαῖς, ὑπέικουσα ἐξουσίαις, ὑποκλινομένη ἐπισκόποις· σεμνολογοῦσα τὸ πρεσβυτέριον, τιμῶσα τὸν κληρὸν ἅπαντα, καὶ ὁμολογίας κατηξιώθη ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, πολλὰς δεξαμένη νιφάδας ἀκαίρων κατηγοριῶν (ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Χρυσοστόμου)...».

Ἡ Ὀλυμπίας—πιθανῶς ἐξόριστος— ἀπέθανεν εἰς Νικομήδειαν, ὀλίγον τι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Χρυσοστόμου. Αὕτη θὰ εἶναι ἔσσει ὑπέροχον πρότυπον γυναικείας διακονίας καὶ δράσεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἐφηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς  
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

μέ τήν ἀπόρριψι τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ κήρυγμα εἶναι ἀπαραίτητο. Καί εἶναι ὑποχρεωμένος ὄχι μόνον ὁ Ἀρχιερεὺς ἀλλὰ καὶ ὁ Ἱερεὺς νὰ διδάσκη τὸν λαὸ στὴν εὐσέβεια κατὰ τὸν ΝΗ' Κανόνα τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων: «Ἐπίσκοπος ἢ Πρεσβύτερος, ἀμελῶν τὰ τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ παιδεύων αὐτοὺς εἰς εὐσέβειαν, ἀφοριζέσθω· ἐπιμένων δὲ τῇ ἀμελείᾳ καὶ ραθυμίᾳ καθαιρείσθω». Τὸ κήρυγμα τοῦ Θεοῦ λόγου λοιπὸν εἶναι μέσα στὰ καθήκοντά σου, διότι ἐτάχθης νὰ διαφωτίζῃς τὸ λαὸ καὶ νὰ ἐμπεδώνης στὴν καρδιά του τὴν πίστι. Τὸ ὅτι βέβαια ὠφελεῖται τὰ μέγιστα ὁ πιστός, ὅταν ἐκκλησιάζεται, κανεὶς δὲν τὸ ἀμφισβητεῖ. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου δρᾷ, ἀρκεῖ ἢ Θ. Λειτουργία νὰ γίνεταί ἀπὸ εὐλαβεῖς ἱερεῖς καὶ μὲ κατάνυξι γιὰ νὰ ἐλκύῃ τὴν καρδιά καὶ νὰ καθηλώνη τὸν νοῦ στὸ ἀντικείμενο τῆς λατρείας μας, ἀρκεῖ νὰ συμπροσεύχεται ὁ λαὸς μὲ τὸν Ἱερέα θερμά, νὰ ἔχη συναίσθησι τοῦ ἐκκλησιασμοῦ του καὶ νὰ γνωρίζῃ τί ζητεῖ καὶ ἀπὸ ποῖον τὸ ζητεῖ. Ἄλλ' αὐτὸ εἶναι ἄλλο θέμα, ποῦ ἀφορᾷ τὸ λαὸ.

Ἐδῶ θὰ μπορούσε νὰ προσθήσῃ κανεὶς πὼς μαζί μὲ τὴν κατανυκτικὴν Λειτουργίαν καὶ οἱ ἱερὲς εἰκόνες μιλοῦν κί αὐτὲς μὲ τὴ δική τους γλῶσσα στ' αὐτὴ τῆς ψυχῆς, καὶ ἐν γένει τὸ περιβάλλον συνυπουργεῖ στὸν ἱερὸ σκοπὸ μας. Ὅμως, οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας γιὰ νὰ νομοθετήσουν πὼς πρέπει νὰ κηρῦσσεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἐσημείωσαν τὴν ἀναγκαιότητά του γιὰ τὴν κατοχύρωσι τῶν δογμάτων τῆς πίστεως καὶ τὴν συγκράτησιν καὶ ἀνύψωσιν τῶν ἡθῶν. Ἡ περικοπὴ μάλιστα τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν «Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργῆς καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον καὶ δεικνύμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, ἄρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας, καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανῆς ἐνώπιον αὐτοῦ» (Ἐβ. δ' 12), ἡ πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ἡ πείρα μᾶς διδάσκει πὼς ὅπου παρημελήθη τὸ καθῆκον τοῦτο τοῦ Ἱερέως, ἐκεῖ καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἀραιώθηκε κατὰ πολὺ. Βλέπεις δὲν εἶναι ὅλος ὁ κόσμος τόσο θρησκὸς καὶ δυνατὸς στὴν πίστι, ὥστε μιά διὰ τῆς Θείας Λειτουργίας διαθέρμανσις ν' ἀντικαθιστᾷ μυριάς ἐπιδράσεις κηρυγμάτων. Αὐτὸς εἶναι, φρονῶ, καὶ ὁ λόγος ποῦ καθιερώθη τὸ κήρυγμα σὰν ἀναπόσπαστον μέρος τῆς Θείας λατρείας. Γι' αὐτὸ χρειάζεται ἰδιαιτέρα πραγματεία, καὶ ὁ σκοπὸς τῶν ἐπιστολῶν μου δὲν εἶναι ἐπιστημονικὸς. Ἐφ' ὅσον αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ ἐπιβάλλουν τὸ κήρυγμα, δὲν προσθέτουν τίποτε στὰ δικά μου φτωχὰ ἐπιχειρήματα. Ἐξ ἄλλου ἕνας σεμνὸς Ἱερεὺς μὲ ζῆλον, ποιμὴν καὶ πνευματικὸς πατέρας δὲν θὰ



είχεν ανάγκη υποδείξεως, γιατί εξουσιαστικῶς αὐτὸς ὁ ἴδιος, λόγω τῆς ιδιότητός του τῆς ἱερατικῆς, φροντίζει μὲ ὅλα τὰ μέσα τῆς Ἐκκλησίας μας νὰ φανῆ ὡφέλιμος στὰ λογικά του πρόβατα, σύμφωνα μὲ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου. Γιὰ ρίξε μιὰ ματιὰ μάλιστα στὸν Προφήτη Ἰεζεκιὴλ καὶ θὰ ἰδῆς τί γράφει γιὰ τοὺς Ποιμένας: «ὦ Ποιμένες τοῦ Ἰσραὴλ, μὴ βόσκουσι Ποιμένες ἑαυτοὺς; Οὐ τὰ πρόβατα βόσκουσιν οἱ Ποιμένες; Ἴδου τὸ γάλα κατεσθίετε καὶ τὰ ἔρια περιβάλλεσθε καὶ τὸ παχὺ σφάζετε καὶ τὰ πρόβατά μου οὐ βόσχετε. Τὸ ἡσθηνηκὸς οὐκ ἐνισχύσατε καὶ τὸ κακῶς ἔχον οὐκ ἐσωματοποιήσατε καὶ τὸ συντετριμμένον οὐ κατεδήσατε καὶ τὸ πλανώμενον οὐκ ἐπεστρέψατε καὶ τὸ ἀπολωλὸς οὐκ ἐζητήσατε καὶ τὸ ἰσχυρὸν κατηργάσασθε μόχθῳ. Καὶ διεσπάρη τὰ πρόβατά μου διὰ τὸ μὴ εἶναι Ποιμένας καὶ ἐγεννήθη εἰς κατάβρωμα πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ...» (ΛΔ'). Διάβασέ το ὀλόκληρο τὸ κεφάλαιο καὶ πιστεύω νὰ σὲ πιάσῃ ρῆγος γιὰ τὶς εὐθύνες. Διάβασέ το καλὰ-καλὰ, γιατί εἶσαι καὶ σὺ παιδί. Αὐτὰ τὰ παραπάνω λόγια ἀφοροῦσαν τοὺς Ποιμένας τοῦ Ἰσραὴλ. Καὶ ὅ,τι εἶπε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἦταν σωστό· καὶ ὅ,τι ἐπροφήτευσεν ἐγένετο. Λοιπὸν, μ' ὅλα τὰ μέσα θὰ φροντίσῃς γιὰ τὸ προβατάκι σου, πὺ σου ἐνεπιστεύθη ὁ Θεός. Δὲν χρειάζονται ρητορείες δοκίμου Ἰεροκῆρυκος. Ἀπλᾶ λόγια, καλοβαλμένα, καλοδεμένα, ἀλήθειες στηριγμένες στὸ Νόμο τοῦ Εὐαγγελίου καὶ στὶς Ἑρμηνεῖς τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας, πετυχαίνουν τὸ σκοπὸ τους. Μονάχα νὰ μὴ μιλάῃ ὁ παπᾶς μας στὰ «κουτουροῦ» καὶ εἰπῆ τίποτε ἀνοησίες καὶ ἀσυναρτησίες, γιὰ νὰ μὴν εἰπῶ καὶ βλάσφημα καὶ αἰρετικά καὶ παράξενα καὶ πρωτάκουστα, ἀπὸ ἀγραμματοσύνη πολλὰς φορὲς καὶ ἀπὸ ἐγωϊσμό καὶ ἀλαζονεία. Ἔνας, σὲ κάποιο πανηγύρι, τὸ δεκαπενταγυσοτο, σὰν εἶδε πολλὸν κόσμον, ἐνόμισεν εὐκαιρία νὰ ἐπιδείξῃ ἱκανότητα λόγου καὶ πνευματικότητα Ποιμένος. «Ἡ Παναγία, εἶπε, σὲ μιὰ στιγμή ἀνοησιῶν καὶ ἀσυναρτησιῶν του, μετὰ πὺ ἐγίνε χήρα, ἐγέννησε τὸ Χριστό...». Μπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε τί σάλος ἐδημιουργήθηκε στὸ ἐκκλησίασμα. Φωνές, μουρμουῦρες, γέλια, ἀναλόγως τοῦ χαρακτῆρος, τῆς θεοσεβείας καὶ τοῦ κεφιοῦ καὶ τῆς μορφώσεως τῶν ἀκροατῶν. Αὐτὸς εἶναι καὶ σήμερὰ Ἰερεὺς σ' ἓνα χωριὸ καὶ διαβάζοντας αὐτὰ θὰ τὰ θυμᾶται. Καὶ μένει ἐκεῖ γιὰ νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς εὐρισκομένους ἐν χώρα καὶ σκιᾷ θανάτου πρὸς τὸ φῶς... Τί νὰ ὠφελήσουν οἱ διαμαρτυρίες στὸ Θεσπότη; Ὁ ἀνθρωπος στὶς διαμαρτυρίες τῶν ἐνοριτῶν του ἀπαντοῦσε: «Αὐτὰ ξέρω, αὐτὰ σᾶς λέγω!». Καὶ τὰ ἔλεγε μάλιστα μὲ μιὰ ἀφέλεια ἀνευθύνου. Καὶ ὁ μὲν Δεσπότης διὰ τὸ ἀκαταλόγιστον αὐτοῦ, δὲν τὸν ἐτιμώρησε. Τοῦ εἶπε μονάχα νὰ βάλῃ κλειδωνιά

στό στοματάκι του και να ιερουργῆ με σεμνότητα και σύμφωνα με τὸ τυπικὸ και τὴ Φυλλάδα. Εἶχε γίνει με τὸ «λόγο» του πραγματικὴ πληγὴ και ὄχι εὐλογία. "Όσο ἀγράμματος κι' ἄν εἶναι ὁ Ἱερεὺς ξέρει νὰ διαβάζη ὠρισμένα Κυριακοδρόμια λαϊκῶν ἐκδόσεων νὰ τὰ χωνεύη καλὰ και νὰ τὰ ἀναμεταδίδη φορμαρισμένα στοὶ ποιμνίῳ του. "Αν δὲν μπορῆ, τὸ καλλίτερο εἶναι νὰ διδάσκη με τὴ βωβὴ ἀρετὴ του, ὅπως τοῦ συνέστησεν ὁ Ἀρχιερεὺς. Ἡ ἀρετὴ εἶναι ἰσχυρὴ σάλπιγγα τῆς πιστευομένης ἀληθείας. Δὲν ἔκαμε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ και ὄλους Ἀποστόλους, ἢ Διδασκάλους ἢ... ἢ... ὅπως σημειοῦται, Α'. Κορ. ιβ, 7-11-ιβ, 29. Κι' ἄν δὲν μποροῦν νὰ εἰποῦν δυὸ συμβουλευτικὲς λεξοῦλες σὰν πνευματικοὶ πατέρες στοὶ παιδιὰ τους οἱ Ἱερεῖς, ἄς μὴ στενοχωροῦνται και ἄς μὴ παίρνουν θέσι μεγάλου Ἱεροκλήρου. Νὰ συμβουλευῶνται σ' αὐτὰ τὰ ζητήματα τὸν Ἀρχιερέα τους γιατί ἡ ἀνάπτυξις τῶν εὐαγγελικῶν ἀληθειῶν εἶναι ὄχι τοῦ τυχόντος, ὅπως γράφει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος. Αὐτὰ, ἐπὶ τέλους, εἶναι εἰδικὰ χαρίσματα. Ουμᾶμαι ὅμως ἕναν ἀγράμματο, ἀλλὰ θεοσεβούμενο και ἐνάρετο Κληρικὸ πού κάθε τόσο ἐπανελάμβανε τὸ στερεότυπο τοῦ κηρύγματος. «Ἀδελφοί! Ὁ Θεὸς λέγει νὰ ἔχουμε ἀγάπη, νὰ μὴ κλέβουμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο, νὰ μὴ βλαστημᾶμε τὰ θεῖα, νὰ ἐρχώμαστε ταχτικά στὴν Ἐκκλησίαν, νὰ ξεμολογοῦμεθα, νὰ κοινωνοῦμε τὰ Ἀχραντα Μυστήρια, νὰ κάνουμε ἐλεημοσύνες, νὰ βοηθᾷ ὁ ἕνας τὸν ἄλλο, νὰ σεβώμαστε τὴ ζωὴ, τὴν τιμὴν και τὴν περυσίαν τοῦ διπλανοῦ μας, κι' ὅ,τι δὲ θέλουμε νὰ μᾶς κάνουν οἱ ἄλλοι δὲν πρέπει νὰ τὸ κάνουμε ἐμεῖς στοὺς ἄλλους...». Αὐτὰ τὰ ἔλεγε «παπαγαλία» στὴν ἴδια σειρά κάθε δεκαπέντε ἡμέρες. Κι' ὁ κόσμος τὸν ἀγαποῦσε περισσότερο κι' ἔκανε δρόμο νὰ περάσῃ. Γύριζε δὲ πόρτα σὲ πόρτα και μάθαινε τὴν αἰτία τῆς ἀπουσίας τοῦ ἐνορίτη του ἀπὸ τὴ Θ. Λειτουργίαν. Νά, λοιπόν, ἕνα ἄλλου εἶδους κήρυγμα πού ἔφερνε ἀποτελέσματα ἐξάίσια. Ἐπειτα, ὅπου βρεθῆς κι' ὅπου σταθῆς συμβούλευε, ἄν δὲν μπορῆς ἐπίσημα νὰ διδάξῃς και πρόσχε.

Τώρα ἄς ποῦμε και μερικὰ γιὰ τό... παγκάρι.

Με ἀγάπη Χριστοῦ Χ.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχ. ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» και «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ  
ΑΠΟ ΤΗΝ «ΦΙΛΟΘΕΟΝ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΝ»  
ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΗ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ

**Χρειάζονται τρία πράγματα διὰ νὰ σωθῆ κανεὶς  
ἀπὸ τὴν ἁμαρτία.**

Ἄφοῦ διὰ τῆς βίας σχεδόν, καὶ πιάνοντάς τους ἀπὸ τὰ χέρια οἱ Ἄγγελοι, ἐτραβήξανε τὸν Λώτ καὶ τὴ φαμίλια του ἔξω ἀπὸ τὴν καταραμένην ἐκείνη πόλη, ὑποψιάζονται ἀκόμη μήπως καὶ νικηθῆ ἀπὸ τὴν περιπάθειά του κι' ἀπὸ τὴ μεγάλη του ἀγάπη πού τὴ βλέπανε ριζωμένη βαθειὰ στὴν καρδιά του καὶ τοῦ εἶπανε·—Πρόσεχε καλά· προστάτεψε τὴ ζωὴ σου· «βάλε ὅλα σου τὰ δυνατά, γιὰ νὰ σωθῆς» (Γεν. ιθ' 17). Εἶσαι πλέον ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη· δὲν εἶσαι ὅμως ἀκόμη τελείως ἀσφαλισμένος, κι' ἔξω ἀπὸ κάθε κίνδυνο. Γιὰ νὰ τὸ πῆς αὐτὸ καὶ γιὰ νὰναί τελείος ὁ σωσμός σου, πρέπει νὰ προσέξῃς πάρα πολὺ σὲ τρία πράγματα. Πρῶτον, πρέπει νὰ μὴ γυρίσῃς νὰ κυττάξῃς πίσω. Δεύτερον, νὰ ξεμακρύνῃς, ὅσο μπορεῖς, ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς πολιτείας αὐτῆς. Καὶ τρίτον, ν' ἀνεβῆς σὲ βουνό. «Νὰ μὴν κυττάξῃς πίσω σου, νὰ μὴ σταματήσῃς πουθενὰ στὰ περὶχωρά της· νὰ σωθῆς σὲ βουνό», (Γεν. ιθ', 18). Αὐτὰ τὰ τρία πράγματα εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ κάθε ἁμαρτωλόν, πού θέλει πραγματικὰ ν' ἀπαρνηθῆ τὴν ἁμαρτωλή του ζωὴ καὶ ν' ἀποφύγῃ, μὲ τὴν εἰλικρινῆ του μετάνοια, τὴν φοβερὴ ἀναγκάκτηση τοῦ Θεοῦ. Πρῶτο ἀπ' ὅλα, δὲν πρέπει νὰ ξαναρχίσῃ τὴν προτητερινή του διαγωγὴ καὶ τὴν ἁμαρτωλή του κατάστασι. «Νὰ μὴ γυρίσῃς νὰ κυττάξῃς πίσω σου». Καὶ περίφημα λέγει ὁ Ὁριγένης· «Νὰ μὴ στριφογυρνᾷς τὰ μάτια σου πρὸς τὰ πίσω· ἀπομακρύνθηκες ἀπὸ τὰ Σόδομα; Νὰ μὴ στρέφῃσαι λοιπὸν πρὸς τὰ Σόδομα. Ἀπαρνήθηκες τὴν κακία καὶ

τὴν ἁμαρτία; Νὰ μὴ ξαναγυρνᾶς σ' αὐτήν. Δὲν φθάνουν ὅμως αὐτά· ἂν τυχὸν δὲν συμμορφωθῆς καὶ μὲ τὴν ἄλλην ἐντολή, ποῦ παραγγέλλει, νὰ μὴν σταθῆς διόλου στὰ περίχωρά της· γιατί δὲν εἶναι σωστό, ὅταν θ' ἀρχίσης νὰ προκόβῃς καὶ νὰ βελτιώνεσαι, νὰ σταματᾶς στὰ περίχωρα τῶν Σοδόμων».

Ἐκεῖνος δηλαδὴ ποῦ μετανοεῖ πραγματικά, πρέπει νὰ ξεμακραίνῃ ἀποφασιστικά ἀπὸ τὸ καθετί, ποῦ εἶναι σχετικὸ μὲ τὴν πρώτη του ζωὴ· καὶ ν' ἀποφεύγῃ μὲ κάθε τρόπο τις αἰτίες καὶ τις ἀφορμές, ποῦ μποροῦνε νὰ τὸν κάνουνε νὰ ξανακυλίσῃ στὰ περασμένα κακά· «Νὰ μὴ σταθῆς στὰ περίχωρα».

Οὔτε ὅμως κι' αὐτὸ εἶναι ἀρκετό. Ἄλλὰ χρειάζεται καὶ τὸ τρίτο. Ν' ἀλλάξῃ δηλαδὴ βίον καὶ τρόπο ζωῆς, ἂν ἐμετάνοιωσε πραγματικά· κι' ἀπὸ τὰ βάθη τῆς κακίας ποῦ εἶχε κυλισθῆ ν' ἀνεβῆ στὰ ψηλῶματα τῆς ἀρετῆς. Ἀπὸ τὰ συχαμερὰ φερσίματα κι' ἀπὸ μιὰ χαμοσερνάμενην ὑλιστικὴν ζωὴν, νὰ ὑψωθῆ σὲ μιὰν ὑψηλὴν ἰδεολογία καὶ σὲ μιὰ πνευματικὴν ζωὴν, καὶ σὲ ἀνώτερες σφαῖρες. «Νὰ σωθῆς στὸ βουνό». «Νὰ μὴν πᾶς ἄλλοῦ πουθενά, ἀλλὰ ν' ἀνεβῆς στὸ βουνό. γιατί ἐκεῖ μονάχα μπορεῖς νὰ σωθῆς. Κι' αὐτὸ τὸ βουνὸ εἶναι ὁ Χριστός»!

### Ἄπειρη εἶναι ἡ εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ.

Δὲν ἔμεινεν ἄκαρπη κι' ἀνώφελη ἡ προσευχὴ καὶ ἡ ἐκδυσώπησις τοῦ Ἀβραάμ πρὸς τὸ Θεὸν γιὰ τὰ Σόδομα.

Πανοικτριμόνας εἶναι ὁ Κύριος· κι' ἀπροσμέτρητο τὸ ἔλεός του. Μεγάλῃ εἶναι ἡ δύναμις τῆς προσευχῆς ἐνὸς δίκαιου ἀνθρώπου. Κι' ὁ Θεός, σ' αὐτοὺς ποῦ τὸν παρακαλοῦνε, μὲ ὀλοκάθαρην τὴν καρδιά τους, τοὺς χαρίζει τὰ αἰτήματα τους· πολλὰς φορὰς μάλιστα τοὺς δίνει πολὺ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ ποῦ τοῦ ζητοῦνε.

Ὁ Ἀβραάμ ἐδεήθηκε ν' ἀπαλλαγῶνε ἀπὸ τὴν

καταστροφή, πού ἀπειλήσεν ὁ Θεός, οἱ πολιτεῖες ἐκεῖνες, πού μέσα σ' αὐτὲς θὰ ζούσανε σαράντα τυχόν, ἢ τριάντα, ἢ εἴκοσι, ἢ δέκα ἢ καὶ πέντε μονάχα δίκαιοι ἄνθρωποι. Δὲν ἐτόλμησε νὰ προχωρήσῃ παρακάτω. Δὲν ἐζήτησε χάρη καὶ γιὰ πέντε.

Αὐτὸ ὅμως, πού δὲν ἐτόλμησε νὰ ζητήσῃ ὁ Ἀβραάμ οὔτε κι' ὁ Θεός ὑποσχέθηκε νὰ τὸ κάμῃ, τῷ δώκε μονάχος του κατόπιν ὁ Πολυεύσπλαγχνος.

Καὶ νά! Ἀνάμεσα στὶς διεφθαρμένες πολιτεῖες μιὰ ἦτανε καὶ ἡ Σηγώρ, στὰ περίχωρα τῶν Σοδόμων. Κι' ὅμως ὁ Θεός τὴν ἔσωσεν ἀπὸ τὶς φλόγες κι' ἀπὸ τὴ φωτιά τῆς δίκαιης ὀργῆς του. Ὅχι γιὰ πέντε ψυχές, πού ὁ Ἀβραάμ δὲν ἐτόλμησε ἢ καὶ δὲν ἐπρόλαβε νὰ ζητήσῃ, ἀλλὰ μονάχα γιὰ τρεῖς· τὸν Λῶτ δηλαδὴ καὶ τὶς δύο τοῦ κόρες.

Καὶ λέω τρεῖς μονάχα, γιὰτὶ ἡ γυναῖκα του, ἂν κι' ἐβγήκε κι' αὐτὴ ἀπὸ τὰ Σόδομα, στὸ τέλος δὲν ἐγλύτωσε· γιὰτὶ ἔδειξε μιὰν ἄκαιρη συμπόνια καὶ προσπάθεια γιὰ τὴν πατρίδα της. «Καὶ τότες, ἐνῶ ὁ Θεός ἀφάνισεν ὅλες τὶς ἄλλες περίγυρα πολιτεῖες, ἐθυμήθηκε τὴν προσευχὴ τοῦ Ἀβραάμ. Κι' ἐβοήθησε τὸν Λῶτ νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὴν καταστροφή· κι' ἐμπῆκεν, ἔτσι, ὁ Λῶτ στὴ Σηγώρ» (Γεν. ιθ', 29).

**Τὸ κακό, ὅταν τὸ βλέπουμε ἀπὸ κοντά, γίνεται φοβερώτερο.**

Ὁ Θεός εἰσάκουσε τὴ δέηση τοῦ Λῶτ καὶ δὲν ἐξάφανισε καὶ τὴ Σηγώρ, ὅπως ὅλες τὶς ἄλλες πολιτεῖες· «Μάθε πῶς τιμῶ τὸ πρόσωπό σου· καὶ δέχομαι τὴν παράκλησή σου καὶ τὸ αἴτημά σου, νὰ μὴν καταστρέψω τὴν πόλιν πού μοῦ ἐζήτησες· (Γεν. ιθ', 21). «Ἐδέχθηκα τὴν ἰκεσία σου, λέει ὁ Χρυσόστομος, καὶ θὰ σοῦ δώσω αὐτὸ πού μὲ παρεκάλεσες· καὶ θὰ τὴν ἀπαλλάξω τὴν πόλιν».

Ὁ Λῶτ ὅμως ἐνόμισε, πῶς κι' ἐκεῖ δὲν βρίσκεται σὲ ἀσφάλεια. Γι' αὐτὸ φεύγει κι' ἀπὸ τὴν πόλιν ἐκεῖνη

κι' ανέβηκε στὸ βουνό· κι' ἔμεινε μέσα σ' ἓνα σπήλαιο, μαζί με τὶς δύο του κόρες. «Ἀνέβηκε δὲ ὁ Λῶτ ἀπὸ τῆ Σηγῶρ στὸ βουνό· κι' ἔμεινε ἐκεῖ, με τὶς δύο του κόρες» (Γεν. ιθ, 30).

Στὴν ἀρχὴ δὲν εἶχε φοβηθῆ ὄλως διόλου· καὶ μά-  
λιστα, μ' ἀποκοτιὰ καὶ με θρασοκαρδοσύνη, ἀργοποροῦ-  
σε νὰ βγῆ κι' ἀπὸ τὰ Σόδομα· κι' ἐχρειάσθηκε, νὰ τὸν  
πιάσῃ ὁ Ἄγγελος ἀπὸ τὸ χέρι, καὶ νὰ τὸν ξεμακρύνῃ  
διὰ τῆς βίας· (Γεν. ιθ', 12). Κατόπιν ὅμως ἐφοβή-  
θη καὶ δὲν ἐτόλμησεν οὔτε καὶ στὴ Σηγῶρ νὰ μείνῃ,  
ἀλλὰ τρομοκαρδισμένος ἔφυγε κι' ανέβηκε στὸ βουνό·  
μολονότι ὁ Θεὸς εἶχε προηγουμένως δεχθῆ νὰ τὴν σώσῃ  
ἀπὸ τῆ φωτιά· γιὰ νὰ γίνῃ ἓνας ἀσφαλισμένος τόπος  
καὶ καταφύγιο γιὰ τὴν οἰκογένεια τοῦ Λῶτ· «Ἐφοβή-  
θη νὰ μείνῃ στὴ Σηγῶρ» (Γεν. ιθ', 21-30).

Μπορεῖ κανεὶς νὰ σκεφθῆ, πῶς ὁ Λῶτ ἔβαλε με τὸ  
νοῦ του, πῶς διαφυλάχθηκεν ἡ Σηγῶρ, ὄχι γιὰ νὰ μείνῃ  
ἐκεῖ παντοτεινὰ καὶ σὰν μόνιμη κατοικία του· ἀλλὰ  
γιὰ προσωρινή του ἀσφάλεια καὶ γιὰ νὰ ξεκουρασθῆ.  
Γι' αὐτὸ ἔκρινε, πῶς τὸ ἀσφαλέστερο καὶ τὸ καλύτερο  
ποῦ εἶχε νὰ κάνῃ, ἦτανε τὸ νὰ συμμορφωθῆ με τὴν ἀρχι-  
κὴν ἐντολή· «Νὰ μὴ σταματήσῃς πουθενὰ στὰ περίχω-  
ρα· στὸ βουνὸ νὰ σωθῆς» (Γεν. ιθ', 17). Μπορεῖ ὅμως  
νὰ συλλογισθῆ κανεὶς κι' αὐτό· πῶς ἐκεῖνος δηλαδὴ  
ποῦ δὲν ἐφοβήθηκε προτῆτερα, ἀπὸ μιὰν ἀπλῆ φοβέρα,  
κι' ἀργοποροῦσε καὶ καθυστεροῦσε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὰ  
Σόδομα, ποῦ ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ ἐκινδυνεύανε ν'  
ἀφανισθοῦνε, μόλις εἶδε ὕστερα ὀλοφάνερη ἐμπρὸς του  
τὴν καταστροφὴ τους καὶ νὰ τὰ βόσκουνε ἡ μαγία τῆς  
φωτιάς, καὶ οἱ φλόγες καὶ τὸ θειάφι, τὸν ἔπιασε φόβος  
καὶ τρόμος· κι' ἔφυγε τότε μακρυνὰ· καὶ παράτησε καὶ  
τὴν πλησιόχωρὴ τους Σηγῶρ· γιὰτὶ δὲν ἐνόμισε πῶς  
εἶναι ἀσφαλισμένος, ἂν μένῃ σ' αὐτῆ. «Ὅταν ἔρριξε  
τὴ ματιὰ του στὰ Σόδομα καὶ εἶδε ν' ἀναβαίνουνε ἀπὸ  
τῆ γῆ τους φλόγες, σὰν μέσα ἀπὸ καμίνι, ἐφοβήθηκε νὰ  
μείνῃ στὴ Σηγῶρ (Γεν. ιθ'. 17-28). Ἄλλῃ εἶναι ἡ

Αἱ ἑορταὶ τῆς Ὀρθοδοξίας

**Ἡ ΠΑΝΕΥΦΗΜΟΣ ΚΟΡΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ  
ΠΟΥ ΣΤΑΘΗΚΕ ΗΡΩΪΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΤΥΡΑΝΝΩΝ  
ΚΑΙ ΕΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΗΣΕ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΜΟΝΟΦΥΣΙΤΩΝ**

Τὸ ἱερὸν λείψανον τῆς Ἁγίας Εὐφημίας

Οἱ εὐλαβικοὶ προσκυνηταὶ τοῦ πανσέπτου Πατριαρχικοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, εἰς τὸ ἱστορικὸ Φανάρι, περιεραζόμενοι μὲ σεβασμὸν τὸν ναὸν σταματοῦν μπροστὰ σὲ τρεῖς λάρνακες ποὺ διαφυλάττουν ἰσάριθμα ἅγια λείψανα. Εἶναι τὰ λείψανα τῆς ἁγίας Σολομονῆς μητέρας τῶν Ἑπτὰ Παίδων τῶν Μακκαβαίων, τῆς εὐσεβοῦς αὐτοκράτειρας καὶ μοναχῆς κατόπιν θεοφανοῦς καὶ τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Εὐφημίας. Ἡ ἱστορία γιὰ τὰ δύο πρῶτα ἱερὰ λείψανα καὶ διὰ τὰς ἁγίας παρέχει ἐλάχιστες πληροφορίες, πολλές μάλιστα ἀπὸ τῆς ὁποῖας παραμένουν σκιώδεις καὶ ἀνεξακρίβωτες. Ἡ ἱστορία τῆς ἁγίας Εὐφημίας ἀντιθέτως προβάλλεται πλούσια καὶ φωτεινὴ καὶ εἰς τὴν μνήμην τῶν ὀρθοδόξων ξετυλίγεται ἀνάγλυφη καὶ συγκινητικὴ κατὰ τὴν 11ην Ἰουλίου ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τῆς. Πλήθη γυναικείου ἰδίως κόσμου συρρέουν ἀνέκαθεν τὴν ἡμέραν αὐτὴν εἰς τὸν πατριαρχικὸν ναὸν τοῦ Φαναρίου καὶ ἐκτεθειμένη εἰς τὸν σωλῆα τοῦ ναοῦ ἢ λάρναξ μὲ τὸ ἅγιον λείψανον ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ πλέον ὑποβλητικὰ προσκυνήματα τῆς ὀρθόδοξης ἐκκλησίας. Τὸ ἄρωμα ποὺ ἀναδίδει τὸ τίμιον σκῆνωμα τῆς μεγαλομάρτυρος καὶ πανευφήμου κόρης δημιουργεῖ τὴν ἀτμόσφαιρα ποὺ προκαλεῖ τὰ ρίγη καὶ τὴν συγκίνησι τῶν προσκυνητῶν. Κόρη τοῦ Βυζαντίου ἢ ἁγία Εὐφημία θυγάτηρ τοῦ Συγκλητικοῦ Φιλόφρονος καὶ τῆς Θεοδωρησιανῆς εἶχε γεννηθῆ εἰς τὴν Χαλκηδόνα περὶ τὰ μέσα τοῦ τρίτου αἰῶνος μετὰ Χριστόν. Ἡ ὁμορφία τοῦ προσώπου τῆς συνεβάδιζε πάντοτε ἀπὸ τὰ πρῶτα παιδικὰ τῆς χρόνια μὲ τὴν ὁμορφίαν τῆς ψυχῆς τῆς. Αὐτὴ ἡ πανεύμορφη ψυχὴ τῆς ἰαρθένου, τῆς Χαλ-

~~~~~

ἐντύπωση ποὺ αἰσθανόμεσθε στὴν ψυχὴν μας, ὅταν βλέπωμε μπροστὰ μας καὶ στὴν πραγματικότητά τὸ κακό· κι' ἄλλη, ὅταν τὸ φανταζώμασθε ἀπλῶς, πῶς ἔρχεται, καὶ θαρροῦμε πῶς εἶναι ἀκόμα μακρὰ. Ἀπὸ κοντὰ καὶ λίγες μονάχες σπίθες ἀπὸ μιὰ φωτιὰ φθάνουν, γιὰ νὰ ταραχθοῦμε. Ἀπὸ μακρὰ, οὔτε κι' αὐτὴ ἡ ἀβάσταγὴ φωτιὰ τῆς Κόλασης δὲν μᾶς ταραξεί.

Μτφρ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

κηδόνας, δὲν ἄργησε νὰ ἀγκαλιάσῃ καὶ νὰ κλείσῃ μέσα τῆς τὸν Χριστόν. Δὲν ἐφοβήθηκε ποτὲ τοὺς διώκτας του καὶ ὅταν ἀνακαλυφθεῖσα μαζί μὲ ἄλλες παρθένας ποὺ ἐκρύπτοντο μαζί τῆς ὠδηγήθη εἰς τὸν ἀνθύπατο τῆς Θράκης καὶ τῆς Βιθυνίας Πρίσκον, ἡ Εὐφημία τὸν ἀντιμετώπισε μὲ θάρρος καταπληκτικόν, καὶ κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν ἱστορικὸν «τὸ χαῦνον τοῦ θήλεος ἀπορρίψασα καὶ ἀνδρεῖον ἐν θηλείᾳ τῇ σαρκὶ τῆς ψυχῆς τὸ φρόνημα φέρουσα» ὡμολόγησε τὴν πίστιν τῆς πρὸς τὸν Χριστόν. Ὁ Πρίσκος ἐξευτελισμένος μπροστὰ στὴν ἀνδρική παρρησία τῆς πανεύφημης κόρης ἐξερράγη σὲ ὕβρεις καὶ ἀπειλές.

— Αἱ ἀπειλαί σου δὲν ἤμποροῦν νὰ κλονίσουν τὴν πίστι μου ἄρχοντά μου.

— Καὶ δὲν σὲ πτοεῖ ὁ θάνατος;

— Ὁ θάνατός μου εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν θὰ μὲ φέρῃ γρηγορώτερα πρὸς τὴν αἰωνία ζωὴ τοῦ Θεοῦ μου..

Ἐξω φρενῶν ὁ Πρίσκος παρέδωκε τὴν ὄσιαν παρθένα τὴν Εὐφημίαν εἰς τοὺς βασιανιστάς.

Μὲ χαμόγελο στὰ χεῖλια τῆς ἀκολούθησε στὴν Φυλακὴ τῆς τοὺς δημίους τῆς. Δυὸ ὅμως ἀπὸ τοὺς δημίους τῆς αὐτοὺς ὁ Βίκτωρ καὶ ὁ Σωσθένης γοητευμένοι ἀπὸ τὰ λόγια τῆς παρθένας τῆς Χαλκηδόνας προσεχώρησαν εἰς τὸν Χριστόν ἀδιαφοροῦντες διὰ τὴν συνέπεια τῆς προσχωρήσεώς τους. Ὁδηγηθεῖσα ὡς βορὰ τῶν θηρίων εἰς τὸ στάδιον καὶ προσευχομένη εἰς τὸν Χριστόν ἔλαβε τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου φονευθεῖσα ἀπὸ δῆγματα ἀγρίων ἄρκτων τὸ 288.

* *

Ἐπάνω εἰς τὸν τάφον αὐτὸν κεκοσμημένον μὲ ἄργυρον ἀνηγέρθη μέγας ναὸς πρὸς τιμὴν τῆς μάρτυρος πανευφήμου παρθένου, ζωγράφοι δὲ ἐκλεκτοὶ ἀναπαρέστησαν σὲ θαυμάσιες τοιχογραφίες τὴν ἱστορίαν καὶ τὸ μαρτύριον τῆς ὁσίας. Ὁ τάφος αὐτὸς κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἑορτῆς τῆς ἀγίας ἐξέχεε θρόμβους αἵματος ἀρωματισμένου. Τοὺς θρόμβους δὲ αὐτοὺς κατὰ τὸν χρονογράφον Μανουὴλ Γεδεῶν συνέλεγε ὁ ἱεράρχης τῆς Χαλκηδόνας.

Τὸ 594 ὁ αὐτοκράτωρ Μαυρίκιος κατόπιν ραδιοουργιῶν διέταξε νὰ γυμνωθῇ ὁ τάφος τῆς μάρτυρος ἀπὸ τὰς ἀργυρᾶς διακοσμήσεις ἀλλὰ καὶ γυμνὸς ὁ τάφος ἐξέχεε τοὺς θρόμβους τοῦ αἵματος πρὸς μεγάλη λύσσα τῶν ἐχθρῶν τοῦ ὀρθοδόξου Χριστιανισμοῦ. Εἰς τὸν ναὸν τῆς ἀγίας Εὐφημίας τῷ 451 ἐπὶ τῶν βασιλέων Μαρκιανοῦ καὶ Πουλχερίας συνεκροτήθη εἰς τὴν Χαλκηδόνα ἡ Δ' Οἰκουμένη Σύνοδος κατὰ Εὐτυχίου καὶ Διοσκόρου τῶν μονοφυσιτῶν. Εἰς τὴν σύνοδον αὐτὴν τῆς ὁποίας προέστη ὁ τότε ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-

τινουπόλεως Ἀνατόλιος καὶ μετέσχον 630 πατέρες κατόπιν μακρῶν καὶ ζωηρῶν συζητήσεων συνεφωνήθη νὰ γράψουν καὶ οἱ τῆς ὀρθοδοξίας ὑπερασπισταὶ — οἱ 630 πατέρες — καὶ οἱ τὰ ἐναντία φρονοῦντες εἰς ἰδιαιτέρον βιβλίον τὸν ὄρον, τὸ δόγμα δηλαδὴ τῆς πίστεως αὐτῶν, καὶ νὰ ζητήσουν παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν περὶ αὐτοῦ ψήφον. Κατόπιν τῆς συμφωνίας αὐτῆς ἔβαλον καὶ τὰ δύο βιβλία στὴν λάρνακα τοῦ Λειψάνου τῆς ἁγίας Εὐφημίας καὶ ἀφ' οὗ ἐσφράγισαν αὐτὴν ἀπῆλθον. Ὄταν δὲ κατόπιν τριημέρων δεήσεων ἀνοίχθηκε ἡ λάρναξ παρουσίᾳ καὶ τοῦ βασιλέως Μαρκιανοῦ εὐρέθη ὁ μὲν τόμος τῶν αἰρετικῶν εἰς τοὺς πόδας τῆς Μάρτυρος ὁ δὲ τῶν ὀρθοδόξων κρατούμενος εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα αὐτῆς.

Βραδύτερον τὸ λείψανον τῆς ἁγίας μετεκομίσθη ἀπὸ τὴν Χαλκηδόνα εἰς τὴν ἀπέναντι Κωνσταντινούπολι καὶ ἐτέθη εἰς τὸν Ἰππόδρομον ὅπου ἀνηγέρθη ναὸς ἐπ' ὀνόματι τῆς μεγαλομάρτυρος ἐπὶ τῆς ἐποχῆς δὲ τῶν εἰκονομαχιῶν τὸ λείψανον μετεφέρθη τῷ 766 εἰς τὴν νῆσον Λῆμνον καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἄλλ' αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν Φράγκων σταυροφόρων ἔθεσαν καὶ πάλιν σὲ κίνδυνον τὸ ἱερὸν λείψανον τῆς ἁγίας κόρης τῆς Χαλκηδόνας. Καὶ τῷ 1204 μετεκομίσθη εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν τῆς Συλιβρίας. Τῷ 1453 μετὰ τὴν Ἀλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ Πατριάρχης Γεννάδιος Σχολάριος διέταξε τὴν μεταφορὰν τοῦ ἱεροῦ λειψάνου εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἀφ' οὗ δὲ ἐτοποθετήθη εἰς τὸν τότε πατριαρχικὸν ναὸν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων μέχρι τοῦ 1586, εἰς τὸν ναὸν τῆς Παμμακαρίστου εἰς Βλάχ Σεραὶ μέχρι τοῦ 1601 καὶ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Ξυλοπόρτης μετεφέρθη κατόπιν καὶ παραμένει μέχρι σήμερον εἰς τὸν πατριαρχικὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου εἰς τὸ Φανάρι.

* *

Στὸ πέρασμα τῶσων αἰῶνων καὶ τῶσων περιπετειῶν ἡ Λάρναξ μὲ τὸ ἅγιον Λείψανον τῆς πανευφήμου ὁσίας Εὐφημίας παρέμεινε ἄθικτα. Καὶ ἐξακολουθεῖ τὸ πλῆθος τῶν ὀρθοδόξων νὰ συρρῆ εἰς προσκύνημα τοῦ Λειψάνου κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς 11ης Ἰουλίου. Παραμένει δὲ ἀνεξακρίβωτος ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον κατὰ τὴν ἑορτὴν αὐτὴν διανέμονται βελόνες εἰς τὰς προσερχομένας διὰ τὸ προσκύνημα γυναῖκας. Πάντως ἀνεξαρτήτως τῆς ἀκριβείας τῶν λόγων παραμένει ὡς μιὰ παράδοσις ἐπίσης ὅτι ἡ ἁγία τὴν μνήμη τῆς ὁποίας ἐώρτασε πρὸ ἡμερῶν ἡ ὀρθοδοξία παραμένει μεταξύ ἄλλων καὶ ὡς ἡ προστατεύουσα τὰς ἀσχολουμένας μὲ τὴν ραπτικὴν γυναῖκας.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

**Πρέπει νὰ διαλέγωμε τοὺς Πνευματικούς μας.
Πῶς ὁ Ἀββᾶς Ἀπολῶς ἔσωσεν ἕναν ἀδελφό.**

Ἦτανε κάποιος ἀδελφὸς πολὺ φημισμένος, πού τὸν ἐπείραξε δυνατὰ ὁ δαίμονας τῆς σαρκικῆς ἐπιθυμίας. Ἐπῆγε λοιπὸν σ' ἕνα Γέροντα Πνευματικὸ καὶ τοῦ ξαγορεύθηκε τοὺς λογισμοὺς του. Κι' αὐτός, μόλις τὸν ἄκουσε, μὴ ξέροντας καλὰ τὸ ἔργο του, ἀγρίεψε καὶ τὸν ἔλεγε πανάθλιο κι' ἀνάξιο νὰ φορῆ τ' ἀγγελικὸ σχῆμα, ἀφοῦ βάζει στὸ νοῦ του τέτοιους λογισμοὺς.

Ὅταν λοιπὸν τᾶκουσεν ἐκεῖνος αὐτά, ἀπελπίσθηκε καὶ παρατώντας τ' ἀσκηταριό του, ἔφυγε γιὰ νὰ ξαναγυρίσῃ στὸν κόσμο.

Ἀπὸ πρόνοια ὁμοῦ τοῦ Θεοῦ, τὸν συναπάντησε στὸ δρόμο ὁ Ἀββᾶς Ἀπολῶς, πού ἦτανε ὁ πιὸ σεβασμῖος καὶ πιὸ φημισμένος ἀπὸ τοὺς Γέροντες· κι' ὅταν τὸν εἶδε καταστενοχωρημένο καὶ νᾶναι σὲ ταραχὴ μεγάλη, τὸν ἀρώτησε καὶ τοῦ εἶπε. — Τί ἔχεις, ἀδελφέ μου, καὶ εἶσαι τόσο πολὺ ταραγμένος;

Κι' αὐτός, ἀπὸ τὴ θλίψη του τὴ μεγάλη, στὴν ἀρχὴ μὲν δὲν τ' ἀπάντησε διόλου. Ὅταν ὁμοῦ ὁ Γέροντας τὸν ἀρώτησε καὶ τὸν ξαναρώτησε κι' ἐπέμενε νὰ τοῦ εἰπῆ τὴν αἰτία τῆς στενοχωρίας του, τοῦ διηγήθηκε τὰ βάσανά του καὶ τοῦ εἶπε: — Τί νὰ σοῦ εἰπῶ, Γέροντά μου; Μὲ πειράζουνε λογισμοὶ συχαμεροὶ κι' ἐπιθυμίαι κακές. Ἐπῆγα λοιπὸν σ' ἕνα Γέροντα καὶ τοῦ τὰ ξαγορεύθηκα· κι' ὅπως μοῦ εἶπε, δὲν ὑπάρχει γιὰ μένα καμμιά ἐλπίδα σωτηρίας. Γι' αὐτὸ λοιπὸν ἀπελπίσθηκα κι' ἐγὼ γιὰ τὸν ἑαυτό μου, καὶ ξαναγυρίζω τώρα στὸν κόσμο.

Σὰν τᾶκουσεν αὐτὰ ὁ Πατέρας Ἀπολῶς, ἄρχισε νὰ τὸν συμβουλεύῃ καὶ τοῦ ἔλεγε γλυκομίλητα καὶ παρακαλεστά.

— Νὰ μὴ σοῦ φαίνεται, τέκνο μου, παράξενο τὸ πρᾶγμα αὐτό· γιατί κι' ἐμένα, πού εἶμαι τόσο πολὺ γέρος καὶ πού εἶναι κάτασπρα τὰ μαλλιά μου, μὲ πειράζουνε ἀκόμη τέτοιοι λογισμοί. Νὰ μὴ σὲ παίρνῃ λοιπὸν ὁ ἀπελπισμὸς γιὰ τὴν πύρωση πού νοιώθεις, ὅσο καὶ νᾶναι μεγάλη· καὶ πού αὐτὴ δὲν γιαιτρεύεται τόσο ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη συνέργεια, ὅσον μὲ τὴ φιλανθρωπία τοῦ Χριστοῦ μας. Κάνε μου λοιπὸν τὴ χάρη, γιὰ μιὰν ἡμέρα μονάχα, νὰ ξαναγυρίσῃς στὸ κελλί σου. Κι' ὁ ἀδελφὸς τὸν ἄκουσε καὶ τώκαμε.

Ὅταν λοιπὸν ὁ ἀββᾶς Ἀπολῶς τὸν ἐτακτοποίησε στὸ κελλί του, ἐτράβηξε κι' ἐπῆγε νὰ βρῆ τὸν ἀδελφὸ ἐκεῖνο, πού τόσο αὐστηρὰ τὸν κατάκρινε καὶ τὸν ἔρριξεν ἔτσι στὴν ἀπελπισία. Ἐστάθηκε

λοιπόν ἀπέξω ἀπὸ τὸ κελλί του καὶ προσευχήθηκε, θερμὰ καὶ μὲ δάκρυα, στὸ Θεὸ καὶ εἶπε.

—Κύριέ μου καὶ Θεέ μου, πού τὰ πάντα γιὰ τὸ καλὸ μας τὰ κάνεις κι' ἀφήνεις καὶ τοὺς πειρασμοὺς νὰ μᾶς πειραζοῦνε πρὸς ὠφελεία μας, ἀκουσέ με, ἀπὸ τὸ θρόνο σου ψηλά· κι' ὁ πόλεμος κι' ὁ πειρασμὸς τοῦ ἀδελφοῦ, ὡς εἶναι νὰ γυρίσῃ ἐπάνω σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸ Γέροντα· γιὰ νὰ μάθῃ, ἀτός του καὶ μὲ δοκιμασία δική του στὰ γερατειά του, αὐτὸ πού δὲν ἔμαθε τόσα χρόνια τώρα· πὼς πρέπει νὰ συμποῶ μ' αὐτοὺς πού πολεμοῦνται..

Μόλις λοιπὸν ἐτελείωσε τὴν προσευχή του βλέπει ἕναν Ἀράπη, πού ἐστάθη κοντὰ στὸ κελλί τοῦ Γέροντα κι' ἔρριξε μιὰ σαϊτιά κατεπάνω του. Κι' ὁ Γέροντας ἐπετάχθηκε ὄρθιος κι' ἄρχισε νὰ στριφογυρνᾷ ἀπὸ ἐδῶ κι' ἀπὸ ἐκεῖ μέσα στὸ κελλί του.

ἀπὸ ἐκεῖ μέσα στὸ κελλί του. Κι' ἐπειδὴ δὲν μποροῦσε νὰ ὑπομονέῃ περισσότερο, ἀνοίξε τὴν πόρτα κι' ἐβγήκεν ἔξω· καὶ πῆρε τὸ δρόμο πρὸς τὴν πολιτεία, πού εἶχε πάρει προτῆτερα ὁ ἀδελφός.

Ὁ Ἀββᾶς λοιπὸν, ὅταν τὸν εἶδε ποῦφυγε κι' ἐκατάλαβε τὸ τί συνέβηκε, ἔκοψεν ἀπὸ ἕναν ἄλλο δρόμο καὶ τὸν

ἐπρόφθασε, βγαίνοντας μπροστά του· καὶ τοῦ εἶπε.

—Ἐ! μὲ τὸ καλό. Πού πᾶς; Καὶ γιατί εἶσαι τόσο πολὺ ταραγμένος; Κι' αὐτός, ἐπειδὴ ἐκατάλαβε, πὼς ὁ Ἅγιος τὸν πῆρεν εἶδηση, ἀπὸ τὴν ντροπή του δὲν τ' ἀπάντησε διόλου.

Καὶ τοῦ εἶπε τότες ὁ Ἀββᾶς Ἀπολώς. — Γύρισε πίσω στὸ κελλί σου. Κι' ἀπὸ δῶ καὶ πέρα νὰ συναισθανθῆς τὴν ἀσθενεία σου καὶ νὰ λογαριάζῃς, πὼς ἢ σ' ἀποξέχασεν ὁ Σατανᾶς, ἢ πὼς σὲ περιφρόνησε. Γι' αὐτὸ καὶ ποτέ σου δὲν καταξιώθηκες νὰ πολεμήσῃς μαζί του. Κι' οὔτε καὶ μιὰν ἡμέρα δὲν μπόρεσες νὰ βαστάξῃς, ὅταν σὲ πολέμησε. Σοῦ γίνηκε δὲ αὐτό, ἐπειδὴ ὅταν ἦλθε κάποιος ἀδελφός, πού ἦτανε πολὺ μικρότερός σου καὶ πού ἐπολεμοῖτανε ἀπὸ τὸ Σατανᾶ, ἀντὶ νὰ τοῦ δώσῃς θάρρητα καὶ νὰ τὸν δυναμώσῃς νὰ μπορέσῃ νὰ τὸν πολεμήσῃ, τὸν ἔρριξες στὴν ἀπελπισία· χωρὶς νὰ συλλογισθῆς τὰ σοφὰ ἐκείνα λόγια πού μᾶς παραγγέλλουνε «νὰ γλυτώ-νετε αὐτοὺς πού τοὺς πᾶνε γιὰ θάνατο· καὶ νὰ μὴν λυπᾶσθε τὰ χρή-

ματα παρά να ξεγοράζετε, αυτούς που είναι καταδικασμένοι σε σφαγή». Ούτε και την παραβολή του Κυρίου μας που λέει «να μην κατακομματιάζεις το καλάμι που είναι σπασμένο· ούτε και να σβύνης το λινάρι που καπνίζει». Έπρεπε να ξέρεις, πώς κανένας μας δεν θα μπορούσε να βαστάξει στις επιβουλές του όχθρου μας, ούτε και θα μπορούσε να σβύσει το λαύρισμα και το βρασμό του φυσικού μας, αν δεν μάς έπαράστεκεν η χάρη του Θεού κι' αν δεν μάς βοηθούσε στην ανημποριά μας.

Ἄφοῦ λοιπὸν ἔτσι τὰ οἰκονόμισε γιὰ τὴ σωτηρία μας ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ, ἄς τὸν παρακαλέσουμε καὶ οἱ δύο μας μὲ τὴν προσευχή μας, νὰ σ' ἀπαλλάξῃ κι' ἐσένα ἀπὸ τὴ μάστιγα ποὺ σοῦλαχε. Γιατί, μὲ τὸ θέλημά του, ὑποφέρομε· κι' αὐτὸς μᾶς ξαναφέρνει στὰ σύγκαλά μας. Αὐτὸς μᾶς πληγώνει· καὶ μὲ τὰ χέρια του μᾶς γιαιτρεύει. Αὐτὸς

μᾶς ταπεινώνει· κι' αὐτὸς μᾶς ἀνυψώνει. Αὐτὸς μᾶς θανατώνει· κι' αὐτὸς μᾶς ἀνασταίνει. Μᾶς κατεβάζει στὸν Ἄδη· καὶ μᾶς ξαναφέρνει πάλι στὸν κόσμο...

Ἄφοῦ τοῦ εἶπεν αὐτὰ, κι' ἀφοῦ τὸν εὐχρήθηκε, τὸν ἀπάλλαξε παρευθὺς ἀπὸ τὸν πόλεμό του· καὶ τὸν ἐσυμβούλεψε, νὰ ζητᾶ πάντα ἀπὸ τὸν Θεό, νὰ φωτίζῃ τὸ νοῦ του, γιὰ νὰ ξέρῃ, καὶ τότε καὶ πὼς πρέπει νὰ μιλῇ...

Ἄπὸ τὰ παραπάνω αὐτὰ μαθαίνομε πὼς δὲν ὑπάρχει γιὰ τὴ σωτηρία μας ἄλλος πιὸ σίγουρος καὶ πιὸ ἀσφαλισμένος δρόμος ἀπὸ τὸ νὰ ἐξομολογιώμαστε σὲ φωτισμένους Πατέρες τοὺς λογισμοὺς μας καὶ νὰ μᾶς γίνωνται αὐτοὶ ὁδηγοὶ μας στὴν ἀρετή· κι' ὄχι ν' ἀφηνώμαστε στὴ δική μας κρίση καὶ βούληση.

Κι' ἂν τύχῃ νὰ πέσωμε κάποτε σὲ κάποιο Γέροντα Πνευματικό, ποὺ τυχὸν εἶναι ἢ ἄπειρος ἢ ἀπλοϊκός, δὲν πρέπει ν' ἀπογοητευώμαστε γι' αὐτὸ καὶ νὰ μὴν ἀναζητᾶμε πιὸ φωτισμένους καὶ πιὸ δοκιμασμένους Πατέρες γιὰ νὰ ἐξομολογηθοῦμε. Κι' ἐξ αἰτίας λιγοστῶν ποὺ εἶναι ἄπειροι, νὰ χάσωμε σ' ὅλους τὴν ἐμπιστοσύνη μας.

Ἄλλὰ πρέπει νὰ κάνωμε αὐτὸ ποὺ γίνεται καὶ μὲ τοὺς σωματικούς μας γιαιτρούς· ποὺ πρῶτα ψάχνωμε νὰ βροῦμε αὐτὸν ποὺ εἶναι λαμπρὸς ἐπιστήμονας καὶ ξέρεῖ τὴ δουλειά του καλά, κ' ὕστερα τοῦ φανερώνωμε καὶ τοῦ ἐμπιστευόμαστε τὴν ἀρρώστια μας. Κι' ὅποια θεραπεία μᾶς εἰπῇ ὁ γιαιτρὸς τῆς ψυχῆς μας, ἄς τὴν κάνωμε χωρὶς ἀντιλογίες· ἔστω κι' ἂν μᾶς κάνῃ νὰ πονοῦμε προσωρινὰ πολὺ.

Ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ ἐπιμονὴ στὸ καλὸ νικᾷ τὶς δυσκολίες.

Ἀπὸ τὸν καιρὸ ἀκόμα πού ἦτανε νέο παιδί ὁ ἅγιος Παχώμιος, αἰσθανόντανε τὴν καρδιά του νὰ πυρώνεται ἀπὸ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸ Θεό, κι' ἤθελε νὰ φύγη ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ νὰ γίνῃ Μοναχός.

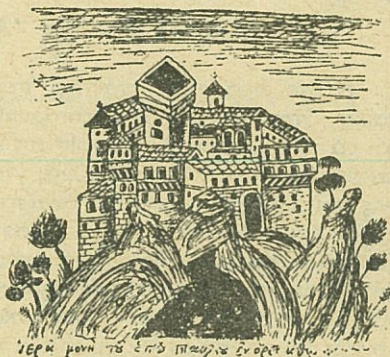
Ἄκουσε λοιπὸν γιὰ κάποιον ἀναχωρητὴ πού τὸν ἐλέγανε Παλάμωνα· καὶ πὼς ἐζοῦσε καταμόναχος μέσα στὴν ἐρημιὰ. Ἐφυγε λοιπὸν κι' ἐπῆγε νὰ τὸν βρῆ, μὲ τὴν πρόθεση νὰ μείνῃ κοντά του.

Ὅταν ἔφθασε λοιπὸν στὸ ἐρημικὸ του κελλί, ἄρχισε νὰ κτυπᾷ τὴν πόρτα. Κι' ὁ Γέροντας ἐπρόβαλε καὶ τοῦ εἶπε κάπως αὐστηρὰ (γιατὶ ἀπὸ τὴν πολυκαιρινὴ μονασιὰ εἶχε λίγο ἀγριέψει).—Τί θέλεις; Καὶ ποιὸν ζητᾷς; Καὶ τ' ἀποκρίθηκεν ὁ Παχώμιος. — Ὁ Θεὸς μὲ πέμπει, Γέροντά μου, σὲ σένα, γιὰ νὰ μὲ κάνῃς Μοναχό. Καὶ τ' ἀπάντησεν ἐκεῖνος.

— Δὲν μπορείς νὰ γίνῃς Μοναχός· δὲν εἶναι παῖξε-γέλασε ἢ δουλειὰ αὐτὴ· παρὰ εἶναι δύσκολο πολὺ τὸ ἔργο τοῦ Μοναχοῦ. Γι' αὐτὸ κι' ἄλλοι πολλοὶ ἤλθανε, ὅπως κι' ἐσύ· μὰ σὰν ἐμπήκανε στὸ ζυγὸ, ἐγονατίσανε· καὶ δὲν τὸν ἐβαστάξανε καὶ τὸν παράτησαν.

Τοῦ εἶπε τότες ὁ Παχώμιος. — Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, Γέροντά μου, δὲν εἶναι τὸ ἴδιον οὔτε κι' ἔχουνε τὴν ἴδια γνώμη καὶ τὴν ἴδια μπόρεση. Δέξου με λοιπὸν, κι' ὁ καιρὸς θὰ τὸ δείξῃ, ἂν μπορῶ. Καὶ τ' ἀπάντησεν ὁ Γέροντας. — Σοῦ λέω, πὼς δὲν μπορείς· μόνο πῆγαινε στὴν εὐχὴ τοῦ Θεοῦ· καὶ διάλεξε κανέναν ἄλλο τόπον, γιὰ ν' ἀσκηθῆς κάμποσον καιρό· καὶ ὕστερα ξαναέλα πάλι ἐδῶ, καὶ θὰ σὲ κρατήσω· γιατί ἐγὼ περνῶ μιά πολὺ σκληρὴ καὶ στερημένη ζωὴ στὴν ἀσκησὴ μου· καὶ μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ τίποτα δὲν βάζω στὸ στόμα μου, παρὰ ψωμί κι' ἀλάτι μονάχα. Τὸ λάδι καὶ τὸ κρασί δὲν τὸ βάζω στὸ κελλί μου. Καὶ τὴ μισὴ τὴ νύκτα τὴν περνῶ μὲ προσευχὴς καὶ μὲ τὴ μελέτη. Καὶ πότε πότε δὲν κοιμοῦμαι καὶ καθόλου.

Σὰν τᾶκουσεν αὐτὰ ὁ Παχώμιος, κατανύχτηκεν ἀπὸ τ' αὐστηρὰ αὐτὰ λόγια τοῦ Γέροντα· τὸν ἐκυρίεψε θαυμασμός· κι' ἐδυνάμωσε, πολὺ περισσότερον ἀκόμη, μέσα στὴν ψυχὴ του ἡ πρόθεσή του νὰ ὑποφέρῃ τὰ πάντα μὲ γενναιότητα, καὶ τοῦ εἶπε· — Πιστεύω στὸν

Κύριο, πώς θα μού δώση τή δύναμη και τήν ὑπομονή και πώς, με τήν εὐχή σου και τή βοήθειά σου, Γέροντά μου, θα καταξιωθῶ κι' ἐγώ νά γίνω καλός.

Τότες ὁ ἅγιος Παλάμωνας διέκρινε, με τὸ προφητικό του μάτι, τήν πίστη και τήν προθυμία τοῦ Παχώμιου κι' ἄνοιξε τὸ κελλί του και τὸν ἐδέχθηκε· και τὸν ἔντυσε μετ' ἄγγελικό σχῆμα.

Ἐμένανε λοιπὸν οἱ δυό τους στὸ ἴδιο μέρος· κι' ἐκάνανε τήν ἀσκησὴ τους, με νηστεῖες και μ' ἀδιάκοπες προσευχές. Ἐκάνανε δὲ και δουλειά· κι' ἐγένεθαι τρίχες και μαλλιά και ὕφαιναν σακκιά. Κι' ἐκοπιάζανε, σύμφωνα με τὰ λόγια τοῦ Ἀπόστολου, ὄχι γιὰ τήν καλοπέρασή τους, οὔτε γιὰ νά μαζεύουνε χρήματα· παρὰ γιὰ νά βοηθοῦνε τοὺς ἀναγκειμένους και γιὰ νά συντρέχουνε τοὺς φτωχοῦς. Κι' ὁ Γέροντας, βλέποντας τήν ἄκραν ὑπακοή και τήν προκοπή στήν ἀσκητική ζωὴ τοῦ Παχώμιου, αἰσθανότανε ἀγαλλίαση κι' ἐδόξαζε τὸ Θεό.

Ἐπὶ τὸ βίῳ τῆς Ἁγίας Θεοδώρας.

Ἡ Θεοδώρα, πού ἐστάθηκεν πολὺ μακαριστὴ ἀνάμεσα στὶς γυναῖκες, ὅταν ἀποφάσισε ν' ἀπαρνηθῆ τὸν κόσμον και τὶς χαρὲς του και νά ταπεινωθῆ, με τὴ σοφία της και με τήν ἀθλησὴ της, τὸν ἀπατεῶνα, ἐφόρεσεν ἀνδρῖκια ρούχα, γιὰ νά ξεφύγη ἔτσι ἀπὸ τὸν ἀντρα της πού δὲν θάπαυε νά τήν ἀναζητᾷ, κι' ἐπῆγε νά μείνη σ' ἓνα ἀντρικό Κοινόβιον, πού ἀπέιχε δεκαοχτῶ χιλιόμετρα ἀπὸ τήν Ἀλεξάνδρεια. Καὶ μόλις ἔφτασε κι' ἀκόμη ἦτανε ἀπέξω ἀπὸ τήν πόρτα, ζητοῦσεν ἐπίμονα νά τῆς ἀνοίξουνε· και νά τὴ δεχθοῦνε μέσα· και νά γίνη κι' αὐτὴ ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀσκούμενους. Τῆς εἶπανε ὁμως, παίρνοντάς την γι' ἀνδρα κι' ὄχι βέβαια γιὰ γυναῖκα, πὼς δὲ θά τῆς ἀνοίξουνε, ἀν δὲν ξενυκτίση πρῶτα ἔξω ἀπὸ τὸ Μοναστήρι και στὸ ὑπαιθρον, γιὰτι ἠθέλωνε, ἔτσι, νά δοκιμάσουνε οἱ ἀδελφοὶ τήν ἀντοχή της. Κι' αὐτὴ, ἀν και ἤξερε καλά, πὼς στὸ παντέρημον ἐκεῖνο μέρος τριγυρνᾶνε ὀλονυκτὶς ἄγρια θηρία, ἐδέχθηκε, μ' εὐχαρίστηση, νά κάνη αὐτὸ πού τῆς εἶπανε· και διενυκτέρεψε σύρριζα στήν πόρτα. Κι' ὁ Θεός, πού τὸν παλὸ καιρὸ ἡμέρωσε, γιὰ νά προστατέψη τὸν Δανιὴλ, τ' ἀνήμερα λιοντάρια, ὁ ἴδιος και τώρα, ξέροντας σὲ τί ὕψος ἀρετῆς θάφθανεν ἡ Ὁσία, τὴν ἐφύλαξεν ἀπείραχτην ἀπὸ τὰ θηρία. Καὶ σὰν τὸ εἶδανε, με τὰ μάτια τους, αὐτὸ οἱ ἀδελφοὶ, ἐκρίνανε πὼς εἶναι θεάρεστο και θέλημα τοῦ Θεοῦ νά μείνη μαζί τους. Τὴν ἐδεχθήκανε λοιπὸν, με μεγάλη προθυμία· κι' ὁ Ἁγούμενος, τὴν ἐπῆρε κατὰ μέρος και τὴν ἐρωτοῦσεν ἐξονυχιστικά, ποιά ἦτανε και γιὰ ποιὰν αἰτίαν ἀποφάσισε νά μπη σὲ Μοναστήρι.

—Γιὰτι θέλεις ν' ἀπαρνηθῆς τὸν κόσμον; τῆς ἔλεγε· Μήπως ἔχεις δανεισθῆ χρήματα και σὲ βαραίνουνε τὰ χρέη σου; γιὰ μήπως ἔχεις

κάνει κανένα φονικό; ἢ μήπως ἐπειδὴ, ἀπὸ φτώχεια, δὲν μπορεῖς νὰ θρέψῃς τὰ παιδιά σου;

—Γιὰ τίποτε ἀπ' αὐτά, Πατέρα μου, εἶπεν ἡ Θεοδώρα· ἀλλὰ γιατί θέλω νὰ ἡσυχάσω ἀπὸ τὴν ἀναταραχὴ τοῦ κόσμου, καὶ νὰ κλάψω γιὰ τὶς ἁμαρτίες μου.

—Καὶ ποιό εἶναι τ' ὄνομά σου; τὴν ξαναρώτησεν — Θόδωρο μὲ λένε, τοῦ εἶπε.

—Νὰ μὴ θαρρῆς λοιπόν, ἀδελφε Θεόδωρε, — τῆς ἀπάντησε — πὼς ἐδῶ θὰ περνᾷς ξεκούραστα· παρὰ νὰ ξέρῃς, πὼς ἂν τ' ἀποφασίσῃς νὰ μῆς στὸ ζυγὸ τῆς ὑπακοῆς θὰ κάνῃς ὅλες τὶς δουλειές, πού χρειάζονται οἱ ἀδελφοί. Κι' ὄχι μονάχα μέσα στὸ Μοναστήρι, π.χ. νὰ περιποιῆσαι τὰ δένδρα καὶ τὰ λαχανικά, ν' ἀνασέρνῃς ἀπὸ τὸ πηγᾶδι καὶ νὰ κουβαλᾷς νερὸ γιὰ πιόσιμο. Ἀλλὰ θὰ κάνῃς καὶ τὶς

ἐξωτερικὲς δουλειές τοῦ Μοναστηριοῦ· καὶ δὲν θὰ λείψῃς νὰ πηγαίνῃς καὶ στὴν πολιτεία, ὅσες φορές εἶναι ἀνάγκη. Ὅλα ὅμως αὐτὰ πού σοῦ εἶπα, δὲν θὰ σοῦ γίνωνται καθόλου πρόφαση, γιὰ νὰ παραμελῆς τὸν ἀσκητικὸ σου ἀγῶνα. Ἀλλὰ καὶ θὰ νηστεύῃς, περισσότερο, καὶ τὶς νηστείες σου θὰ κάνῃς, καὶ τὶς προσευχές σου δὲν θὰ παραλείπῃς· καὶ θὰ ψάλλῃς ἀκόμη τακτικά· καὶ

δὲν θὰ λείπῃς ποτέ σου, οὔτε ἀπὸ τὸν ὄρθρο, οὔτε κι' ἀπὸ τὸν ἑσπερινό. Κι' ἐκτὸς ἀπ' αὐτά καὶ τὶς «ῶρες», πού λένε, δὲν θὰ παραμελῆς· καὶ θὰ κοπιάζῃς, καὶ θὰ γονατίζῃς, καὶ θὰ ταλαιπωρῆς, μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, τὸ σῶμα σου· γιατί μόνον ἔτσι μπορεῖς νὰ σωθῆς ἀπὸ τὶς ἐπιβουλές τοῦ ἐχθροῦ.

Αὐτὰ λοιπόν τὰ λόγια τᾶκουσε μὲ μεγάλη προσοχὴ ἡ μακαρία Θεοδώρα, καὶ λογιάζοντάς τα σὰν χαρὰ καὶ σὰν ἐντρυφήμα τῆς ψυχῆς της, ὑποσχέθηκε, πὼς θὰ τὰ κάνῃ ὅλα, μὲ πολλὴ προθυμία κι' ἔτσι ἐκατατάχθηκε κι' αὐτὴ στὸν ἅγιο ἐκεῖνο χορὸ τῶν Μοναχῶν. Κι' ἐπειδὴ εἶχε πάρει ἀπόφαση νὰ μὴ βγῆ ψεύτικη στὶς συμφωνίες της μὲ τὸ Θεό, καταφρόνησε κάθε φρόνημα σαρκικὸ καὶ κοσμικὸ κι' ἀφοσιώθηκε ἀποφασιστικὰ στὴν βαρεῖά της ἄσκηση, χωρὶς νὰ προφασισθῆ ποτέ της τὸ παραμικρό, σ' ὅποιαδήποτε διακονία τῆς

ᾠριζαν. Ὁκτῶ λοιπὸν ὀλόκληρα χρόνια, ἐφύτευε κι' ἐπότιζε τὰ λαχανικά που χρειάζοτανε τὸ Μοναστήρι· κι' ἄλεθε, κάθε ἡμέρα, τὸ σιτάρι, κι' ἐκοσκίνιζε τ' ἀλεύρι, καὶ τὸ ἐζύμωνε κατόπιν κι' ἔφηνε τὰ ψωμιὰ χωρὶς νὰ παραμελᾷ νὰ μαγειρεῖ καὶ τὰ διάφορα λαχανικά, που μ' αὐτὰ μονάχα ἐτρέφονταν οἱ ἀδελφοί, νεκρώνοντας τὰ σώματά τους. Οὔτε κι' ἔλειψε ποτέ της ἀπὸ καμμιά σύναξη παρὰ ἐφανέρωνε σ' αὐτὲς περισσότερον ἀκόμη τὴν ἀγάπη της πρὸς τὸν Θεό.

Ἄλλὰ μολονότι αὐτὴ ἦτανε ἡ ζωὴ που εἶχε διαλέξει καὶ που ἦτανε πάρα πολὺ κουραστική, δὲν τὴν ἄφηναν νὰ ἡσυχάσῃ οἱ λογισμοὶ τῶν περασμένων της λαθῶν· καὶ κοντὰ στὶς καθημερινὲς δουλειές ἐπρόσθετε καὶ τὶς ὀλονύκτιες ἀγρυπνίες· καὶ δὲν ἄφηνε τὸν ἑαυτό της νὰ ἡσυχάσῃ οὔτε μιὰ στιγμή παρὰ ἐκτυποῦσε τὸ στῆθος της, κι' ἐκλαίει, μὲ τὴν ψυχὴ της ὀλόθλιβη καὶ παρακαλοῦσε τὸ Θεὸ λέγοντας—Συγχώρησε, Κυριέ μου, τὶς ἁμαρτίες μου, που μ' ἐκάνανε νὰ λησμονήσω τὴν ντροπὴ καὶ τὴ σωφροσύνη μου. Κι' αὐτὴ τὶς περισσότερες φορές ἐκουβαλοῦσε μὲ τὶς καμῆλες στὸ Μοναστήρι καὶ τὸ λάδι καὶ τὸ σιτάρι κι' ὅ,τιδήποτε ἄλλο χρειάζοτανε. Καὶ μ' ἕνα λόγο, δὲν ὑπῆρχε διακονία δύσκολη, που νὰ μὴ δείχνῃ γι' αὐτὴν περισσότερη ἀπὸ κάθε ἄλλο ἀδελφοπροθυμία.

Ἄπόδοση ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

Συνεχιζομένης τῆς ἐκδόσεως τῶν Λειτουργικῶν
Βιβλίων τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας
ὑπὸ τῆς ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ,

κυκλοφοροῦν ἤδη:

- 1) ΤΟ ΤΡΙΩΔΙΟΝ
- 2) ΤΟ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ καὶ
- 3) Τὸ ΜΗΝΑΙΟΝ ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

Ἐκδοσις καλλιτεχνικὴ καὶ πολυτελής,
δίχρωμος, ἐπὶ ἀρίστου χάρτου, εἰς μέγα
σχῆμα, χρυσοδερματόδετος.

Τιμῶνται:	Πεντηκοστάριον	Δρχ.	100
	Τριώδιον	»	150
	Μηναῖον Σεπτεμβρίου	»	80

Ἐπὶ τῶν Ἐκτύπων:
Μηναῖον Ὀκτωβρίου, Νοεμβρίου.
ΜΕΓΑ ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΩΝ ΠΡΟΦΗΤΩΝ

ΑΒΒΑΚΟΥΜ

Ἐπῆρξε σύγχρονος τοῦ Ἱερεμίας, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν βίον του δὲν εἶναι τίποτε γνωστό. Τὸ Βιβλίον του περιλαμβάνει τρία κεφάλαια. Στὰ δύο πρῶτα, προμηνύεται ἡ ἐπικειμένη ἐπιδρομὴ τῶν Χαλδαίων, ποῦ κατέληξε στὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ περιουσίου λαοῦ, στὸ δὲ τελευταῖο ὑπάρχει μιὰ προσευχὴ μὲ ῥῆδι, ὅπου ἐξαίρεται ἡ δύναμις τῆς θείας δικαιοσύνης.

«Ἔως τίνος, Κύριε, κεκράξομεν καὶ οὐκ εἰσακούσεις;» (α' 2). Δὲν εἶναι μόνο στοὺς κοινούς πιστούς, ποῦ ὁ κύριος κάποτε δὲν ἀπαντᾷ, ἐνῶ προσεύχονται μὲ θέρημ γιὰ διάφορα ζητήματά τους. Τὴν ἴδια συμπεριφορὰ δείχνει καὶ στοὺς ἐργάτες τοῦ νοητοῦ ἀμπελῶνος, ὅταν τὸν παρακαλοῦν καὶ τοῦ δέονται ὄχι γιὰ τὸν ἑαυτό τους, ἀλλὰ γιὰ τὸ ἔργο του, ὅταν δηλαδὴ ἡ προσευχὴ τους δὲν εἶναι παρὰ καθαρὴ ζήτησις τῆς βασιλείας του. Κι' εἶναι φυσικόν, εἶναι ἀνθρώπινον, νὰ ὑποφέρῃ ἡ καρδιὰ τοῦ ποιμένου μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν, ἐπιφανειακά τοῦλάχιστον, ἀνεξήγητην σιωπὴν τῶν οὐρανῶν. Ἀλλὰ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ξεχνᾶμε, ὅτι ὁ Θεὸς πάντα μᾶς ἀκούει καὶ ἐνδιαφέρεται περισσότερο ἀπὸ μᾶς γιὰ τὸ μυστικὸ γεώργιον του. Ἄν δὲν ἀποκρίνεται ἀμέσως, ἂν δὲν ἐκπληρῶνῃ εὐθύς τις αἰτήσεις μας, τὸ κάνει γιὰ σκοποὺς ποῦ ἐκεῖνος γνωρίζει καὶ πάντως, τελικά, γιὰ τὸ καλὸ τόσο τὸ δικόν μας ὅσο καὶ τοῦ ποιμνίου.

«Ἴδου ἐγὼ ἐξεγείρω ἐφ' ὑμᾶς τοὺς Χαλδαίους τοὺς μαχητάς, τὸ ἔθνος τὸ πικρὸν καὶ τὸ ταχινόν, τὸ πορευόμενον ἐπὶ τὰ πλάτη τῆς γῆς τοῦ κατακληρονομήσαι σκηνώματα οὐκ αὐτοῦ» (α' 6). Τὸ περιούσιον ἔθνος εἶχε ἐγκαταλείψει τὰς ὁδοὺς τοῦ Κυρίου. Ἰδιαίτερα, οἱ ἄρχοντές του εἶχαν παρατήσῃ τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀσκοῦσαν τὴν ἀδικίαν, καταπιέζοντας τοὺς ἀθώους καὶ τοὺς εὐσεβεῖς. Ἄνοιχθησαν τότε ἀπὸ τῆς θείας πρόνοιαν τὰ περάσματα, γιὰ νὰ μῆ στή γῆ αὐτοῦ τοῦ ἔθνους ἓνα ἔθνος γρήγορον στὸ κακόν, ἓνας λαὸς ποῦ σκορποῦσε τὴν πίκραν παντοῦ ἀπ' ὅπου διάβαινε, ἔχοντας σκοπὸν τὸν νὰ κυριεύῃ ἐδάφη ὄχι δικά του. Γιατὶ ἀφέθηκε τὸ περιούσιον ἔθνος στὰ χέρια αὐτοῦ τοῦ ἀδίκου λαοῦ; Ὅχι ἀπλῶς γιὰ τιμωρίαν, ἀλλὰ γιὰ νὰ παιδευθῇ μέσα στὴ θλίψιν καὶ νὰ ποθῆσῃ τὸ δίκαιον μέσα στὴν πιὸν στυγνὴν ἀδικίαν.

Ταχινὸν καὶ πικρὸν εἶναι τὸ ἔθνος τῶν δαιμόνων, ποῦ σὰν ἄλλοι Χαλδαῖοι μαχηταὶ καταπατεῖ τις ἀπρόσεχτες καὶ παραστρατημένους

ψυχές, τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ. Ἄλλὰ αὐτὴ ἡ καταπάτησις, πού ἐπιτρέπεται ἀπὸ τὸν Θεό, βγαίνει σὲ καλὸ, γιατί οἱ θλίψεις τῆς ἀμαρτίας ὀδηγοῦν στὴν ἀνάνηψι καὶ στὴν μετάνοια. Ἀκόμη καὶ τὸ κακὸ ὑπηρετεῖ συχνὰ στις βουλές τῆς ἀγάπης τοῦ Πατρός, παίζοντας ἕνα ἐξαγνιστικὸ μέρος στὴν οἰκονομία τῆς σωτηρίας μας. Ὁ ποιμὴν εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνος πού πρέπει νὰ δείχνη ἔγκαιρα στις ψυχές τις αἰχμαλωτισμένες ἀπὸ τὴν ἀμαρτία καὶ τις συνέπειές της, ὅτι ἡ πίκρα ἀπ' αὐτὲς μπορεῖ νὰ γίνη μιὰ καλὴ ἀφετηρία γιὰ τὴν ἐπιστροφή στὸν οὐράνιο Πατέρα.

«Καὶ αὐτὸς ἐν βασιλεῦσιν ἐντρυφήσει καὶ τύραννοι παίγνιο αὐτοῦ» (α' 10). Ἔτσι φαίνονται ὅτι εἶναι οἱ σκότιες καὶ ἀντίθετες δυνάμεις, πού ἐνεργοῦν στὸν κόσμο. Ἄλλὰ στὴν πραγματικότητα αὐτὲς οἱ ἴδιες εἶναι ἕνα ἀπλὸ παίγνιδι στὰ χέρια τοῦ Ὑψίστου. Αὐτὸς τις ἀφήνει νὰ ἐνεργοῦν, γιὰ νὰ δοκιμάζονται τὰ ἀληθινὰ παιδιά του καὶ νὰ βρίσκουν τὸν ἐξίλασμο τὰ παιδιά του ἐκεῖνα πού παρεξέκλιναν ἀπὸ τὸν νόμο του κι' ἔχουν ἀνάγκη σκληρῆς μεταχειρίσεως γιὰ νὰ συνέλθουν. Τὰ ἐπακόλουθα τῆς ἀμαρτίας εἶναι γιὰ τὸν ἱερέα ἕνας ἀπὸ τοὺς καλυτέρους καὶ πρὸ ἀποτελεσματικούς βοηθοὺς στὴν προσπάθειά του νὰ ἐπιστρέψη τις ψυχές στὸν Κύριο. Ὁ Διάβολος, ὁ νοητὸς αὐτὸς Χαλδαῖος, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, ὑπηρετεῖ κι' ὁ ἴδιος, σὲ τελευταία ἀνάλυσι, τοὺς σκοποὺς τῆς θείας ἀγάπης καὶ σοφίας.

«Ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως μου ζήσεται» (β' 4). Τὴ διαβεβαίωσι αὐτὴ τοῦ Θεοῦ, πού τὴν πῆρε ἀπὸ ἐδῶ ὁ μέγας Παῦλος καὶ τὴν ἔστησε πολὺ ψηλά, διατρανώνοντάς τη κι' ἀποσαφηνίζοντάς τη στις ἐπιστολές του, δὲν πρέπει νὰ τὴν ὑποστέλλωμε ποτέ, ὅταν κηρύττωμε τὸν Χριστό. Ἡ σωτηρία, πού ἦλθε μέσῳ τοῦ Υἱοῦ στὸν κόσμο, βασιζέται στὴν πίστι. Θὰ ζήσουν μόνο ὅσοι πίστεψαν σ' αὐτόν. Ὅποιος βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὴν πίστι, βρίσκεται στὸν αἰώνιο θάνατο. Ἔτσι, τὸ κήρυγμα δὲν εἶναι ἀπλῶς μιὰ ἠθικὴ ἐντολοδοσία, ἀλλὰ πρὸ παντὸς κατήχησις στις ἀλήθειες τῆς πίστεως, δογματικὴ προσφορά.

«Λίθος ἐκ τοῖχου βοήσεται καὶ κάρθαρος ἐκ ξύλου φθέξεται αὐτά» (β' 11). Εἶναι δυνατόν νὰ φωνάξῃ ἡ πέτρα πού εἶναι δεμένη μαζί μὲ ἄλλες στὴ λιθοδομή; Ἡ νὰ μιλήσῃ τὸ ἔντομο, πού κάθεται στὸ δέντρο; Κι' ὅμως, ἀκόμη κι' αὐτά, ὀλόκληρη δηλαδὴ ἡ ἄψυχη κι' ἄλογη κτίσις, γίνονται χορὸς πού φθέγγεται τις μεγάλες ἀλήθειες τῆς ἀποκαλύψεως γιὰ ὅποιον ἔχει ἀσφάλιστα τ' αὐτιά τῆς ψυχῆς. Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος τοποθέτησε μερικὲς ἀπ' αὐτὲς μέσα στις ὥραϊες εἰκόνες τῶν παραβολῶν του, πού τις πῆρε ἀπὸ τὴν ὕλική κτίσι. Κι' οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, μιμούμενοι τὸν Ἰησοῦ, συχνὰ χρησιμοποιοῦν παραδείγματα ἀπ' αὐτὴ καὶ κάνουν ν' ἀντηχοῦν

οί ἀλήθειες τῆς πίστεως πάνω στα ἄψυχα καὶ τὰ ἄλογα, πού κι' αὐτά, ὡς ποιήματα τοῦ Θεοῦ, τὸν ὑποδείχνουν, θεολογώντας σιωπηλά.

«Κύριε, εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου καὶ ἐφοβήθην· Κύριε, κατενόησα τὰ ἔργα σου καὶ ἐξέστην» (γ' 1,2). Ἡ γυνῶσις τοῦ Θεοῦ ἀναπαύει τὴν καρδιά, τὴν στηρίζει, τὴν εἰρηνεύει. Ἀλλά, παράλληλα, τῆς σταλάζει καὶ τὸν εὐλογημένο φόβο, τὴ συναίσθησι τῆς θείας μεγαλωσύνης πού σέ τόση ἀντίθεσι ἔρχεται πρὸς τὴν ἀνθρώπινη οὐτιδανότητα. Ὁ φόβος τοῦ Κυρίου, ἡ ἀδιάκοπη ἔκστασις ἐνώπιον τῆς μεγαλωσύνης του εἶναι τὸ ἔρμα τῶν εὐσεβῶν ψυχῶν, ἡ κυριώτερη δύναμις πού τις κρατεῖ σταθερές στὴν ταπεινώσί τους καὶ στὴν προσκόλλησί τους πρὸς τὸν Κύριο. Αὐτὸ τὸ ἔρμα δὲν λείπει ποτέ ἀπὸ τὸν καλὸ κληρικό, τὸν κατ' ἐξοχὴν προχωρημένο στὴ γυνῶσι τοῦ Θεοῦ.

«Ἐκάλυπεν οὐρανοὺς ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ» (γ' 3). Ἡ ἀγιότης κι' ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ σκεπάζουν τοὺς οὐρανοὺς. Ἀλλά τοὺς ξανασκέπασε ἐπίσης ἡ ἀγιότης κι' ἡ δόξα τοῦ Υἱοῦ του, πού ὄχι μόνο ὡς Θεός, ἀλλὰ κι' ὡς ἄνθρωπος εἶναι φθασμένος σ' αὐτὴ τὴ δόξα καὶ σ' αὐτὴ τὴν ἀγιότητα, ἀνοίγοντας καὶ σέ μᾶς τὸν δρόμο, μιὰ καὶ προσέλαβε κι' ἐθέωσε τὴ φύσι μας, νὰ φθάσουμε σ' αὐτές. Τὸ ἔργο τοῦ ἱερέως εἶναι ἡ ἀναγωγή τῶν ψυχῶν, μὲ τὴ χάρι τοῦ Χριστοῦ, στὴν οὐράνια ἀρετὴ.

«Πρὸ προσώπου αὐτοῦ πορεύσεται λόγος» (γ' 5) Ἡ κτίσις σύνολος, ὅπως διδάσκει ἄλλοῦ ἢ Γραφή, θὰ ὑποταχθῆ τελικὰ στὸν Πατέρα. Τότε ὁ διάβολος κι' ἡ ἁμαρτία, μὲ ὅλα τὰ ἐπίχειρά της, θὰ ἔχουν τεθῆ ἐκποδῶν. Ὡσπου, ὅμως, νὰ συμβῆ αὐτό, ὁ ἰδιοκτῆτης τοῦ κόσμου, θὰ ἐκπροσωπηθῆ ἀπὸ τὸν λόγο του, πού εἶναι ἡ προπομπὸς δυνάμει του, ἡ δύναμις πού σαρώνει τὸν κόσμον ἀπὸ τοὺς σφετεριστὰς κατόχους του.

Αὐτὴ ἡ δύναμις εἶναι τὸ ὄπλο τῆς Ἐκκλησίας, ἡ φωτιὰ πού ζωοποιεῖ τὰ μέλη της κι' ἐρμῶνει τὶς τάξεις τῶν ἐχθρῶν της. Ἡ Ἐκκλησία δὲν ἐρείδεται σὲ ἄλλου εἶδους ἰσχύ. Οἱ νίκες της καὶ τὰ τρόπαιά της ὀφείλονται ἀποκλειστικὰ στὸν λόγο τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸς ὁ λόγος τὴν ἐγέννησε, αὐτὸς ὁ λόγος τὴν ἀρμοδετεῖ, αὐτὸς ὁ λόγος τὴν ἐμπνέει, αὐτὸς ὁ λόγος ἀπεργάζεται τοὺς θριάμβους της. Κι' αὐτὸς ὁ λόγος δὲν εἶναι ἡχοι κι' ἔννοιες ἀπλῶς, ἀλλὰ ὁ ἴδιος ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Θεὸς Λόγος.

«Ὁφονται σε καὶ ὠδινήσονται λαοί» (γ' 10) Τὸ κήρυγμα εἶναι παρουσιάσις τοῦ Θεοῦ ἐνώπιον τῶν ψυχῶν. Κι' ἡ παρουσιάσις

αὐτὴ δὲν εἶναι ἓνα ἀδιάφορο θέαμα, ἀλλὰ μιὰ γόνιμη συνάντησις τοῦ κτίσματος μὲ τὸν κτίστη, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἄνωθεν γέννησι τοῦ συμμόρφου μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ἀνθρώπου, τοῦ καινούργιου ἀνθρώπου. Ἡ ἄνωθεν, ὁμως, γέννησις δὲν εἶναι ἓνα αὐτόματο κι' ἀνώδυνο γεγονός, ἀλλὰ ἓνας ἐπίπονος ἀγὼν τῆς ψυχῆς, ἓνας ἀγὼν ποὺ θυμίζει τοὺς πόνους καὶ τὶς ὤδινες τῆς φυσικῆς γεννήσεως.

Ὁ ἱερεὺς, μὲ τὸ ποικιλότροπο ποιμαντικὸν κι' ἀγιαστικὸν του ἔργο, δὲν εἶναι κατὰ κάποιον τρόπο τίποτα ἄλλο, παρὰ ἓνας μαιευτὴρ ἱατρός, ποὺ ξεγεννᾷ τὶς ψυχές, ἐξάγοντας ἀπὸ κάθε ἀνθρώπου τὸν καινούργιον ἀνθρώπου, τὸν γεννώμενον ὄχι ἀπὸ σάρκα κι' αἷμα, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ Πνεῦμα. Κι' ὅπως ὁ μαιευτὴρ συντρέχει στοὺς πόνους τῆς γυναίκας ποὺ τίκτει, πόνους ποὺ ἔχουν προορισμὸ τὴν ἔξοδο τοῦ βρέφους στὸν κόσμον, ἔτσι κι' ὁ ἱερεὺς συντρέχει στοὺς πόνους ὅσων μετανοοῦν κι' ἀγωνίζονται γιὰ τὴν τήρησι τοῦ θεοῦ θελήματος, φέροντας στὸν κόσμον τὸν Θεὸν ἀπὸ τὸν καθένα αὐτὸν ἀνθρώπου κι' ἓνα καινούργιον, ἐν Χριστῷ ἀνθρώπου.

ΑΚΥΛΑΣ

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὅποια ἔχουν σχέση πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι δύνανται νὰ ἀπευθύνουν πρὸς τὸν «Ἐφημέριον» ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις εἰς αὐτοὺς θὰ δίδονται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας, εἴτε εἰς ἄλλην εἰδικὴν σελίδα.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΔΙΑΦΩΤΙΣΙΣ

ΠΡΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

Η ΕΝ ΤΩ ΝΑΩ. ΕΥΤΑΞΙΑ

«Πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω...»

Εἶναι ἰδιαίτερον χαρακτηριστικὸν τῆς Χριστιανικῆς λατρείας ἡ πνευματικότης τῶν λατρευτικῶν ἐκδηλώσεων. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν λατρείαν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν «ἐν τυμπάνῳ καὶ χορῶν καὶ ἐν ὄργάνῳ», κατὰ τρόπον δηλ. θορυβώδη, ἐλατρεῦτο ὁ Θεός, ἡ Χριστιανικὴ λατρεία ἐπιδιώκει, ἵνα κατὰ τρόπον πνευματικώτερον καὶ μυσταγωγικώτερον ἡ ψυχὴ ἐπικοινωνῇ μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ λατρεύῃ Αὐτὸν («ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ»). Διὰ τοῦτο ὅλες οἱ λεπτομέρειες τῆς ἐν γένει στάσεως, κινήσεως καὶ ἐκδηλώσεως τῶν πιστῶν, κατὰ τὴν ὥραν τῆς θείας λατρείας, πρέπει νὰ εἶναι ὅσον τὸ δυνατόν ἀθόρυβες καὶ πειθαρχημένες.

Ἄς παρακολουθήσωμεν τὸν Χριστιανὸν ἀπὸ τὴν στιγμήν κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἔλθῃ εἰς τὸν ναὸν διὰ τὴν θείαν λατρείαν καὶ ἄς ἴδωμεν ποῖος εἶναι ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον πρέπει ὁ Χριστιανὸς νὰ ἐκκλησιάζεται.

1. Ἐν πρώτοις, τίθεται τὸ ζήτημα τῆς ἀμφιέσεως τοῦ Χριστιανοῦ (ἰδιαίτερος δὲ τῆς Χριστιανῆς) πού πρόκειται νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου. Πάντοτε, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον κατὰ τὴν εἴσοδον εἰς τὸν ναόν, ἐπιβάλλεται ἡ εὐσχημοσύνη καὶ ἡ σεμνότης. Ὁ ἀπόστολος Πέτρος λέγει, ἐν σχέσει πρὸς τὰς γυναῖκας: «βουλομαι τὰς γυναῖκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ, μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς». Τοῦτο πρέπει νὰ ἰσχύῃ ὡς κανὼν πάντοτε, ὅπως δὲ ἰδιαίτερος κατὰ τὸν ἐκκλησιασμόν. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναφέρωμεν τίποτε πλέον λεπτομερῶς, διότι τὸ μέτρον τῆς κοσμιότητος πρέπει ὁ κάθε ἕνας νὰ τὸ ἐπιβάλλῃ εἰς τὸν ἑαυτόν του καὶ νὰ σκεφθῇ ὅτι, ὅταν εἰσέρχεται εἰς τὸν ναόν, εἰσέρχεται ἵνα παρασταθῇ ἐνώπιον τοῦ Ὑψίστου καὶ ὀφείλει νὰ εἶναι «ἱματισμένος καὶ σωφρονῶν», συνεσταλμένος, καὶ ὡς ἐπιβάλλεται ἐν ὥρᾳ προσευχῆς, ὄχι ποτὲ μὲ ἄλλας σκέψεις ἀτόπους καὶ ἀκαίρους, καὶ οὐδέποτε μὲ βλέψεις βεβήλους, μὲ διάθεσιν ἐπιδείξεων ἢ προσελκύσεως τῆς προσοχῆς καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν ἄλλων. Ἐντὸς τοῦ ναοῦ, τοῦλάχιστον, ἄς εἴμεθα σεμνότεροι καὶ εὐπρεπέστεροι.

2. Ἐν σχέσει πρὸς τὴν ὥραν πού πρέπει νὰ ἔρχεται ὁ

Χριστιανός εἰς τὴν ἐκκλησίαν, εἶναι βεβαίως ἀληθές ὅτι ὀφείλει «ἐκ νυκτὸς (νὰ) ὀρθρίζῃ τὸ πνεῦμα ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν» καὶ «ὀρθροῦ βαθέος» νὰ μᾶς προσελκῆ ὁ ναὸς τοῦ Κυρίου. Ὅμως, προκειμένου περὶ τῶν οἰκογενειάρχων καὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν βεβαρημένων μὲ εὐθύναι ἀπέναντι ἄλλων προσώπων, δὲν εἶναι ὀρθρὸν νὰ ἀξιώσῃ κανεὶς νὰ ἔλθουν «ὀρθροῦ βαθέος» εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅπως θὰ ἦτο ἐπιβεβλημένον εἰς πρόσωπα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν τοιαῦτα καθήκοντα, οὔτε διατελοῦν ὑπὸ ἐξουσίαν καὶ ἐξάρτησιν, καί, βεβαίως, ἀντὶ νὰ κάθωνται εἰς τὰς οἰκίας των κατὰ τὰς πραινὰς ὥρας, θὰ πρέπει νὰ προσέρχωνται εἰς τὸν Ναὸν ἐνωρίς, μόλις σημάνῃ διὰ πρῶτην φορὰν ὁ κῶδων τοῦ ἱεροῦ ναοῦ. Οἱ ἄλλοι, ἰδίως ὅταν ἔχουν κοντὰ τους ἄλλα πρόσωπα, ποῦ πρέπει νὰ προσέξουν, ὥστε νὰ μὴ δημιουργηθοῦν ἔριδες καὶ παράπονα, δὲν ὀφείλουν νὰ ἔλθουν τόσο πρῶτ' εἰς τὸν ναόν· οὔτε εἶναι σωστὸν νὰ ἐγκαταλείπουν εἴτε τὸν σύζυγον, εἴτε ἄλλα καθήκοντα οἰκογενειακά καὶ νὰ δημιουργοῦν δυσaráσκειες, διὰ νὰ ἔλθουν μόλις ἀνοίξῃ ὁ ναός. Ἀντιθέτως ἔχουν καθήκον νὰ τακτοποιοῦν ὅπωςδῆποτε τὰ ἄλλα καθήκοντά των καὶ νὰ ἔρχωνται ἀργότερα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, εἰ δυνατόν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς θείας λειτουργίας, κατὰ τὴν τρίτην σήμερσιν τοῦ κῶδωνος, ἢ ὁποῖα συμπίπτει μὲ τὴν Δοξολογίαν καὶ τὴν ἐν συνεχείᾳ ταύτης ἐναρξίν τῆς θείας λειτουργίας. Πρέπει λοιπὸν νὰ ὑπάρχῃ κάποια διάκρισις καὶ σύνεσις εἰς τὸ ζήτημα τῆς ὥρας τοῦ ἐκκλησιασμοῦ. Καὶ ἀπὸ μὲν τῆς πλευρᾶς τῶν ὑπευθύνων τῶν ναῶν, ὀφείλει νὰ εἶναι τακτοποιημένον τὸ ζήτημα τῆς ὥρας τῆς ἐναρξέως καὶ τῆς διαρκείας τῆς ἱερᾶς ἀκολουθίας, εἰς τρόπον ὥστε ὁ Χριστιανός, ἐρχόμενος εἰς τὸν Ναόν, νὰ γνωρίζῃ ὅτι ἦλθεν εἰς τὴν ὥραν ποῦ πρέπει καὶ ὅτι εἶναι σαφῶς ὀρισμένη καὶ ἡ ὥρα τῆς ἀπολύσεως. Ὁ Χριστιανός, ὅμως, ἐξ ἄλλου, δὲν πρέπει νὰ φθάνῃ στὸ ἄλλο ἄκρον, νὰ ἀργῆ δηλ. πάρα πολὺ καὶ νὰ προχωρῆ ἢ θεία λειτουργία εἰς τὸ μυστηριακὸν αὐτῆς σημεῖον, τὸ δὲ ἐκκλησιασμα ἀκόμη νὰ ἀναμένεται, ἐπειδὴ ἐκακοσυνήθισαν πολλοὶ νὰ ἀργοποροῦν μένοντες στὸ σπίτι, ἵνα «μεριμνῶσι καὶ πυρβάζωνται περὶ πολλά». Στὴν ἀρχαίαν ἐκκλησίαν ὑπῆρχαν οἱ θυρωροί, ἐπιφορτισμένοι μὲ τὴν ὑπηρεσίαν τῆ φυλάξεως τῶν θυρῶν τοῦ Ναοῦ· καὶ δὲν ἐπέτρεπον εἰς τὸν ἀδικαιολογῆτως ἀργοπορημένον νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν Ναόν, οὔτε δὲ καὶ νὰ ἐξέλθῃ κανεὶς προῶς ἐπέτρεπον.

Τέλος οἱ ἐκ δικαιολογημένης αἰτίας ἔχοντες ἀνάγκην κάποιας περισσοτέρας ἀναπαύσεως τὴν πρῶτην τῆς Κυριακῆς ἀς προσέρχωνται εἰς τὴν Β' Λειτουργίαν, γνωρίζοντες ἐκ τῶν προτέρων ποῦ καὶ πότε τελεῖται τοιαύτη.

Ταῦτα, ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς προσελύσεως τῶν Χριστιανῶν εἰς τὸν ἱερὸν Ναόν, τὰ ὁποῖα ἄς ἐπισφραγίσουν λόγοι ἱεροὶ καὶ ἐνθουσιώδεις πού ἔλεγεν ἕνας εὐσεβέστατος ἄνθρωπος, μὲ πόθον πολὺν καὶ ἀφιέρωσιν πρὸς τὸν Θεόν, ὁ Δαυῖδ. Αὐτὸς ἠσθάνετο χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν, μόλις ἐσκέπτετο ὅτι θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔλεγεν «ἠὺ φράνθη ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι, εἰς οἶκον Κυρίου πορευόμεθα». Καὶ εἰς ἄλλον ψαλμὸν λέγει· «ἐξελεξάμην παραρριπτεῖσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μου». Καὶ εἰς ἄλλον· «ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου, Κύριε τῶν δυνάμεων ἐπιποθεῖ καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχὴ μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου.

3. Ἀλλὰ, Χριστιανέ μου, ἔφθασες ἤδη εἰς τὸν Ναόν. Εἰσῆλθες εἰς αὐτόν· ἔκαμες τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ· καὶ ἤδη ἀρχίζεις νὰ τακτοποιῆσαι. Κατὰ τὸ ἐπικρατῆσαν ἔθος θὰ παραλάβῃς τὸ κερί ἀπὸ τὸ ἐπιτροπικὸν (ρίπτων ἀθόρυβως τὸν ὀβολόν σου, διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ Ναοῦ καὶ ἀποφεύγων συναλλαγὰς διὰ τὰ «ρέστα»), ἐφ' ὅσον ἄλλωστε δὲν εἶναι τόσον δύσκολον νὰ ἔχῃς προνοήσῃ, διὰ νὰ ἔχῃς πρόχειρον τὸν ὀβολόν σου· θὰ ἀνάψῃς τὸ κερί εἰς τὴν πρέπουσαν θέσιν· θὰ ἀσπασθῇς τὴν παρακειμένην εἰκόνα· καὶ θὰ καταλάβῃς κατόπιν μίαν θέσιν, διὰ νὰ παρακολουθήσῃς τὴν θείαν λατρείαν. "Ολες αὐτὰς οἱ λεπτομέρειες δημιουργοῦν ζητήματα εὐταξίας, ἣ ὁποῖα συνίσταται κυρίως εἰς τὸ ἀθόρυβον. Διότι πρέπει νὰ γίνεται ἀνεπαίσθητος ὁ θόρυβος ὄλων αὐτῶν τῶν κινήσεών μας. Καὶ πρέπει νὰ μὴ τὸ λησμονοῦμεν ποτέ, ἀλλὰ νὰ προσέχωμεν πολὺ, βαδίζοντες ἐπὶ τῶν δακτύλων τῶν ποδιῶν μας καὶ βηματίζοντες κατὰ τρόπον ἀθόρυβον. Κανεὶς δὲ λόγος δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀκούεται. Οὐδεμία συζήτησις καὶ οὐδεὶς ψίθυρος. Ἀφ' ἧς στιγμῆς εἰσερχόμεθα εἰς τὸν Ναόν, δὲν ἔχουν θέσιν καὶ οἱ κοινωνικὲς ἀβρότητες· πρέπει νὰ λείπουν δηλ. καὶ οἱ ἀμοιβαῖοι χαιρετισμοὶ μεταξὺ τῶν ἐκκλησιαζομένων. Μόνον εἰς τὰ θεῖα πρόσωπα ἀνήκει χαιρετισμὸς ἐντὸς τοῦ Ναοῦ. Τούτων θὰ ἀσπασθῇ ὁ Χριστιανὸς τὴν ἱερὰν εἰκόνα καὶ θὰ ἀφοσιώσῃ τὴν σκέψιν του εἰς αὐτά.

"Ασκοποὶ κινήσεις πρέπει νὰ ἀποφεύγωνται. Θὰ ἀνάψῃς τὸ κερί σου ἅπαξ διὰ παντὸς καὶ θὰ τὸ ἐναποθέσῃς εἰς τὸ κηροπήγιον, χωρὶς νὰ θέλῃς νὰ τὸ κρατῆς στὸ χέρι σου καὶ χωρὶς νὰ ζητῆς εἰς ἄλλας ὥρας τῆς θείας λειτουργίας νὰ ἀνάψῃς καὶ ἄλλα κεριὰ (π.χ. κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἀποστόλου, ὅπως συνηθίζουν τινές). "Ολες αὐτὰς οἱ ἰδιορρυθμίαι πρέπει νὰ καταργηθοῦν. Καί, γενικώτερον,

ὀφείλει ὁ Χριστιανὸς νὰ συμμορφώνεται πρὸς τὴν τάξιν καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικoὺς κανονισμοὺς, χωρὶς νὰ θέλῃ τις ἰδικές του ἐξεζητημένες ἐκδηλώσεις εὐλαβείας νὰ χρησιμοποιῇ, ἐπὶ ζημίᾳ τῆς τάξεως καὶ τῆς ὁμοιομορφίας ἐν τῷ Ναῷ.

Ὁ δὲ ἀσπασμὸς τῶν εἰκόνων πρέπει νὰ γίνεται εἰς τὸ παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ναοῦ προσκυνητᾶριον. Διότι, φαντασθῆτε νὰ ἔρχονται ὅλοι εἰς τὸ τέμπλον διὰ νὰ προσκυνήσουν, κινούμενοι μάλιστα ἀπὸ τὴν μίαν πλευρὰν πρὸς τὴν ἄλλην, διὰ νὰ ἀσπασθοῦν ἀλληλοδιαδόχως, τὰς εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ, ἔπειτα τῆς Παναγίας (ἀριστερά), ὕστερα τοῦ Προδρόμου (δεξιὰ) καὶ κατόπιν τοῦ Ἁγίου τοῦ Ναοῦ (πάλιν ἀριστερά), ἂν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ἡσυχία καὶ τάξις καὶ ἀτμόσφαιρα προσευχῆς. Χριστιανέ μου, εἶναι ἀρκετὸν νὰ ἀσπασθῆς μίαν ἢ δύο εἰκόνας, πού εὐρίσκονται εἰς τὸ πρὸς τὴν εἴσοδον τμήμα τοῦ Ναοῦ· καὶ ὁ περαιτέρω ἀσπασμὸς σου νὰ γίνεται νοερῶς, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θείας λειτουργίας, ὅποτε καὶ προσκαλεῖσαι νὰ ἐνθυμηθῆς ὅλους τοὺς ἁγίους: «π ἄ ν τ ω ν τ ὠ ν ἁ γί ω ν μ ν η μ ο ν ε ύ σ α ν τ ε ς», κατὰ τὴν φράσιν τοῦ διακονικοῦ παραγγέλματος. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀσπασθῆς ὅλας τὰς ἱεράς μορφάς τῶν ἁγίων, ἀλλὰ δύνασαι νὰ ἀποδώσῃς εἰς αὐτάς νοερῶς τὸ φίλημα τῆς εὐλαβείας σου, ὡς εἴπομεν. Ἐπὶ τέλους, ἐὰν θὰ πρέπει ἡ εὐλάβεια μερικῶν νὰ ἱκανοποιηθῇ διὰ τοῦ ἀσπασμοῦ περισσοτέρων εἰκόνων, ἄς γίνῃ τοῦτο κατὰ τὴν ἐξοδὸν τῶν ἐκ τοῦ Ναοῦ, καὶ πάλιν ὄχι ἐπὶ τοῦ Τέμπλου, ἀλλὰ κατὰ τρόπον μὴ ἐμποδίζοντα τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἄλλων εἰς τὴν διανομήν τοῦ ἀντιδώρου ἢ τὴν παροχὴν ἄλλων εὐλογιῶν ἢ τὴν ἐξοδὸν τοῦ ἐκκλησιασματος.

4. Ἐπειτα ἡ θέσις τοῦ Χριστιανοῦ ἐντὸς τοῦ Ναοῦ ὀφείλει νὰ εἶναι ἡ πρέπουσα. Εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐκκλησίαν ὑπῆρχεν ἰδιαιτέρα ὀργάνωσις εὐταξίας διὰ τὸ ζήτημα τῆς θέσεως τῶν πιστῶν: Πρῶτον ἡ διαίρεσις τοῦ Ναοῦ ἦτο τοιαύτη, ὥστε νὰ ὑπάρχῃ διὰ κάθε Χριστιανὸν ἡ ἀνάλογος θέσις. Εἰς τὸν πρόναον ἢ νάρθηκα ἦτο ἡ θέσις τῶν κατηχομένων καὶ ἐκείνων πού δὲν ἐδικαιοῦντο νὰ παραμείνουν κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου τῆς θείας εὐχαριστίας. Αὐτοί, συναισθανόμενοι ὅτι ἔχουν κάποιον ψυχικὸν κάλυμα, δὲν προχωροῦσαν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Ναοῦ, ἀλλὰ ἔμενον εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ Ναοῦ, ὅπου ἡ συναίσθησις τῆς ἀμαρτωλότητός των τοὺς ἐπέτρεπε νὰ μένουν. Κατόπιν, εἰς τὸ μέσον τοῦ Ναοῦ, ἐλάμβανον θέσεις χωριστὰ οἱ ἄνδρες ἀπὸ τὰς γυναῖκας. Οἱ «ὑποδιάκονοι» ἐτοποθέτουσαν εἰς τὰς θέσεις των τοὺς ἄνδρας καὶ αἱ (γυναῖκες) «διάκονοι» ἐτακτοποιοῦσαν τὰς γυναῖκας εἰς τὰς θέσεις των. Ὅπως δὲ ἦτο τὸ πρᾶγμα ὠργανωμένον, ὑπῆρχε συγκε-

κριμένη θέσις διὰ τὸν κάθε ἕνα· καὶ ἂν κανεὶς ἔλειπεν, ἐκ τῆς κενῆς θέσεως ἐσημειώνεται ἡ ἀπουσία του καὶ, ἀναλόγως τῆς περιπτώσεως, ἂν ὑπῆρχεν εὐλογος αἰτία (ἀσθένεια κ. τ. τ.), τοῦ ἐστέλλετο ἡ θεία κοινωνία κατ' οἶκον ἄλλως, μετὰ ἐπανειλημμένας (τρεῖς) ἀδικαιολογήτους ἀπουσίας, ἀπεκλείετο τῆς εἰσόδου εἰς τὸν Ναὸν καὶ ἔμενον εἰς τὸν Νάρθηκα, ὑπὸ ἐπιτίμιον ἐπὶ ὀρισμένον χρονικὸν διάστημα. Ἀλλὰ ἐὰν αὐτὸ εἶναι τὸ ἰδεῶδες καὶ τὸ τέλειον· καὶ ἂν σήμερον δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν τελειότητα αὐτὴν, πρέπει νὰ ξέρωμεν τοῦλάχιστον ὅτι ἄλλη εἶναι ἡ θέσις τῶν ἀνδρῶν (δεξιά) καὶ ἄλλη ἡ θέσις τῶν γυναικῶν (ἀριστερά) καὶ ὅτι οἰεσθήποτε ἐξαιρέσεις ἀποτελοῦν ἀταξίαν.

Ἀφ' ἧς στιγμῆς πάντως ἔλαβε θέσιν ὁ Χριστιανὸς ἐν τῷ Ναῷ, ὀφείλει νὰ τὴν διατηρήσῃ μέχρι τέλους τῆς ἱερᾶς ἀκολουθίας ἀνευ μετακινήσεως καὶ ἀλλαγῆς.

5. Ἀλλὰ τὸ ἀθόρυβον καὶ ἡ ἐν γένει εὐταξία ἐν τῷ Ναῷ ἐξυπηρετεῖται περισσότερον ἐφ' ὅσον ὁ Χριστιανὸς θὰ προσηλωθῆ εἰς τὰ τελούμενα, οὕτως ὥστε νὰ ὑποταχθοῦν εἰς περισυλλογὴν καὶ τὰ μάτια καὶ ἡ σκέψις, διότι καὶ μέχρις αὐτῶν ἐκτείνεται ἡ ἀπαιτήσις τῆς τάξεως. Δηλ. ὄχι μόνον αἱ (σωματικαὶ) μετακινήσεις δὲν ἐπιτρέπονται, ἀλλὰ καὶ αἱ ἀθόρυβοι μετακινήσεις τῶν βλεμμάτων καὶ αἱ ἀπαρατήρητοι μετακινήσεις τῆς σκέψεως πρέπει νὰ μὴ ὑπάρχουν, διὰ νὰ εἶναι ὁ Χριστιανὸς καθηλωμένος καὶ νὰ ἀκούῃ καὶ νὰ βλέπῃ τὰ τελούμενα καὶ τὰ λεγόμενα, ἀμετακίνητος ὡς πρὸς τὴν θέσιν, ἀλλὰ καὶ πνευματικῶς συγκεντρωμένος. Διὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο, εἶναι πολὺ ὑποβοηθητικὸν τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον ὁ Χριστιανὸς καλὸν εἶναι νὰ κρατῆ, διὰ νὰ παρακολουθῆ τὰ τελούμενα καὶ τὰ λεγόμενα. Ἐχομεν τὴν συνήθειαν, κατὰ τὰς ἀκολουθίας τῆς Μεγ. Τεσσαρακαστῆς καὶ κατὰ τὴν Μεγάλην Ἑβδομάδα, νὰ παρακολουθοῦμεν τὰς ἱερὰς τελετὰς ἀπὸ βιβλίον. Ἀλλὰ διατί μόνον κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας; Κάθε φορὰ πού θὰ ἔλθῃ ὁ Χριστιανὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν διὰ τὴν θεῖαν λειτουργίαν, εἶναι χρησιμώτατον νὰ κρατῆ τὸ βιβλίον πού λέγεται «ἐγκόλπιον τῆς θείας Λειτουργίας» τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Παπακώστα, τὸ ὁποῖον ἔχει ἀπὸ τὴν μιὰν σελίδα τὸ κείμενον τῶν εὐχῶν καὶ ψαλμάτων τῆς θείας λειτουργίας, καὶ εἰς τὴν ἀπέναντι σελίδα τὴν ἐξήγησιν, τὴν ἐρμηνείαν αὐτῶν, εἰς τρόπον ὥστε, κρατῶν τὸ βιβλίον αὐτὸ στὰ χέρια του ὁ πιστός, θὰ εἶναι δυνατὸν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ ἔχῃ προσηλωμένους εἰς αὐτό, καὶ τὴν σκέψιν του νὰ τὴν συκρατῆ ἀπὸ κάθε ἄλλον λογισμόν.

6. Περὶ τῆς στάσεως τῶν πιστῶν ἐντὸς τοῦ Ναοῦ θὰ πρέπει

νά προσθέσωμεν τρεῖς ἀκόμη παρατηρήσεις, αἱ ὁποῖαι συμβάλλουν εἰς τὴν εὐταξίαν κατὰ τὴν ὥραν τῆς θείας λατρείας.

α') Μόλις τελειώσῃ ἡ ἀκολουθία καὶ λεχθῆ ἡ ἐκφώνησις «δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν», δὲν παύει ὁ Ναὸς νὰ εἶναι Ναός· δὲν παύει νὰ εἶναι παρὼν ἐπὶ τῆς Ἀγίας Τραπέζης ὁ Χριστός. Τοῦτο σημαίνει ὅτι δὲν κάνουν καλὰ ἐκεῖνοι ποὺ ἐνῶ στέκονται μὲ εὐλάβειαν κατὰ τὴν ὥραν τῆς θείας λειτουργίας, μετὰ τὸ τέλος αὐτῆς συζητοῦν θορυβωδῶς ἐντὸς τοῦ Ναοῦ. Ὁ Χριστιανός, ἐὰν αἰσθάνεται τὴν ἐπίδρασιν τῆς θείας λειτουργίας, πρέπει νὰ φύγῃ ἐξ αὐτῆς σιωπῶν καὶ μὲ μίαν διάθεσιν νὰ κρατήσῃ τὰ ἅγια συναισθήματα καὶ τὴν ἁγίαν ἀτμόσφαιραν τῆς θείας λειτουργίας διαρκῆ· καί, ἂν εἶναι δυνατόν, νὰ φθάσῃ σιωπηλὸς μέχρι τὸ σπίτι του. Ἀλλὰ συνήθως γίνεται τὸ ἀντίθετον· μόλις ἀκουσθῆ τὸ «ἀμήν», θὰ ἀκουσθοῦν καὶ αἱ κοσμικαὶ συζητήσεις. Ἄτοπον!

β') Ἄλλοι Χριστιανοὶ φεύγουν πρὸ τῆς ἀπολύσεως. Αὐτὸ δὲν θὰ ἐγένετο ἐὰν ὑπῆρχεν ἡ συναίσθησις ὅτι κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἔχομεν συνέντευξιν μετὰ τοῦ Βασιλέως τῶν βασιλευόντων· καί, κατὰ τὴν βασιλικὴν τάξιν, πρέπει πρῶτος ὁ Βασιλεὺς νὰ ἀποσυρθῆ καὶ κατόπιν ἡμεῖς. Ἐὰν εὐρισκώμεθα εἰς οἰανδήποτε τελῆν, παρόντος ἐνὸς βασιλέως ἐπιγεῖου, δὲν θὰ ἐπεριμέναμεν νὰ ἀποσυρθῆ πρῶτος Ἐκεῖνος καὶ κατόπιν ἡμεῖς; Ἔτσι καὶ μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν· ἀφοῦ ἀκουσθῆ τὸ «πάντοτε νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων», τὸ ὁποῖον συμπίπτει μὲ τὴν μεταφορὰν τοῦ ἁγίου Ποτηρίου εἰς τὴν Πρόθεσιν (τ.ἐ. οἰονεὶ μὲ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Κυρίου), καὶ ἀφοῦ λεχθῆ ὑπὸ τοῦ ἱερέως τὸ «ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν» καὶ αἱ τελευταῖαι εὐχαὶ καὶ εὐλογίαι καὶ τὸ «δι' εὐχῶν», θὰ φύγουν οἱ Χριστιανοί.

γ') Ἡ τρίτη παρατήρησις, ἀφορᾷ τοὺς γονεῖς καὶ ἰδίως τὰς μητέρας. Τοὺς γονεῖς, γενικώτερον, ὅταν φέρουν τὰ παιδιά των εἰς τὸν Ναόν· καὶ τὰς μητέρας εἰδικώτερον, ὅταν φέρουν τὰ νήπια εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Τὰ παιδιά ὑποχρεοῦνται οἱ γονεῖς νὰ τὰ κρατοῦν κοντὰ τους· τὰ ἀγοράκια κοντὰ στὸν πατέρα καὶ τὰ κοριτσάκια μὲ τὴν μητέρα· ἢ ἔστω ἀγοράκια καὶ κοριτσάκια ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ ἐνὸς τῶν γονέων· διότι χωρὶς ἐπίβλεψιν ὁπωσδήποτε θὰ παρεκτραποῦν, ἐνῶ μὲ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν γονέων καὶ ἐκεῖνα θὰ εἶναι εὐτακτα καὶ τοὺς ἄλλους δὲν θὰ ἐνοχλοῦν.

Καὶ αἱ μητέρες καλὸν εἶναι νὰ μὴ φέρουν τὰ νήπια εἰς τὸν Ναὸν κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτάς. Προκειμένου δὲ νὰ κοινωνήσουν τὰ νήπια, ἂς τὰ φέρουν εἰς μίαν καθημερινὴν λειτουργίαν, ποὺ τελειώνει καὶ ἐνωρίς, τὸ Σάββατο ἰδίως. Εἰς περίπτωσιν δὲ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 11-6-1960

Γεν. Δ/σις Θρησ/των

Δ/σις Θρησ/των

Τμήμα Α΄.

Πληροφ. Ι. Κατραλῆς

Ἀριθμ. πρωτ. 69202

Πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον
Ἀθηνῶν, Σεβ. Μητροπολίτας τῆς Ἐπι-
κρατείας, Θεοφιλ. Ἐπισκόπους Κράτους,
Γενικοὺς Ἐπιθεωρητὰς Μέσης καὶ Διευ-
θυντὰς Σχολείων Ἐκκλησιᾶς, Ἐκπαιδευσεως

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 210

Θέμα: Περὶ τῶν εἰσιτηρίων ἐξετάσεων τῶν σχολείων Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκ-
παιδευσεως νέου τύπου.

Ὡς τυγχάνει ὑμῖν γνωστὸν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος σχολικοῦ ἔτους ἤρξα-
το ἡ λειτουργία νέου τύπου σχολείων Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδευσεως.
Ἦτοι: α) Τῆς Ἀνωτέρας Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης, τῆς ὁ-
ποίας οἱ ἀποφοίτοι προορίζονται νὰ ὑπηρετήσωσιν ὡς ιερεῖς καὶ ὡς δημοδι-
δάσκαλοι εἰς χωρία παραμεθορίων περιοχῶν, πρὸς πλήρωσιν κενῶν θέσεων
ιερέων καὶ δημοδιδασκάλων, ἐπὶ τῇ καταβολῇ εἰς αὐτοὺς τῶν μισθῶν ἀμφο-
τέρων τῶν θέσέων των καὶ β) Δὶ ἐξατάξιοι Ἐκκλησιαστικαὶ Σχολαί, ἀπὸ τῶν
καὶ σήμερον λειτουργουσῶν, μετὰ τὰς ἐναπομεινούσας τάξεις των, ἐπτατάξιων
Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν.

Εἰς τὰς ἐξατάξιους Ἐκκλησιαστικὰς Σχολὰς ἐκρίθη σκόπιμον νὰ εἰσά-
γωνται μαθηταὶ μεγαλυτέρας ἡλικίας τῆς τῶν ἀποφοίτων τοῦ δημοτικοῦ σχο-
λείου ὥστε νὰ ἔχωσιν οὐ μόνον τὴν πρόθεσιν ἀλλὰ συνείδησιν ὅτι, ἀποφοιτῶν-
τες τούτων, μέλλουσιν νὰ ὑπηρετήσωσιν τὴν Ἐκκλησίαν.

Καὶ ἡ μὲν Ἀνωτέρα Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ τῆς Θεσσαλονίκης θὰ
παρέχῃ πτυχία εἰς τοὺς ἀποφοίτους αὐτῆς, ἰσότιμα πρὸς τὰ τῶν Παιδαγωγι-
κῶν Ἀκαδημιῶν, δικαιουμένων τῶν κατόχων των διορισμοῦ ὡς δημ/λων, μετὰ
προηγουμένην ἐκλογὴν καὶ χειροτονίαν ὡς ἐφημερίων εἰς ἐνορίας παραμεθο-
ρίων περιοχῶν, αἱ δὲ νέου τύπου β/ξιοὶ Ἐκκλησιαστικαὶ Σχολαὶ θὰ παρέχουν,
εἰς τοὺς μαθητάς των μετὰ πλήρη γυμνασιακὴν καὶ ἱερατικὴν τοιαύτην ὁμοίαν

ἀνυπερβλήτου δυσκολίας, ἃς τὰ φέρουν ἐν ἀνάγκῃ τὴν Κυριακὴν,
ἀλλὰ κατὰ τὴν ὥραν ποὺ θὰ τελειώσῃ ἡ θεία λειτουργία, καὶ ἐπὶ
τέλους δὲν εἶναι ἀπαραίτητον νὰ κοινωνοῦν τὰ νήπια κάθε μίαν ἢ
δύο ἐβδομάδας, ἐφ' ὅσον δὲν ἔχουν συναίσθησιν τοῦ πράγματος.

Ἐν συμπεράσματι, αἱ ἀνωτέρω ὑπογραμμίσεις, περὶ τοῦ
ἄθορύβου τῆς εἰσόδου καὶ παραμονῆς τῶν πιστῶν ἐν τῷ Ναῶ,
προάγουν τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐταξίαν καὶ συντελοῦν ὥστε ἡ
συμβουλὴ τοῦ Θεοῦ ἀποστόλου νὰ ἐκτελεῖται, καὶ νὰ εὐρίσκη πλήρη
ἀνταπόκρισιν ἐκ μέρους τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν τὸ παράγγελ-
μά του: (π ἄ ν τ α εὐ σ χ η μ ὄ ν ω ς καὶ κα τὰ τ ἄ ξ ι ν
γ ι ν ἔ σ θ ω).

Ἀρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑΣ

πρὸς τὴν παρεχομένην ὑπὸ τῶν Ἀνωτέρων Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων, πτυχία παρέχοντα τὰ αὐτὰ δικαιώματα ἅτινα κέκτηνται καὶ οἱ ἀπόφοιτοι τῶν ἐπιταξίων Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν.

Ἐπειδὴ ὁ νέος τύπος τῶν σχολείων τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως εἰς ὃν κατέληξε τὸ Κράτος καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐπιβάλλεται νὰ ἀποδώσῃ ὥστε νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ ἀπόκτησις ὑπὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας Κλήρου κεκτημένον πλήρως ἐγκυκλοπαιδικῆς γυμνασιακῆς μορφώσεως καὶ εἰδικῶς ἱερατικῆς καὶ θεολογικῆς ἐπιμορφώσεως καὶ δυναμένου οὕτω νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰ καθήκοντα τῆς ὑψηλῆς τοῦ ἀποστολῆς ἐν τε τῇ κοινῶνίᾳ καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ παράσχωμεν ὑμῖν κατωτέρω ὠρισμένας πληροφορίες ἀφορώσας κυρίως εἰς τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις τῶν σχολείων τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ νὰ παρακαλέσωμεν ὑμᾶς, ὡς ἐνδιαφεροῦντες διὰ τὴν ὅσον τὸ δυνατόν εὐρεῖαν δημοσιότητα τούτων καὶ προβῆτε εἰς τὰς κατὰ τὴν γνώμην ὑμῶν ἐνδεικνυόμενας ἐνεργείας πρὸς παρότρυνσιν τῶν ἐχόντων ἔρесьν καὶ κρινομένων καταλλήλων νὰ προσέλθωσι πρὸς ἐγγραφήν καὶ φοίτησιν εἰς τὰ ἐν λόγῳ σχολεῖα καὶ εἰς ἀριθμὸν μεγαλύτερον τοῦ σημειωθέντος κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος.

Α') Διὰ τὴν Ἀνωτέραν Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν
Θεσσαλονίκης.

Ι. Εἰσιτήριοι ἐξετάσεις.

Δικαίωμα συμμετοχῆς εἰς τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις, αἵτινες θέλουσι διενεργηθῆ κατὰ τὸ ἀπὸ 15—20 Σεπτεμβρίου ἐ.ἐ. χρονικὸν διάστημα, ἔχουσιν οἱ κεκτημένοι ἀπολυτήριον ἢ ἀποδεικτικὸν τούτου: α) Ἐπιταξίου ἢ ἐξαταξίου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, β) Σχολείου Μέσης Ἐκπαιδεύσεως ἢ ἀνεγνωρισμένου ὡς ἰσοτίμου πρὸς δημόσιον σχολεῖον Μέσης Ἐκπαιδεύσεως παρέχον τὸ δικαίωμα συμμετοχῆς εἰς τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῶν Πανεπιστημίων τοῦ Κράτους μὲ διαγωγὴν «Κοσμιωτάτην». Πρὸς τοῦτο οἱ ὑποψήφιοι δεόν νὰ ὑποβάλωσι μέχρι τῆς 13 Σεπτεμβρίου εἰς τὴν Διεύθυνσιν τῆς Α.Ε. Σχολῆς Θεσσαλονίκης αἰτήσιν συνοδοεομένην ἐκτὸς τοῦ τίτλου τῶν σπουδῶν τῶν καὶ ὑπὸ τῶν κάτωθι δικαιολογητικῶν.

1) Πιστοποιητικὸν Δήμου ἢ Κοινότητος ἐμφαινόντος ὅτι ὁ ὑποψήφιος ἔχει τὴν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Ν.Δ. 3885/1958 προβλεπομένην ἡλικίαν ἥτοι οὐχὶ κατωτέραν τῶν 23 ἐτῶν καὶ οὐχὶ ἀνωτέραν τῶν 28 ἐτῶν καὶ ὅτι εἶναι Χριστιανὸς Ὁρθόδοξος.

2) Σημειώματος τῆς οἰκείας Ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, ὅτι ὁ ὑποψήφιος ὑπέβαλεν αἰτήσιν ἐκδόσεως πιστοποιητικῶν περὶ τῆς νομιμοφροσύνης του, ἐπιτροπέουσης τὴν ἐγγραφὴν του.

3) Συμμαρτυρίας πνευματικοῦ καὶ συστατικοῦ γράμματος τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου.

4) Πιστοποιητικὸν τῆς Α/θμίου Ὑγειονομικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ἑδρας τῆς Α.Ε.Σ. Θεσσαλονίκης περὶ τῆς πλήρους ὑγείας καὶ ἀριμελείας του κατὰ τὰς περὶ καθορισμοῦ τῶν νόσων καὶ σωματικῶν βλαβῶν, αἵτινες ἀποτελοῦν κώλυμα διορισμοῦ εἰς δημοσίας ἐκπαιδευτικὰς θέσεις, ἐκάστοτε ἰσχυρούσας διατάξεις.

5. Πιστοποιητικὸν τοῦ οἰκείου στρατολογικοῦ Γραφείου ὅτι ἐξεπλήρωσε τὰς στρατιωτικὰς του ὑποχρεώσεις ἢ νομίμως ἀπηλλάγη τούτων.

Αί εισιτήριοι εξετάσεις συνίστανται

1. Είς εξέτασιν τῆς Μουσικῆς ἰκανότητος τοῦ ὑποψηφίου καὶ 2) εἰς γραπτὴν εξέτασιν ἧτοι εἰς γραπτὴν ἔκθεσιν ἰδεῶν, εἰς γραπτὴν εξέτασιν ἐν τῇ Ἱερᾷ Κατηχήσει, τῇ Ἱστορίᾳ, τῇ Πρακτικῇ Ἀριθμητικῇ, Πρακτικῇ Γεωμετρίᾳ, τῇ Ἀνθρωπολογίᾳ καὶ εἰς τὴν γραπτὴν ἐρμηνεῖαν ὑπαγορευομένου ἀδιδάκτου κειμένου 15—20 στίχων ἀρχαίου χριστιανικοῦ κειμένου ἢ πεζοῦ συγγραφῆς τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου κλπ. ὡς λεπτομερῶς ἐκτίθενται ἐν τῷ ἄρθρῳ 7 τοῦ ἀπὸ 13/22/9/1959 Β. Δ/τος «περὶ ἐνάρξεως καὶ λήξεως τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ σχολικοῦ καὶ διδακτικοῦ ἔτους κλπ. τῶν σχολείων τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως».

Τὰ ἀποτελέσματα τῶν εισιτηρίων εξετάσεων ἐκδίδονται μέχρι τῆς 25 Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. καὶ αἱ ἐγγραφαὶ τῶν ὑποψηφίων κατὰ σειρὰν ἐπιτυχίας διενεργοῦνται μέχρι τῆς 20 Ὀκτωβρίου.

Οἱ ἐπιτυγχάνοντες καὶ ἐγγραφόμενοι εἶναι ὑπότροφοι τοῦ Κράτους.

Β') Διὰ τὰ Ἀνώτερα Ἐκκλησιαστικὰ Φροντιστήρια.

1) Διὰ τὰ γίνῃ δεκτὸς ὁ ὑποψήφιος εἰς τὰς εισιτηρίους εξετάσεις τῶν Ἀνωτέρων Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων δέον τὰ ὑποβάλλῃ σχετικὴν αἴτησιν εἰς τὴν Δ/σιν τοῦ Φροντιστηρίου τῆς προτιμήσεώς του, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἐπισυνάπτωνται:

α) Ἀπολυτήριον ἢ ἀποδεικτικὸν τούτου Γυμνασίου ἢ ἀνεγνωρισμένου ὡς ἰσοτίμου πρὸς δημόσιον γυμνάσιον ἢ Δημοσίας Μέσης Ἐμπορικῆς Σχολῆς ἢ Διδασκαλείου Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως μὲ διαγωγὴν «Κοσμιωτάτην».

β) Πιστοποιητικὸν Δήμου ἢ Κοινότητος ἐμφαίνον ὅτι ὁ ὑποψήφιος ἔχει τὴν κατὰ τὸ ἄρθρον 23 τοῦ Ν.Δ. 3885/58 ἡλικίαν ἧτοι οὐχὶ κατωτέραν τῶν 22 ἐτῶν καὶ οὐχὶ ἀνωτέραν τῶν 30 ἐτῶν προκειμένου περὶ λαϊκῶν, οὐχὶ δὲ ἀνωτέραν τῶν 40 ἐτῶν προκειμένου περὶ κληρικῶν καὶ ὅτι εἶναι χριστιανὸς ὀρθόδοξος προκειμένου περὶ λαϊκῶν.

γ) Σημείωμα τῆς οἰκείας Ἀστυνομικῆς Ἀρχῆς, ὅτι ὑπέβαλεν αἴτησιν ἐκδόσεως πιστοποιητικοῦ περὶ τῆς νομιμοφροσύνης του, ἐπιτρέποντος τὴν ἐγγραφὴν του.

δ) Πιστοποιητικὸν τῆς Α/θμίου ὑγειονομικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ἑδρας τοῦ Φροντιστηρίου περὶ τῆς πλήρους ὑγείας καὶ ἀρτιμελείας του.

ε) Πιστοποιητικὸν τοῦ οἰκείου στρατολογικοῦ γραφείου, ὅτι ἐξεπλήρωσε τὰς στρατιωτικὰς του ὑποχρεώσεις ἢ νομίμως ἀπηλλάγη τούτου.

στ) Ὁ μὲν λαϊκὸς συμμαστρυγιαν πνευματικοῦ καὶ συστατικὸν γράμμα τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, ὁ δὲ ἐκλελεγμένος δι' ἐφημεριακὴν θέσιν ἢ ὁ διατελὼν ἐφημέριος βεβαίωσιν τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου περὶ τῆς ἐκλογῆς του ὡς ἐφημέριου ἢ τῆς ἐφημεριακῆς ιδιότητός του.

2) Αἱ εισιτήριοι εξετάσεις διενεργοῦνται κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καθ' ὃν διενεργοῦνται καὶ αἱ τῆς Ἀνωτέρας Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης ἧτοι ἀπὸ 15ης μέχρι 20ης Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ.

Ἡ προθεσμίᾳ ὑποβολῆς τῶν αἰτήσεων τῶν ὑποψηφίων λήγει τὴν 13ην Σεπτεμβρίου.

3) Αἱ εισιτήριοι εξετάσεις εἶναι γραπτὰ καὶ συνίστανται

α) εἰς τὰ Ἀρχαῖα Ἑλληνικά, εἰς γραπτὴν ἐρμηνεῖαν 15—20 στίχων ὑπαγορευομένου ἀδιδάκτου κειμένου πεζοῦ συγγραφῆς Ἀττικῆς διαλέκτου ἢ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἀπλοῦ καὶ ἀναλόγου πρὸς τὰς δυνάμεις τῶν ὑποψηφίων λαμβανομένου διὰ κληρώσεως ἐξ 6 ἀποσπασμάτων.

β) Εἰς τὴν ἔκθεσιν ἰδεῶν καί:

γ) εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν (βλέπε ἀναλυτικῶς περὶ τῶν

έξεταστέων θεμάτων και τρόπου διεξαγωγής τών εισιτηρίων εις άρθρ. 17 του από 13/22/9/1959 σχετικού Β. Δ/τος).

Η προθεσμία έγγραφής τών έπιτυχόντων εις τās εισιτηρίους εξέτασεις λήγει την 30 Οκτωβρίου τηρουμένης αοστηρώς τής σειράς έπιτυχίας τούτων.

Οί έπιτυγχάνοντες ως γνωστόν είναι ύπότροφοι του Κράτους ενδιαιτώμενοι εις τās Οικοτροφεία τών Φροντιστηρίων.

Γ') Διά τās εξαταξίους Έκκλησιαστικάς Σχολάς.

Αί εισιτήριοι εξέτασεις και εις τās εξαταξίους Έκκλησιαστικάς Σχολάς ενεργούνται από 10-15 Σεπτεμβρίου τὰ δέ αποτελέσματα εκδίδονται μέχρι 20 Σεπτεμβρίου έ.έ.

Αί σχετικαί αίτήσεις διά τήν συμμετοχήν τών ύποψηφίων εις τās εισιτηρίους εξέτασεις ύποβάλλονται εις τήν Διεύθυνσιν τής Σχολής μέχρι τής 9ης Σεπτεμβρίου τὸ βραδύτερον.

Εις τās ως άνω αίτήσεις δέον νά έπισυνάπτονται:

α) Ένδεικτικόν προαγωγής εκ τής (Α') τετάρτης πρὸς τήν Πέμπτην (Ε) τάξιν του όκταταξίου γυμνασίου ή (Β') δευτέρας πρὸς (Γ') τρίτην εξαταξίου γυμνασίου με διαγωγήν «Κοσμιωτάτην».

β) Πιστοποιητικόν Δήμου ή Κοινότητος εμφαίνον ότι ο ύποψήφιος έχει ήλικίαν ούχι άνωτέραν τῶ 17 έτών και ότι είναι Χριστιανός Όρθόδοξος.

γ) Πιστοποιητικόν περι τής Χρηστοηθείας και του πρὸς ιερατείαν ζήλου του ύποψηφίου, ύπογεγραμμένον ύπό του Έφημερίου τής ένορίας του και του Προέδρου τής Κοινότητός του, επικυρωμένον ύπό του οικείου Μητροπολίτου.

δ) Βεβαίωσιν του σχολιάτρου τής έδρας τής Έκκλησιαστικής Σχολής ή του ιατρού του μετέχοντος τής Έφορείας τής Σχολής περι τής ύγείας και άριμελείας του ύποψηφίου.

Ός γνωστόν αί εισιτήριοι εξέτασεις είναι γραπταί και συνίστανται:

α) Εις τήν γραπτήν εκθεσιν ιδεών.

β) Εις τās Αρχαία Έλληνικά: Εις γραπτήν έρμηνείαν ύπαγορευομένου τεμαχίου εκ 10-15 στίχων εκ τής διδακτέας ύλης εις τήν Α' τάξιν του 8/ξίου Γυμνασίου ή Β' τάξιν του 6/ξίου Γυμνασίου.

γ) Εις τās Μαθηματικά: Εις τήν λύσιν δύο εκ τεσσάρων προβλημάτων λαμβανομένων εκ τής διδακτέας ύλης εις τήν Α' τάξιν του 8/ξίου ή Β' εξαταξίου Γυμνασίου, λαμβανομένων διά κληρώσεως εκ τριπλασίου αριθμού προβλημάτων.

δ) Εις τās Οθησκευτικά: Εις τήν άπόκρισιν εις τρία εκ έξ (6) έρωτημάτων εκ τής διδακτέας ύλης εις τήν Α' τάξιν του 8/ξίου Γυμνασίου ή Β' εξαταξίου λαμβανομένων διά κληρώσεως εκ τριπλασίου αριθμού θεμάτων.

Περισσότεραι λεπτομέρειαι περι του τρόπου έλέγχου τών δικαιολογητικῶν τών ύποψηφίων, περι του τρόπου βαθμολογίας τών ύποψηφίων διά τās σχολεία τής Έκκλησιαστικής Έκπαιδεύσεως, περι εξέταστικῆς Έπιτροπής, αριθμού εισακτέων κλπ. καθορίζονται διά του από 13/22/9/1959 Β. Δ/τος όπερ ήδη άπεστάλη εις όλα τās Σχολεία τής Έκκλησιαστικής Έκπαιδεύσεως και εις άπάσας τās Ίεράς Μητροπόλεις.

Δ') Διά τὸ Έροδιδασκαλεῖον Βελλῶς.

Αί αίτήσεις τών ύποψηφίων δέον νά ύποβληθῶσι έμπροσθέντος εις τήν Δ/σιν του Έροδιδασκαλείου και οί ύποψήφιοι συμφώνως πρὸς τās διατά-

ξεις τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Α.Ν. 887/1937 δέον νὰ ἔχῃσι ἡλικίαν οὐχὶ ἀνωτέραν τῶν 16 ἐτῶν καὶ ἐνδεικτικὸν προαγωγῆς ἐκ τῆς Δ' τάξεως 8/ξίου ἢ Β τάξεως ἐξαταξίου Γυμνασίου μὲ διαγωγὴν «Κοσμιωτάτην».

Τὰ μετὰ τῆς αἰτήσεως ὑπὸ τῶν ὑποψηφίων ὑποβληθησόμενα δικαιολογητικὰ εἶναι τὰ αὐτὰ πρὸς τὰς Ἐκκλησιαστικὰς Σχολὰς ὑποβαλλόμενα.

Ε') Κατώτερα Ἐκκλησιαστικὰ Φροντιστήρια.

Ταῦτα καταργηθέντα διὰ τοῦ Ν.Δ. 3885/1958 ἀπὸ τοῦ παρελθόντος σχολικοῦ ἔτους δὲν πρόκειται νὰ λειτουργήσωσι εἰς τὸ ἐξῆς.

Φροντούμεν ὅτι ἔχει κατανοηθῆ παρα πάντων ὅτι δὲν ἦτο ὀρθὴ ἡ εἰσοδοχὴ εἰς τὰς Ἐκκλησιαστικὰς Σχολὰς ἀποφοίτων Δημοτικῶν σχολείων διότι ἐκτὸς τῶν προαναφερθέντων, διεπιστώθη ὅτι κατὰ τὸ πλεῖστον οὐδεμίαν πρόθεσιν ὑπῆρχε εἰς αὐτοὺς προσελεύσεως εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας διὰ χειροτονίας.

Ἡδὴ διὰ τοῦ νέου τύπου σχολείων καὶ εἰς ἡλικίαν ὠριμωτέραν θὰ εἰσάγονται εἰς τὰς 6/ξίους Ἐκκλησιαστικὰς Σχολὰς καὶ ἐκ τῶν τάξεων τοῦ Γυμνασίου θὰ ἀποσπῶνται πρὸς μετεγγραφήν μαθηταὶ ἐφ' ὅσον θὰ ὑπάρχῃ ἐν αὐτοῖς ἔφεσις τις πρὸς εἰσοδόν των εἰς τὰς τάξεις τοῦ κλήρου τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὁ Γεν. Διευθυντῆς
Β. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἐπὶ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ἐκοινοποιήθη ἡ ὑπ' ἀριθ. 49/31-5-1960 Ἐγκύκλιος αὐτοῦ, ἀναφερομένη εἰς τὸν μὴ ὑπολογισμὸν ὡς συνταξίμου τοῦ χρόνου ἀργίας τῶν ἡσφαλισμένων ἐφημερίων καὶ ἱεροδιακόνων. Κατὰ τὴν ἐν λόγῳ Ἐγκύκλιον ἡ ἀπώλεια τῆς ἰδιότητος τοῦ ἐφημερίου ἢ ἡ μὴ πραγματικὴ ἀσκήσις παρ' αὐτοῦ τοῦ διακονήματός του δι' οἰονδήποτε λόγον, ἐκτὸς τῆς περιπτώσεως ἀνωτέρας βίας, ἐπιφέρει ἀναλόγως, εἴτε τὴν προσωρινήν, εἴτε καὶ τὴν ὀριστικὴν διακοπὴν τοῦ ἀσφαλιστικοῦ δεσμοῦ. Κατ' ἀκολουθίαν ἡ ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων ἐπιβαλλομένη ποινὴ εἰς πρεσβυτέρους, διακόνους καὶ ὑποδιακόνους τῆς ἀργίας ἀπὸ πάσης Ἱεροπραξίας, μετὰ στερήσεως ἢ μὴ τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ, ἔχουσα ἀναγκαίαν συνέπειαν τὴν ἀπώλειαν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ποινῆς, τῆς ἰδιότητος αὐτῶν ὡς Ἐφημερίων, ἀποτελεῖ λόγον προσωρινῆς διακοπῆς τῆς ἀσφαλιστικῆς σχέσεως. Ἐπιμένως ὁ χρόνος καθ' ὃν οἱ περὶ ὧν πρόκειται ἡσφαλισμένοι δὲν ἤσκησαν τὰ ἐφημεριακὰ τῶν καθήκοντα, λόγω ἐπιβληθείσης αὐτοῖς ποινῆς, δὲν ὑπολογίζεται ὡς συντάξιμος (Γνωμοδότησις Προϊσταμένου Νομικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κ. Γεωργίου Σταυροπούλου).

— Κατωτέρω δημοσιεύωμεν τὴν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 50/31-5-1960 Ἐγκύκλιου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε., κοινοποιηθεῖσαν γνωμάτευσιν τοῦ Προϊσταμένου τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κ. Γεωργίου Σταυροπούλου, ἀναγομένην εἰς τὴν μὴ ἀναγνώρισιν ἐφημεριακῆς ὑπηρεσίας, παρασχεθείσης πρὸ τῆς συστάσεως τοῦ Τ.Α.Κ.Ε., συμπτύξεως μὲ χρόνον, δι' ὃν ὁ ἐφημέριος ἔτυχε συντάξεως ὑπὸ τοῦ Δημοσίου, ὡς ὑπάλληλος τούτου.

Πρὸς τὸν Διευθύνοντα Σύμβουλον τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἀποκρινόμενοι ἐπὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11537/919 π. ἔ. ἐρωτήματος ὑμῶν, ἀναφερομένου εἰς τὴν δυνατότητα ἐξαγορᾶς προγενεστέρως ἐφημεριακῆς ὑπηρεσίας ὑπὸ τοῦ ἡσφαλισμένου ἱερέως Γεωργ. Ρήγα, συν)χου Δημοσίου ὑπαλλήλου, διανυθείσης ὑπὸ τούτου εἰς χρόνον προγενέστερον τῆς

ιδρύσεως του Ταμείου, έχομεν τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ἐκθέσωμεν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου τὴν γνώμην μας ἔχουσαν ὡς ἀκολούθως:

Διὰ τῆς παραγρ. 1 τοῦ ἀρθρ. 8 τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ ΤΑΚΕ ὡς τοῦτο ἐτροποποιήθη καὶ συμπληρώθη ὑπὸ τῆς ὑπ' ἀριθ. 118231/58 ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ Ὁρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας (Φ. Ε. Κ. 292, Τεύχος Β' 1958) δρίζεται ὅτι:

Ἡσφαλισμένοι συνταξιοδοτούμενοι βάσει τοῦ παρόντος Καταστατικοῦ, δύναται, ἐφ' ὅσον ἔχουσι συμπληρώσει 10ετῆ πλήρη ἐν ἀσφαλίσει ὑπηρεσίαν, ἀσκοῦν δὲ μόνον τὸ δι' ὅπερ εἶναι ἡσφαλισμένοι ἐπάγγελμα ἢ λειτούργημα, (ἀποκλειόμενον τῶν ἀσκούντων καὶ ἕτερον ἐπάγγελμα ἢ λειτούργημα), νὰ ἀναγνωρίσωσι προγενεστέραν δημοσίαν ἢ παρὰ Νομικοῖς Προσώποις Δημοσίου ἢ Ἰδιωτικοῦ Δικαίου, ἢ παρὰ Τραπεζίαις, ἢ παρ' Ἀνωνύμοις Ἐταιρείαις ὑπηρεσίαν των μετ' ἀπόφασιν τοῦ Διοικ. Συμβουλίου τοῦ ΤΑΚΕ ἐπὶ καταβολῇ τῶν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ὑποβολῆς τῆς αἰτήσεως εἰσφορῶν ὑπὲρ τοῦ Κλάδου Συντάξεων, ἐφ' ὅσον ἡ ὑπηρεσία των αὐτῆ δὲν ἐχρησίμευσε ἢ δὲν ἠθελε χρησιμεύσει πρὸς συνταξιοδότησιν ὑπὸ τοῦ Δημοσίου ἢ ἑτέρου Ὁργανισμοῦ Δημοσίου ἢ Ἰδιωτικοῦ Δικαίου.

Διὰ τῆς προπαραθεσίσης διατάξεως παρέχεται, ὑπὸ τὰς ἐν αὐτῇ προϋποθέσεις, ἡ δυνατότης ἐξαγορᾶς προγενεστέρας ὑπηρεσίας τοῦ ἡσφαλισμένου, διανθεισῆς ὑπὸ τούτου παρὰ τῷ Δημοσίῳ ἢ παρὰ Νομικοῖς Προσώποις Δημοσίου ἢ Ἰδιωτικοῦ Δικαίου, ἢ παρὰ Τραπεζίαις ἢ παρ' Ἀνων. Ἐταιρείαις. Τοῦ εὐεργετήματος τούτου τῆς ἐξαγορᾶς ρητῶς ἀποκλείονται, κατὰ τὴν διάταξιν ταύτην, οἱ ἐκ τῶν ἡσφαλισμένων ἀσκούντες καὶ ἕτερον ἐπάγγελμα ἢ λειτούργημα. Περὶ τῶν ἡσφαλισμένων οἷτινες κατὰ τὸ παρελθὸν ἡσκησαν καὶ ἕτερον ἐπάγγελμα καὶ ἐσυνταξιοδοτήθησαν, ἐκ τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἑτέρου τούτου ἐπαγγέλματος οὐδὲν διὰ ταύτης ὀρίζεται πλὴν ὡς ἐκ τῆς ταυτότητος τοῦ νομικοῦ λόγου, ἔχει καὶ ὡς πρὸς αὐτοὺς ἐφαρμογὴν, κατὰ τὴν ἀληθῆ ἐννοίαν αὐτῆς ἢ προδιαληφθεῖσα διάταξις.

Κατ' ἀκολουθίαν ἢ ὑπὸ τοῦ ἡσφαλισμένου ἱερέως Γεωργ. Ρήγα, συνταξιούχου Δημοσίου, διανθειῖσα ἐφημεριακῆ ὑπηρεσία πρὸ τῆς συστάσεως τοῦ Ταμείου, δὲν δύναται νὰ ἐξαγορασθῇ.

Ὁ Γνωμοδοτῶν Προϊστάμενος τοῦ Δικαστικοῦ
Γ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Πρωτος. Χρυσστόμου Γιαλούρη, Τὸ «Πνευματικὸν Φροντιστήριον Κληρικῶν Ἑλλάδος». — Ἀποστολικῆς Διακονίας, Τὸ τριπλοῦν ἔργον τῆς ἐνορίας. — Εὐαγγ. Θεοδώρου, Ἡ ἁγία Ὀλυμπία, ἡ διακονίσσα. — Χ., Ἀδελφικά Γράμματα. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν «Φιλόθεον Ἀδολεσχίαν» τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη (Μεταφρ. Θεοδ. Σπεράντσα). — Βασ. Ἡλιάδη, Ἡ πανεύφημος κόρη τῆς Χαλκηδόνος, ποῦ στάθηκε ἡρώς ἐναντι τῶν τυράννων καὶ ἐθαυματούργησε κατὰ τῶν Μονοφυσιτῶν. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Ἐδεργενιὸν» (Ἀπόδοσις Ἀνθίμου Θεολογίτη). — Ἀκύλα, Ποιμαντικὰ διδάγματα ἀπὸ τὰ κείμενα τῶν Προφητῶν (Ἀββακούμ). — Ἀρχιμ. Νικοδήμου Βαλληνδρά, Πρὸς ἐκκλησιαζομένους — Ἡ ἐν τῷ ναῷ Εὐτάξια. — Ἡ ὑπ' ἀριθ. 210 ἐγκύκλιος τοῦ Ὑπουργείου Ὁρησκευμάτων περὶ τῶν εἰσιτηρίων ἐξετάσεων τῶν Σχολείων Ἐκκλησιαστικῆς ἐκπαιδεύσεως νέου τύπου». — Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἰαίου 1. Ἀθήνα.